

HUIZE BERGEN

————— honderd verhalen —————

DE GLOED VAN LANDGOED HUIZE BERGEN

De wereld is anders achter de poort van Landgoed Huize Bergen. Je voelt het al als je het grind van de parkeerplaats op rijdt en naar de Villa loopt. Dit is niet zomaar een vooroorlogse villa die een andere bestemming heeft gekregen, dit is een huis vol verhalen. Honderd jaar na het leggen van de eerste steen in 1916 zijn in dit boek honderd grote en kleine verhalen opgetekend. Te beginnen met oude verhalen uit de periode waarin Landgoed Huize Bergen het gastvrije familiehuis was van Willem en Charlotte van Beuningen. Na de verkoop aan

het bisdom 's-Hertogenbosch werd het een heel ander huis. De Van Goghs aan de muren maakten plaats voor foto's van paus en bisschop. Huize Bergen werd in Noord-Brabant een begrip. Hier hebben duizenden cursussen, werkweken, conferenties en opleidingen gevolgd, hier werden kraamverzorgsters geschoold, maakten jongeren plezier in de jeugdherberg en werd de sociale academie van 's-Hertogenbosch geboren. Dat alles onder de bezielende leiding van de lekenorde Maria Annunciatie. Richting het einde van de twintigste eeuw schoof

Huize Bergen op naar conferentiecentrum, later ook met hotel, feest- en trouwlocatie. Door honderd jaar Landgoed Huize Bergen loopt een rode draad. Het is een plek waar mensen elkaar al een eeuw lang ontmoeten. Geen oppervlakkige ontmoetingen maar een samenzijn dat blijft. Nog steeds weten mensen te vertellen hoe zij in 1975 de introductiedagen van hun middelbare school op Landgoed Huize Bergen hebben beleefd. De nieuwe koers, de fusiebesprekingen, de sollicitatie, de politieke onderhandelingen, de training gesprekstechnieken en natuurlijk het hier gesloten huwelijk krijgen de kleur mee van de plek waar het zich heeft afgespeeld. Huize Bergen staat voor een (nieuwe) start, voor dynamiek, inspiratie, verbinding en energie. Ik zou het de warme gloed van Huize Bergen willen noemen. Die gloed is ook terug te vinden bij onze medewerkers en bij de Joannes Bosco Stichting die sinds jaar en dag de eigenaresse is van Huize Bergen en van EIGENTIJDSERF in Westelbeers. Met de winst van beide locaties ondersteunt de stichting projecten in Brabant die jongeren een stapje verder helpen in hun ontwikkeling. Wij kiezen

bewust voor projecten gericht op jongeren die in minder makkelijke situaties verkeren. Om dit mooie werk te kunnen blijven doen en Landgoed Huize Bergen in stand te houden is de stichting verplicht om Landgoed Huize Bergen te verzekeren van een goede en rendabele toekomst. Daarom vieren we dit jaar ook de start van de vervanging van de in de 90er jaren geplaatste bijgebouwen op het landgoed. Onder robuuste architectuur, die aansluit bij de charmante oude villa, verbeteren we de hotelfunctie van het landgoed tot een geheel met 81 prettige hotelkamers en conferentiezalen die voldoen aan de luxe waarden van nu. Warme ruimtes ontworpen en ingericht voor goed menselijk contact en met oog voor de menselijke zintuigen, voor optimaal vergaderen en rusten. De wereld van Landgoed Huize Bergen is een wereld vol passie en ambitie.

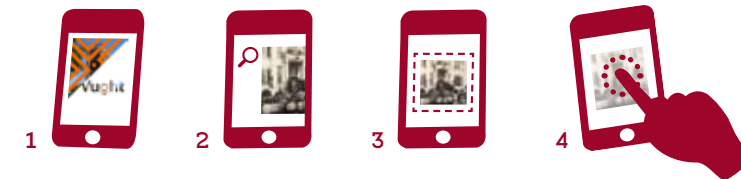
Ruud Defesche

april, 2016

Voorzitter Joannes Bosco Stichting

 Dit boek is verrijkt met digitale extra's. Overal waar u een icoontje in de vorm van een vergrootglas ziet staan, kunt u de afbeelding scannen voor video- of audiofragmenten.

Kijk en luister

Achter elke afbeelding in het boek waarbij een vergrootglas is geplaatst, zit iets extra's verborgen. Meer geschiedenis, meer beleving, een video of audio die u niet wilt missen.

Hoe werkt het

- 1 Download de gratis app 'Knooppunt Vught' voor smartphone of tablet via de App Store of Google Play Store.
- 2 Zoek een afbeelding in het boek waarbij het vergrootglas is geplaatst.
- 3 Open de app en start de scanner.
- 4 Richt uw smartphone of tablet op de afbeelding en tik op het scherm om het scannen te starten.

Meer beleven?

De geschiedenis van Huize Bergen herbeleven met een wandeling? In de app 'Knooppunt Vught' vindt u behalve de scanner ook verschillende interactieve wandelroutes waaronder 'Herleef Huize Bergen'.

Op deze wandelroute neemt huisknecht Steven Vonk u mee op een reis door de tijd, terug naar het leven van de voormalige bewoners van het landgoed. Terwijl u toekijkt komen de personages uit de geschiedenis tot leven. Maak kennis met de familie Van Beuningen-Fentener van Vlissingen en leer wat zij door de jaren heen voor Vught hebben betekend. De wandeling start bij Landgoed Huize Bergen en neemt u mee door Vught voorbij Landgoed Bleijendijk, Oldenburg, Leeuwenstein en de Pickenhoek.

FAMILIEHUIS

Vught verwelkomde in het begin van de twintigste eeuw een bijzonder echtpaar. Willem van Beuningen en Charlotte Fentener van Vlissingen pakten doortastend en vrijgevig de achterstand in zorg, huisvesting en landbouw aan.

Zij schonken Vught bovendien een nieuw raadhuis.

Bij Huize Bergen bleven goede ideeën nooit in de kast liggen, zelfs niet in de Tweede Wereldoorlog. Alles voor

de gemeenschap, maar ook alles voor de familie, die op Huize Bergen met grandeur werd ontvangen.

De nazaten vertellen er nog steeds met veel plezier en sappige anekdotes over.

VAN OUDS GENAAMD BERG

Euwenlang was ‘Bergen’ een bescheiden buitenverblijf van Bossche regenten totdat een Belg in 1885 het landhuis bouwde dat later het veld moest ruimen voor de huidige villa.

Het ontstaan van Huize Bergen heeft alles te maken met de nabijheid van Den Bosch. Vught lag op een steenworp van Den Bosch waar al eeuwenlang veel gegoede families woonden. De bovenlaag had het geld om de onhygiëne en de drukte te ontvluchten en bouwde buitenplaatsen – soms zelfs kastelen – buiten de stad. Het zuiden van het dorp Vught was daar uitermate geschikt voor. De waterlopen zorgden immers voor veel groen en voor vruchtbare grond. Op deze ring van buitenplaatsen komen we in de achttiende en negentiende eeuw de bekende Bossche familienamen tegen: Van Hanswijck, Martini, Van Lanschot, Tilman, Van Rijckevorsel. Waarschijnlijk wordt met een aanduiding in een Vughtse akte uit 1797 de locatie van het huidige Huize Bergen bedoeld. In opdracht van de eigenaar,

IV. K o o p.
Onder V u g t.
Een HOEVE, van ouds genaamd Berg of het Huis in den Duin, met deszelfs Landerijen en Houtgawassen, staande en gelegen te Vugt, ter plaatse genaamd in de Vlasmeer, bestaande dezelve in:
1) Eene Heere HUIZINGE, Boerewoning, Stal, Schuur, Hof, Boomgaard en Aangelag met Voorpoorting, groot twee loopense; de eene zijde de heer P. J. van Berkel, de andere zijde J. Jonkers; strekkende voor van de straat achterwaards tegens den verkooper.

hoogschout Anthony van Hanswijck, werd de ‘buitenplaats in de Vlasmeer’ aan een inspectie onderworpen. Hij bezat ook het aangrenzende goed Ouwerkerk. Lage Vlasmeer bleef nog lang de toponymische aanduiding van het landhuis ‘Bergen’. Via Hendrik Bernard Martini kwam de buitenplaats in 1814 in handen van de jonge

Het echtpaar Fentener van Vlissingen met de kinderen Frits en Charlotte.

rentenier Gerardus Johannes van Rijckevorsel. Hij kocht *‘ene hoeve van ouds genaamd Berg of het Huis in den Duin’*. Maar niet zomaar een hoeve, immers *‘bestaande dezelve in eene heere huizinge, boerewoning, stal, schuur’*, etc. Bij de scheiding van zijn boedel in 1872 werd aan de buitenplaats, ruim negen hectaren groot, een taxatiewaarde van 20.000 gulden toegekend.

Bergen komt niet voor in het bekende rijtje van een tiental oude Vughtse landgoederen die in de literatuur telkens opduiken. Daar valt uit af te leiden dat het geen groots onderkomen was, maar toch groot genoeg om geschat te worden op 20.000 gulden. Erfgenaam en zoon Thomas (Jacobus Hubertus van Rijckevorsel) verkocht Bergen tien jaar later aan Johan (Jean, Jan) de Grez,

De jonkheer joeg de criminelen weg met een paar gewerschoten

die de verouderde bebouwing in 1885 plat liet gooien en de villa bouwde die bekend is van de ansichtkaarten uit het begin van de twintigste eeuw. Het sloopjaar 1885 werd vermeld in het kadaster. De Grez behoorde niet tot de oude Bossche elite. De jonkheer was overgewaaid uit Breda vanwege zijn functies in Den Bosch: advocaat, commies bij de provinciale griffie en plaatsvervangend kantonrechter. Zijn relatie met Belgische architecten verklaart waarom een Belg het park heeft ontworpen. In België staan veel landhuizen die dezelfde sfeer uitstralen. Ook deze eigenaar gebruikte Bergen als buiten-goed, vandaar dat hij niet vermeld werd in het bevolkingsregister van Vught. Ook toen hadden inbrekers het gemunt op landhuizen en villa's. De Tijd van 3 oktober 1890 maakt gewag van een poging van inbraak bij De Grez in de 'villa Bergen'. De jonkheer joeg de criminelen met een paar gewerschoten weg. In 1899 verkocht De Grez – hij woont dan in Brussel – het nog bijna nieuwe landhuis aan een andere Thomas van Rijckevorsel, de burgemeester van Den Dungen. In de akte die de verkoop regelde werd de buitenplaats Bergen vanzelfsprekend een stuk luxer omschreven dan bij de vorige overdracht. Nu werden ook een koetshuis, moestuin, park, broeikassen en broeiramen genoemd. Alles

▲ Thomas van Rijckevorsel, burgemeester van Den Dungen.

op negen hectaren, prijs 30.500 gulden. De burgemeester van Den Dungen heeft Bergen waarschijnlijk gekocht als beleggingsobject.

Bij de doorverkoop in 1901 aan Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen maakte hij niet meer dan 1.500 gulden winst. De vennoot van de firma Van Vlissingen &

Stuart en mededirecteur van de Steenkolen Handelsvereniging NV kocht Huize Bergen nadat hij het even had gehuurd. Toen in 1915 de plannen concreet werden voor een nieuw Huize Bergen nam hij het veel duurdere (150.000 gulden) Beukenhorst er maar bij. *‘Voor de aardigheid’*, schreef schoonzoon Willem van Beuningen in

Grootmoeder Roozenburg met Lienfried, dochter van Willem en Charlotte van Beuningen. Foto uit 1902.

Lienfried van Beuningen
met Hendrik de koetsier in
het park van Huize Bergen.
Foto omstreeks 1915.

‘Zomers te Vucht, ’s winters te Utrecht’, stond in de krantenadvertentie

zijn dagboek. Er speelde echter iets anders. ‘Bergen’ werd immers gesloopt en de familie wilde in Vught haar zomerverblijf houden.

Bij de keuze in 1901 voor Vught heeft zeker een rol gespeeld dat de ouders van echtgenote Lijntje (Roosenburg) als bewoners van Huize Weltevreden de burens waren van Huize Bergen. Fentener van Vlissingen hield Huize Bergen aan als vakantie- en buitenverblijf. *‘Zomers te Vucht, ’s winters te Utrecht’*, stond in de krantenadvertentie waarin zijn vrouw een bekwame keukenmeid vroeg. *‘Bekend met de fijne keuken, hoog loon’*. Het was niet alleen het zomerverblijf van het echtpaar Fentener van Vlissingen. Dochter Charlotte en schoonzoon Willem van Beuningen woonden er vanaf 1901 in de zomermaanden, zo blijkt uit het dagboek dat Willem bijhield.

De familie heeft veertien jaar plezier gehad van het oude Huize Bergen. Sloop en bouw van de nieuwe villa vond plaats tussen 1916 en 1919. Fentener van Vlissingen heeft de voltooiing net niet meer mee kunnen maken. Hij overleed op 7 februari 1918, zijn echtgenote negen jaar later.

Achter de Berch

Al in 1494 was sprake van een huis naast de *Vlaasmeerse* berg. Stond dat huis op de plek waar later Huize Bergen werd gebouwd? Het zou kunnen. In ieder geval moet er in dat gebied wel iets zijn geweest dat leek op een berg(je). Een akte uit 1566 bevat namelijk de aanduiding *Huys ende hoff metten lande ter plaatse genoemd achter de Berch*. Kortom, wanneer in de negentiende eeuw

de aanduiding *‘buitenplaats Bergen’* opduikt, onder meer op de eerste kadasterkaart van 1832, dan baseerden de eigenaars zich op een eeuwenoud toponiem. De herenhuizinge werd overigens ook wel Huis in den Duin genoemd. Pas na de bouw aan het eind van de negentiende eeuw van de (in 1915 weer afgebroken) villa is er sprake van *Huize Bergen*.

▲ Jean de Grez op een glas-inloodraam in de kapel van het Laurensziekenhuis in Breda. Foto Piet den Blanken

Collectionneur pur sang

Grote erfenissen van zijn vader en oom maakten Jean de Grez schatrijk. De jonkheer hield zijn bezittingen in Brussel en Breda aan en kocht in de Hinthamerstraat in Den Bosch een majestueus herenhuus en in 1882 ook de buitenplaats Bergen. In de koopakte werd hij onder meer gekwalificeerd als *‘officier in de orde van Sint Michel van Beieren’*. In 1914 kreeg het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Brussel een bijzondere collectie van 4250 tekeningen cadeau. Geen doorsnee tekeningen, maar topwerken uit de Gouden Eeuw en tekeningen van Italiaanse en Franse meesters uit de zestiende tot de achttiende eeuw. Samen vormden de werken de collectie van Jean de Grez, die in 1910 in Brussel overleed. Een naar hem genoemde stichting zet zich vanuit Breda in voor goede zorg aan ouderen.

Ouders als buren

Nu is het een monumentaal eilandje tussen drie wegen, maar nog niet zo lang geleden lag Huize Wel te Vrede of Weltevreden vast tegen Huize Bergen aan. Het uit Den Bosch afkomstige echtpaar Roosenburg had het landhuis gekocht in 1894. *‘Een ruim gerieflijk, net onderhouden heerenhuis met erf, paardenstal, koetshuis en koepel*

en riant aangelegd wandelpark.’

Het park werd onderhouden door tuinman Hendrik Langerer die later in dienst trad bij Fentener van Vlissingen op Huize Bergen. Jacob Roosenburg, een bemiddeld arts, overleed in 1896. Dochter Lijntje was getrouwd met Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen. Waarschijnlijk wilde zij in 1901

dicht bij haar alleenwonende moeder gaan wonen en was dat één van de redenen om Huize Bergen te verwerven. Door vererving werd het later eigendom van Willem van Beuningen en zijn echtgenote. Tegelijk met Huize Bergen werd villa Weltevreden in 1949 verkocht. Nu rijksmonument: bewoond tot 1965, sindsdien kantoor.

De Mijlpaal

Opmerkelijk is de bouw in 1916 van villa Oldenburg tegenover Huize Bergen aan de overkant van de ‘steenweg’ naar Boxtel. De Vughtse aannemer Paulus Lathouwers kocht een stuk akker van het Vughtse armenbestuur en kreeg vergunning om daar een kopie neer te zetten van het in dat jaar gesloopte Huize Bergen. Het is steen voor steen, balk voor balk getransporteerd naar de overkant van de rijksweg. De gelijkenis is treffend. De hergebruikte villa is eerst in gebruik geweest als woonhuis, maar werd in 1935 jeugdherberg De Mijlpaal. Latere huurders: een kinderdagverblijf en een woning voor jonge tieners met psychische problemen. In 2012 werd de uitgewoonde villa Oldenburg, Sint Michielsgestelweg 8, gerestaureerd en gerenoveerd en kreeg de huidige bestemming van kleinschalig kantorencentrum. Het pand staat op de lijst van rijksmonumenten.

Het gebouw is steen voor steen, balk voor balk getransporteerd naar de overkant van de rijksweg

GOEDMOEDIGE WILLEM

Op Huize Bergen voelde Willem van Beuningen zich als een vis in het water. Weg van de hectiek van het familiebedrijf waarin hij directeur werd, maar bijna ten onder ging aan stress.

Oudste zoon Willem, geboren in 1873, kreeg zijn opleiding in de kolenbranche en werkte vanaf 1896 bij de in dat jaar mede door zijn vader opgerichte Steenkolen Handels Vereniging. Vier jaar later trouwde hij met Charlotte Elisabeth (Lotty) Fentener van Vlissingen, dochter van een andere SHV-mede-oprichter en mededirecteur, Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen senior. Daarmee werd het zakelijk verband tussen de twee families genealogisch bezegeld. De zakelijke band duurde tot ongeveer 1950. Van adel waren beide families niet, wel van goede stand. Bij het overlijden van vader Hendrik Adriaan Van Beuningen in 1908 bleek hij een vermogen van ongeveer vier miljoen gulden te hebben. Er waren tien kinderen die meedeelden. De erfenis van Charlotte, die alleen met broer Frits hoefde te

◀ Charlotte en Willem op de menukaart van het diner ter gelegenheid van hun verloving in 1900.

Willem van Beuningen toort op zijn velocipède boven de familie uit. Foto gemaakt in Utrecht omstreeks 1885.

delen, was vele malen groter. Verder genoot Willem een vorstelijk salaris en ontving hij na zijn afscheid als directeur van SHV dividenden en andere winstuitkeringen. In 1898 verscheen Charlotte voor het eerst in het dagboek van Willem: *‘Miss van Vlissingen, dochter van mijn directeur kwam heden bij ons het diner gebruiken.’* Het huwelijk werd ingezegend in de Remonstrantse Kerk te Utrecht en beklonken met een grandioos feest. *‘Het was een feestelijke stoet die door de straten van Utrecht reed, eerst naar het stadhuis, vervolgens naar de kerk. De koetsier droeg ons schitterend familielivrei met zilveren knopen en een opgepoetste hoge hoed van kokarde. De mensen stonden voor de ramen en in de deuren om de stoet voorbij te zien komen. Na het huwelijk vond het déjeuner plaats in mijn ouderlijk huis.’* Uit het dagboek blijkt ook dat het gezin van Willem al vanaf 1901 in de zomermaanden in Vught woonde. *‘Het is er heerlijk’*, was zijn eerste op schrift gestelde reactie. Hij reisde met de trein op en neer naar het kantoor in Utrecht. Fietsen had hij liever gedaan, maar dat duurde te lang. Hij maakte in zijn vrije tijd veel fietskilometers, meer dan drieduizend per jaar. Het was er zo heerlijk dat Willem in 1914 bijna kasteel Zwijnsbergen in Helvoirt had gekocht.

‘De mensen stonden voor de ramen en in de deuren om de stoet voorbij te zien komen’

▲ Links in het dubbele pand aan de Maliesingel in Utrecht woonde moeder Van Beuningen, rechts Willem en Charlotte.

Maar het was verwaarloosd en het riviertje dat er langs liep was vervuild met Tilburgs industriewater.

In 1905 werd Willem van Beuningen, in de familie Willy genoemd, op 32-jarige leeftijd benoemd tot één van de directeurs van SHV. Enkele jaren later kwam zijn negen jaar jongere zwager Frits Fentener van Vlissingen (Amsterdam, 20 juli 1882 - Vught, 30 juli 1962) in de leiding van SHV. Hij werd wel *‘de man met het dubbele stel hersens’* genoemd. Willem had het moeilijk onder hem, zijn dominante zwager wilde altijd zijn zin doordrijven, zegt kleinzoon Charles van Beuningen. In zijn dagboek klaagde Willem al in 1907: *‘Ik zoude zo graag het gestel van mijn schoonvader hebben, is die*

**Van het koetshuis
werd een woning
gemaakt en elders op
het terrein verzezen
een groot dienstgebouw
en een stal**

*uit kantoor dan denkt hij niet meer aan zaken,
ik kan er niet van slapen en maak mij ziek'.*

Al snel nam Frits de belangrijke besluiten en schikte goedmoedige Willem zich. Vanaf 1918, toen de nieuwbouw van Huize Bergen klaar was, verbleven Willem, Charlotte en de kinderen steeds vaker in Vught. In 1928, toen (schoon)ma Lijntje Fentener van Vlissingen één jaar dood was, trad Willem wegens gezondheidsklachten uit de directie en verhuisde het gezin voorgoed naar Vught. Eindelijk tijd voor dingen waar hij echt zin in had. Huize Bergen bood echter te weinig faciliteiten. Van het koetshuis werd een woning gemaakt en elders op het terrein verzezen een groot dienstgebouw en een stal. Meteen werd Willem gevraagd voor de prestigieuze sociëteit Illustre Lieve Vrouwe Broederschap in Den Bosch. Vught zag hem vaak door het dorp rijden. Gekleed in een pak met plusfour en een hoedje op. Altijd in voor een praatje en zeker niet alleen met mensen uit de hogere klasse. Het echtpaar ging in Vught verder met het sociale werk waardoor het in Utrecht geliefd was geworden. De lijst van goede werken in Utrecht is lang. Bij hun zilveren huwelijksfeest in 1925 brachten

17 zangverenigingen en 18 muziekkorpsen een serenade bij hun Utrechtse woning om hun te eren voor *'hun grooten weldadigheid'*. Het verkeer werd een uur stilgelegd. In Vught kwam er meer lijn in de goede werken. Willem en Charlotte wilden de leefomstandigheden verbeteren van boeren en arbeiders. Zieken en bejaarden moesten beter verzorgd worden. Uit het gemak waarmee hij boerderijen, huizen en grond kocht om zijn projecten te verwezenlijken kan worden afgeleid dat hun vermogen aanzienlijk was. Willem was een vriendelijke, ietwat bedeesde

man die nooit opschepte en geen vijanden had. Een familieman *pur sang* die diners pas geslaagd vond als ze gezellig waren geweest. Hij bleef niettemin als weldoener niet anoniem op de achtergrond en wilde graag gehuldigd worden voor zijn goede werken. Wie één keer op een bordes heeft gestaan om een serenade van de bevolking in ontvangst te nemen, wil dat genoeg begrijpelijk nog eens smaken. Het gaf voldoening dat zijn naam verbonden werd aan projecten, zoals aan het nieuwe raadhuis dat hij grotendeels uit eigen zak betaalde. Daar maakte hij ook

In 1937 werd Willem van Beuningen onderscheiden met de Ridderorde van de Nederlandse Leeuw.

◀ Medaille geschonken door schutterij De Rozencavalieren.

▲ Familiegraf van Van Beuningen in Soesterberg.

weer een sociaal project van door plaatselijke arbeiders en leveranciers in te schakelen. Als gekend weldoener werd hij vanzelfsprekend veelvuldig gevraagd als beschermheer, zoals van de handboogschuttersvereniging 'De Rozencavalieren'. Bij de Ronde van Vught kreeg de snelste wielrenner de Huize Bergen-beker uitgereikt.

Reizen deed Willem in de laatste jaren van zijn leven nauwelijks meer. Zijn gezondheid liet het niet toe. Toen 'Willy' in 1948 op 75-jarige leeftijd stierf, liep de bevolking uit voor zijn laatste tocht. Gemeentebestuur, verenigingen en instellingen begeleidden de rouwstoet tot de gemeentegrens. Hij werd bijgezet in het familiegraf op de begraafplaats 'Soestbergen' te Utrecht. In de necrologie die verscheen in het personeelsorgaan Logboek van SHV

werd hij een *'rotarian in de ware zin, met een uiterst fijn besnaard gemoed'* genoemd. En in de Provinciale Noord-Brabantse Courant van 2 juli 1948: *'De overledene was een man van nobel karakter aan wie de gemeente Vught zeer veel te danken heeft'*. Hoewel hij niet katholiek was werden er voor hem met toestemming van de bisschop missen opgedragen in Vughtse kerken. Dat zegt veel over de waardering die de katholieke bevolking voor deze protestant had. Op het lint van de rouwkrans die de gemeente liet bezorgen stond een simpele tekst: *'Aan onze ereburger'*. Tientallen jaren later werd niet ver van Huize Bergen een laan naar hem genoemd. Zijn maatschappelijke inspanningen werden erkend met diverse (koninklijke) onderscheidingen, waarvan de versierselen zorgvuldig bewaard worden in het familiearchief.

JUWEELTJE

**Van Beuningen
nam afscheid
van de potstal,
van muf ruikende
bedsteeën, van
slecht drinkwater**

Landgoed Bleijendijk is een juweeltje. Het heeft nauwelijks last van het snelweg-verkeer op de A2 dat het landgoed bruusk scheidt van Huize Bergen. De lanen zijn indrukwekkend, de boerderijen authentiek en monumentaal. Willem van Beuningen had het landgoed in 1919 al willen kopen, maar viste bij de openbare verkoop achter het net. Twaalf jaar later lukte het wel. Hij verving de oude krakkemikkige boerderijen, waarvan

◀ Willem van Beuningen vernoemde één van de nieuwe boerderijen naar Charlotte.

▲ Bleijendijk geschilderd door Reinier Pijnenburg.

Brabant er in die tijd nog duizenden kende, door moderne bedrijven met namen die kwamen te staan op fraaie gevelstenen: Charlotte Elisabeth Hoeve, 't Mienieke, 't Eendje en 't Sluisje. Van Beuningen nam afscheid van de potstal, van muf ruikende bedsteeën, van slecht drinkwater. Het landhuis Bleijendijk dateert waarschijnlijk uit het derde kwart van de 19de eeuw, maar heeft een oudere kern. Het echtpaar Van Beuningen liet het in 1935 uitbreiden met twee woonhuizen voor personeel en een stal. Zij namen C. Knuttel in de arm, die als architect diverse bouwprojecten deed voor het echtpaar. Met de bewoner van het landhuis, Reinier Pijnenburg, kon Willem uitstekend opschieten. Reinier was een bekende Brabantse kunstschilder, Willem een kunstliefhebber en verzamelaar.

Willem liet op Bleijendijk grote land- en tuinbouwtentoonstellingen en ruitersfeesten organiseren met de bisschop en de Minister van Landbouw als eregasten. De boerengezinnen droegen hem op handen, want de pacht was niet te hoog en bij bijzondere gebeurtenissen zoals geboorte en overlijden kon er bij Willem altijd wat af. Het landgoed wordt nu ecologisch beheerd. Er worden bezinningsdagen en workshops gehouden. Leerlingen van scholen uit de omgeving volgen op het landgoed natuuronderwijs. Langs het riviertje Essche Stroom dat het landgoed raakt is veel aan natuurbouw gedaan.

Een dikzak van een eik

De bijna dikste eik van Brabant staat op landgoed Bleijendijk, het vroegere eigendom van Willem van Beuningen. Met zijn omvang van 5,06 meter is de kolos de op een na dikste eik in Brabant. Alleen de eik met de toepasselijke naam het Kroontje op landgoed de Baest in Middelbeers komt hier ruim overheen. In 1935 werd er in de regionale pers al over geschreven en in de Panorama van 1940 opnieuw. Van Beuningen was niet alleen trots op zijn eik, maar ook op de beuk op het landgoed die een omtrek heeft van 5,25 meter.

De derde monumentale boom op het landgoed is een zilverspar met een omtrek van 'slechts' 2,69 meter, maar deze is dan weer wel met 34 meter de hoogste.

Boer Van Beuningen

Willem stortte zich op de landbouw hoewel hij daar absoluut geen verstand van had. Hij kocht het landgoed Bleijendijk, aan de oostkant van de rijksweg naar Eindhoven, sloopte de vervallen keuterboerderijen en zette er moderne pachtboerderijen voor in de plaats. Het was dankbaar werk om die boeren te helpen, maar nóg mooier was het om zelf een boerderij te bestieren. Hij bouwde voor dat doel de modelboerderij Klein Bergen, die een

paar honderd meter achter Huize Bergen lag en later is opgeslokt door het uitdijende psychiatrisch centrum Voorburg. Een bedrijfsleider en een paar knechten deden het werk, Willem keek adviserend toe. Als zelfstandig landbouwer kon hij met Klein Bergen onder eigen naam meedoen aan vee- en andere tentoonstellingen. En met succes. De boerderij, nu in gebruik als bewonerscafé, is goed behouden gebleven.

Prijzen geven, prijzen krijgen

Eerste prijzen bij schapententoonstellingen zijn te koop. Willem van Beuningen schonk bekens en plaquettes, maar nam er ook mee naar huis. Zo werd één van zijn schapen in 1935 kampioen in de Den Bosch. Hetzelfde schaap was een jaar eerder ook al in de prijzen gevallen, maar was toen eigendom

van boer Mulders uit Hoeven. Charlotte ging regelmatig met hem mee naar de Bossche veemarkt. In de door haar opgeschreven herinneringen: *‘Eens werd een jong stiertje vertoond dat nog helemaal geen prijzen had. Ik liep er langs en zei tegen mijn man: dat stiertje moet je kopen. Maar hij zei: nee dat beest*

heeft nog helemaal geen prijs. Laat dat stiertje later de eerste prijs krijgen, waardoor de prijs onmiddellijk verdriedubbelde’. Willem richtte de stierenvereniging Ons Voordeel en Vriendschap op. Bij de eerste fokveedag van de vereniging haalde hij dertien prijzen. ‘Willem 3’ viel regelmatig in de prijzen.

In de raad

Als rentenier had Willem van Beuningen tijd om zich met de plaatselijke politiek bezig te houden. Vanaf 1935 was hij lid van de gemeenteraad voor de ‘Protestantsche Lijst’, meer een groepering dan een echte politieke partij met ideologie. Willem sloeg nooit met de vuist op tafel. Van Beuningen was meer de man van het wijze oordeel en van de zorgzaamheid. Opmerkelijk is dat hij met een andere pet op, die van gulle gever, tot in detail toezag op grote projecten die hij voor de gemeente tot stand bracht. Toen de Duitse bezetter in 1941 de gemeenteraden buiten spel zette, kreeg Willem tijdens de laatste vergadering op 29 augustus het laatste woord. Hij wees de burgemeester op zijn verantwoordelijkheid. *‘U krijgt nu alléén de leiding. Het wordt zwaarder en moeilijker voor u’*. Na de oorlog is hij niet meer in de gemeenteraad teruggekeerd.

PROVINCIALE NOORDBRABANTSCHE
's Hertogenbosche Courant.
Uitg. J. J. Arksteijn & Zn., Den Bosch, Kerkstraat 94, Tel. 1069, Oms 42990
's-Hertogenbosch, 19 Juni 1936.

Gemeenteraadverkiezing te Vught.

Bij de heden gehouden stemming voor leden van den gemeenteraad werden uitgebracht:

Lijst Marggraff Gekozen: Mr. L. W. J. MARGGRAFF.	287	stemmen	gekozen	1
Lijst v. d. Pas Gekozen: W. M. VAN DER PAS, TH. RIJERS, JO DE LAAT	780	"	"	3
Lijst R. K. Werklieden Gekozen: A. A. G. BEERMANS.	280	"	"	1
Protestantsche Lijst Gekozen: W. VAN BEUNINGEN, Mr. A. J. VLIEDERTHART.	573	"	"	2
Lijst Mr. Wubbe Gekozen: Mr. MART. C. J. WUBBE, W. J. VAN DE LAARDHOOT, A. H. KLUUTMANS.	724	"	"	3
R. K. Staatspartij Gekozen: C. VAN UDEN B., J. J. M. OORBOUW, Mr. C. A. G. W. v. d. POL, A. TH. VAN ESCH, Mr. A. M. DERAITS.	1520	"	"	5

CADEAU

Loop mee met
de feestelijke
optocht ter ere
van de opening
in 1937.

Bij de opening in 1937 vierde de Vughtse gemeenschap een week feest

Het gemeentehuis van Vught was nog maar vijftien jaar oud toen in de jaren twintig de wens groeide voor een groter en moderner bestuurskantoor. Vught hoefde er niet voor in de buidel te tasten. Het kroonjuweel werd geschonken door 1300 inwoners van wie Willem van Beuningen het allergrootste deel voor zijn rekening nam. Van Beuningen en zijn vrouw hielden de regie zelf in handen. Het was hun 'kindje'. Zo was hij voorzitter van

▲ Opening van het
raadhuis in 1937.

het 'Comité tot meubilering van het raadhuis' en bekostigde het interieur grotendeels zelf. Charlotte tastte in de buidel voor de aanleg van het park. Daar werden werklozen voor aangetrokken. Burgemeester Loeff bij de opening van Leeuwenstein: *'Zoo werd de geheele aanleg van het zeer fraaien raadhuis-park aan de gemeente geschonken, welk park wel heel duidelijk de sociale bedoelingen van de schenkster demonstreert'*.

Bij de opening in 1937 vierde de Vughtse gemeenschap een week feest en werden de weldoeners in de schijnwerpers gezet. Willem werd ereburger en kreeg de versierselen opgespeld van het Ridderschap in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Ter bekroning schonk de familie ter gelegenheid van de geboorte van kleindochter Juliette een carillon met 23 klokken van de firma John Taylor & Co. De eerste bespeler was zoon Wim van Beuningen jr. Op 6 mei 1972 werden in de hal van het gemeentehuis de portretten onthuld van Willem en Charlotte. Reproducties hangen in Huize Bergen.

Het Vughtse raadhuis is afgelopen jaren binnen en buiten gerenoveerd. Momenteel is het in gebruik voor bijeenkomsten van de gemeenteraad. Verder wordt het gebruikt voor representatieve gelegenheden zoals de lintjesregen, de viering van Koningsdag, de sleuteloverdracht bij carnaval en recepties.

Weest Waakzaam

Een prachtig kelkglas uit het begin van de zeventiende eeuw toont op sjieke wijze het familiewapen van de familie Van Beuningen. De kleuren zijn hier niet te zien: in zilver een rode haan en in een blauw schildhoofd drie flikkerende gouden vlammen naast elkaar. Het familiewapen is ook te zien in het raadhuis van Vught. De stamreeks van de familie Van Beuningen gaat terug tot 1445. Het waren kooplieden, diplomaten, regenten,

predikanten en zeevaarders. Wij komen hen tegen in onder meer Nijmegen, Dantzig, Amsterdam en Curaçao. De wapenspreuk *Vigilanter* betekent *Weest Waakzaam*. De familie bezat een boot met deze naam. Als familiedevies geldt *Esse non Videri*, met als vertaling *Zijn, niet schijnen*. Het devies werd gebezigd door de zeventiende-eeuwse staatsman Coenraed van Beuningen.

Redder van de IJzeren Man

De IJzeren Man, genoemd naar de stoombaggermolen die hem groef, is een geliefde recreatieplas bij Vught. Er werd zand gewonnen voor de ophoging van een uitbreidingswijk in Den Bosch. Nadien kwam er de modernste zwemgelegenheid van Brabant met boulevard, bakhokjes en een paviljoen. Tegelijk startte de verkoop van grond voor villa's die dicht bij de plas moesten verrijzen. De uitgifte bleef achter en villa plus plas werden verkocht. Ook onder de nieuwe eigenaren liep het spaak. Faillissement en sluiting dreigden. Dat wilde de gemeente Vught niet laten gebeuren. Zij kocht in 1937 het zwembad voor een halve ton en omdat Willem van Beuningen een ton wilde geven voor de villagrond kon de totale uitverkoop worden voorkomen. Van Beuningen redde de IJzeren Man, zei de commissaris van de Koning in Noord-Brabant, toen hij Willem in 1937 de versierselen opspeldde van de Ridderorde van de Nederlandse Leeuw.

Nadien kwam er de modernste zwemgelegenheid van Brabant met boulevard, badhokjes en een paviljoen

IN GALOP DOOR HET LEVEN

Charlotte van Beuningen bracht dynamiek op Huize Bergen. Vught omarmde haar goede werken. Haar levensvervulling vond zij bij een mondiale beweging die de hele wereld beter wilde maken.

Wie Charlotte van Beuningen-Fentener van Vlissingen wil leren kennen moet het boek 'Een nieuwe wereld voor onze kleinkinderen' lezen. Charlotte beschrijft haar leven. Vaak gekleurd, niet volledig, maar uitermate veelzeggend. Een waardevol egodocument. Het manuscript was eerst bedoeld voor haar negen kleinkinderen en 21 achterkleinkinderen, maar werd een boek. Het verscheen in 1969 en werd in vele talen vertaald.

Charlotte – in de familie altijd Lotty genoemd – was het oudste kind van Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen en van de Bossche Lijntje Roosenburg. Weliswaar was Charlotte geboren in Amsterdam (1880), maar op jonge leeftijd verhuisde het gezin naar Baarn en in 1896 naar Utrecht. Over het geboortehuis in Amsterdam schreef zij in haar boek: *'Er liepen twee heel lange witmarmeren gangen door het huis, die door*

Frits en Charlotte
Fentener van
Vlissingen.

Charlotte deed mee aan nationale tentoonstellingen van rozen, cactussen, orchideeën en aquaria

de dienstmeisjes twee keer in de week op hun knieën werden geschrobt’. Als enige dochter kwam zij onder de hoede van een klein regiment kinderjuffrouwen en gouvernantes. Zeventien jaar oud werd zij naar een Brusselse kostschool gestuurd, een zogeheten *finishing school*. Daar leerde zij hoe een jonge dame zich in haar kringen moest gedragen. Een wereld van strakke regels en gebruiken. Na haar huwelijk in 1900 stortte zij zich op de liefdadigheid. In achterstandswijken richtte zij een naaivereniging op voor getrouwde vrouwen. Zij toog met een draaiorgeltje naar het bejaardenhuis om er kerstliedjes ten gehore te brengen, nam plaats in allerlei besturen en bouwde een kindervolkshuis. Haar inzet voor de vluchtelingen in de Eerste Wereldoorlog leek erg op haar activiteiten in Vught in de volgende wereldoorlog. In Vught ging Charlotte zonder gas terug te nemen verder met haar missies. Soms samen met haar man, vaker op eigen kracht. Het waren dezelfde sociale en economische doelen die in die tijd breed nagestreefd werden, in Brabant vooral door de rooms-katholieke kerk, met als ideologische drijfveer de emancipatie van arbeiders en boeren. Noden

▲ Charlotte schept
de duizendste
crisismaaltijd op.

genoeg. De boeren waren arm, want slecht opgeleid, arbeiders leefden in krotwoningen, zieken en bejaarden moesten beter verzorgd worden. Charlotte en Willem hadden genoeg kapitaal om – ook in de crisistijd – snel resultaat te boeken. Charlotte zat vol energie en had geen moeite om een aantal lastige zaken tegelijk aan te pakken. Van Charlotte zijn geen agenda's bewaard, maar die moeten propvol hebben gestaan.

Zij maakte van tuin en park een lustoord dat bussen vol dagjesmensen trok en liet zich altijd even zien aan de bezoekers. Zij deed mee aan nationale tentoonstellingen van rozen, cactussen, orchideeën en aquaria. In de weekenden ontving zij familie en vrienden. Er werden dan grote diners gegeven. Tussen de bedrijven door richtte zij in Vught het Wit Gele Kruis op en wierp ze zich op als zorgzame ‘moeder’ van de pachtersgezinnen.

▲ Het Wit Gele Kruis maakte zich onmisbaar in de thuiszorg

Met verve bekleedde zij het voorzitterschap van de naar haar genoemde stichting die de sociale woningbouw een flinke duw vooruit gaf. En op de jaarlijkse Wereldkindheidsdag trokken de Vughtse kinderen in optocht naar Huize Bergen.

In hedendaagse termen zou je Charlotte een bezielde en uitstekende projectmanager kunnen noemen. Bekend is een foto van haar

die genomen is in 1935 toen zij de twaalfduizendste maaltijd opdiende voor de armen in Vught. Zij en haar man waren belangrijke financiers van de maaltijdverstrekking. Zo werd het echtpaar binnen enkele jaren in Vught het symbool van weldadigheid. Het gaf voldoening, maar het was geen levensvulling. Haar kennismaking rond 1935 met de zogeheten Oxfordgroep, waaruit

Charlotte als Madame Butterfly.

Willem deed aanvankelijk ook mee, maar bleek te nuchter voor de vereniging

de Morele Herbewapening is voortgekomen, heeft haar leven totaal veranderd. Zij werd gegrepen door de ideeën van de Amerikaanse dominee Frank Buchman die in 1921 aan een missie begon die tot op de dag van vandaag door zijn volgelingen wordt voortgezet: het verbeteren van de wereld, met Gods hulp, begint bij jezelf. Buchman vond zijn medestanders in de hogere klasse, bij bankiers en industriëlen onder wie Frits Philips. Ook grote politici voelden zich thuis bij de Morele Herbewapening, vooral omdat het een tegenbeweging voor het communisme was. Willem deed aanvankelijk ook mee, maar bleek te nuchter voor de hoogdravendheid en de retoriek van de vereniging. Tot op hoge leeftijd is Charlotte, die 95 jaar werd, actief gebleven binnen de groep. Veel van haar geld ging er naartoe. Zo werd de verkoopsom van Huize Bergen in 1949 geheel geschonken. In een interview in 1970 aan dagblad De Tijd ter gelegenheid van haar 90ste verjaardag kreeg zij de vraag voor-

▲ Charlotte van Beuningen voor Morele Herbewapening in Rhodesië.

gelegd: Hebt u zelf eerlijk geleefd volgens de maatstaven van de Morele Herbewapening? Het antwoord is veelzeggend. *‘Ik geloof dat God me organisatietalent heeft gegeven. Ik organiseerde en leidde iedereen. Mijn man en kinderen en vooral mijn dochter. Mijn man die een zacht karakter had, zei altijd: Lieveling doe jij het maar. Jij weet het veel beter. Dat was ik met hem eens en ik regelde wel. Dankzij*

de Morele Herbewapening leerde ik inzien dat ik mijn man en kinderen misschien wel vaak gekwetst had en niet tot hun recht had laten komen. Zoals ik dat misschien ook gedaan had in die vele comités waarin ik zitting had. Ik heb toen mijn man en kinderen mijn verontschuldiging aangeboden en beloofd dat ik het anders en beter zou doen. En bij al die comités ben ik langs gegaan om hetzelfde te doen.’

◀ Juliana-penning, toegekend vanwege haar verdiensten.

Nel Rogier zal er niet naast zitten met haar duiding van de mens Charlotte in haar artikel in de Vughtse Historische Reeks: een dominante vrouw, met veel zin voor humor die uitdagingen aanging, vrijgevig was en hyperactief. Maar tegelijk zeer bewust van haar stand was. Willem schetste haar in zijn dagboek nog beeldender: Lotte zit flink te paard, heeft voorliefde om in woeste galop langs het strand te vliegen. In Wassenaar kwam de amazone tot rust, om zich daar volledig te wijden aan de Morele Herbewapening. Daartoe reisde zij tot op hoge leeftijd de hele wereld over. Charlotte overleed op 28 januari 1976 thuis in Wassenaar. Voor haar goede werken, met name voor haar inzet tijdens de oorlog voor de gevangenen van Kamp Vught, werd zij vier keer onderscheiden.

▲ De Wassenaarse villa van Charlotte.

GROENE DAKEN

**De gemeente
had maar
één dag nodig
om de bouw-
vergunning
af te geven**

Vanaf hun eerste stap op Vughtse grond gaven Willem en Charlotte geld aan goede doelen. Een in het oog springend project in de schaduw van Huize Bergen zijn ‘de huizen met de groene daken’. Zij kochten de oude krotten van de Piekenhoek op, lieten ze slopen en bouwden in 1938 nieuwe arbeiderswoningen met veel licht, lucht en zon en genoeg ruimte voor grote gezinnen. De gemeente had maar één dag nodig om de

bouwvergunning af te geven. Het werden witte, vriendelijke huizen met groene daken die er na tachtig jaar nog uitzien als nieuw. Het ontwerp is van Daniel Knuttel die voor mijnheer en mevrouw ook de boerderijen op landgoed Bleijendijk ontwierp. Op andere plekken in Vught lieten zij huisjes bouwen voor ouden van dagen. De huren gingen niet omhoog. Het beheer van deze en andere huizen (nu ongeveer 140) werd ondergebracht in de Charlotte Elisabeth van Beuningen Stichting, waarvan kleinzoon Charles van Beuningen lange tijd voorzitter is en een achterkleinzoon deel uitmaakt van de Raad van Toezicht. Charlotte zag hoogstpersoon-

lijk toe op de details. In de glasgordijnen moesten groene rondjes worden gestikt. Dat combineerde volgens haar mooi met de groene daken. De stichters van ‘de groene daken’ worden ter plekke geëerd met een bronzen gedenkplaat waarop hun portretten prijken. Charlotte richtte in Vught ook het Wit Gele Kruis op en financierde goeddeels de nieuwbouw. De organisatie presteerde jarenlang uitstekend op het gebied van kraam- en thuiszorg. De bisschop moest haar voorzitterschap goedkeuren omdat zij niet katholiek was. Een kunstwerkje in het gebouw van de thuiszorg aan de Repelweg herinnert aan haar betrokkenheid en vrijgevigheid.

◀ De huizen met de groene daken aan de Hoogstraat.

Willem baron van Dedem met Wim Pijbes, directeur Rijksmuseum.

Voorzitter van Tefaf

In 1929 werd een man met bekendheid geboren op Huize Bergen: Willem baron Van Dedem. Hij werd in 1929 op Huize Bergen geboren als zoon van Line van Beuningen en Coenraad Willem baron van Dedem. In 1963 kocht hij zijn eerste schilderij, een werk van Adriaen Verdoel voor 3.500

gulden. Hij bezat ongeveer vijftig topwerken en raakte bestuurlijk betrokken bij musea en instellingen. Sinds 1997 was de in november 2015 overleden Van Dedem president van de Maastrichtse kunst- en antiekbeurs Tefaf. Over Huize Bergen zei Van Dedem – die de laatste dertig jaar in Londen

woonde – in een interview met het Financieel Dagblad: *‘Ik ben anglofiel, al vanaf mijn jeugd. Ik herinner me hoe ik als knaap op vakantie in Vught in oktober 1944 de bevrijding meemaakte en met maar een jaar Engels op school honderduit met de Engelse en Canadese militairen praatte.’*

Lienfried en Guy Brain

Twee kinderen hadden Willem en Charlotte. Lienfried van Beuningen (1902-1983) en Willem van Beuningen (1911-1970). Line heeft op Huize Bergen alleen in de zomermaanden gewoond, want toen haar ouders voorgoed naar Vught verhuisden was zij al getrouwd met Coenraad Willem baron van Dedem. Jongere broer Willem studeerde in Parijs musicologie en piano, volgde harmonie bij Charles Koechlin en kreeg pianoles van Maurice Ravel. Daar ontmoette hij Julia Steffelaar. Na hun huwelijk in 1934 gingen zij in Parijs wonen, waar hij zich vestigde als componist en musicoloog. Hij is ook bekend onder pseudoniem Guy Brain, de achternaam van zijn grootmoeder. Inmiddels voor de derde keer gehuwd emigreerde hij in 1960 van Vught naar Zwitserland. Daar schreef Guy Brain ‘Herinneringen aan Brabant’. De verhalen had hij voordien vaak aan zijn kinderen verteld. In het boekje worden zijn ouders, grootouders en Vughtse mensen ten tonele gevoerd, vaak met pseudoniem.

▲ Willem van Beuningen jr. trouwde in 1934 te Vught met Julia Steffelaar.

In Zwitserland schreef Guy Brain ‘Herinneringen aan Brabant’

DUITSERS

Beluister een fragment over 17 september 1944 van Liberation Route Europe.

Gaandeweg de oorlog verbleven steeds meer familieleden op het veilige en goed van eten voorziene Huize Bergen

De meest turbulente tijd bij Huize Bergen is zonder twijfel de periode 1940-1945 geweest. Vanaf het begin van de oorlog waren er Duitse militairen ingekwartierd, ook in de dienstwoningen op het terrein. De officieren sliepen vanzelfsprekend in de villa. De Duitsers verdwenen rond 1943 weer, anders zouden zij bijna letterlijk gestruikeld zijn over de opgestapelde dozen met producten voor de pakketten die vanaf dat jaar naar Kamp

INLEGVEL		WOL. DUTS. STAMKAART	AFHALEN OP:	
GC - 508		Noord-Brabant		C - 25 Noord-Brabant
C - 23 Noord-Brabant	C - 24 Noord-Brabant		AFHALEN OP:	C - 513 Noord-Brabant
C - 21 Noord-Brabant	C - 22 Noord-Brabant		AFHALEN OP:	C - 512 Noord-Brabant
C - 19 Noord-Brabant	C - 20 Noord-Brabant		AFHALEN OP:	C - 511 Noord-Brabant
C - 17 Noord-Brabant	C - 18 Noord-Brabant		AFHALEN OP:	C - 510 Noord-Brabant
C - 15 Noord-Brabant	C - 16 Noord-Brabant		AFHALEN OP:	
C - 13 Noord-Brabant	C - 14 Noord-Brabant		AFHALEN OP:	C - 508 Noord-Brabant

Brabantse bonkaart.

Vught werden gebracht. Gaandeweg de oorlog verbleven steeds meer familieleden op het veilige en goed van eten voorziene Huize Bergen. Het is onduidelijk of er illegale activiteiten werden ontplooid. Volgens Marianne Schaffer, dochter van tuinman Piet Schaffer, zou Willem illegaal bonkaarten hebben verdeeld. *“Hij deed dat op een zeker moment zo openlijk, dat mijn vader hem op de vingers moest tikken.”* Uit voorzorg had Willem voorwerpen van koper en zilver begraven in de tuin. Huisknecht Vonk was de enige die er vanaf wist. Na de oorlog wilde hij het opgraven, maar Vonk had intussen een herseninfarct gehad. Willem heeft hem in een rolstoel net zo lang rondgereden tot Vonk tussen de struiken de goede plek aanwees. In 1944 kwamen de Duitsers terug. De

54-jarige Generaloberst Kurt Student vestigde het hoofdkwartier van zijn parachutistenleger in de villa. Vanaf het balkon van Huize Bergen keek Student op zondag 17 september 1944 tijdens Market Garden verbijsterd naar boven. Een indrukwekkende luchtvloot doorkruiste het luchtruim. Hij realiseerde zich dat de geallieerden aan een wellicht beslissende luchtlandingsoperatie waren begonnen. De zin die hij toen uitsprak is legendarisch geworden en kwam inclusief de balkonscene terug in de verfilming van Market Garden. *‘Wat zou ik graag zo’n strijdmacht nog eenmaal hebben.’*

PAKKETDIENST

**Uit alle hoeken
van het land
kwamen op Huize
Bergen grote
dozen aan met
bijvoorbeeld 288
tubes Prodent**

Landelijke bekendheid, die in de loop van de jaren verder is toegenomen, kreeg Charlotte door haar hulp aan de gevangenen van Kamp Vught. De eersten arriveerden daar in januari 1943. Zij mochten pakketten van thuis ontvangen, maar lang niet iedereen kreeg iets, vaak omdat de familie niet wist waar zij verbleven. Het klaarmaken van die pakketten zorgde voor grote drukte in en rond de keuken van Huize Bergen. Het opzetten van een goed-

lopende organisatie voor de voedselvoorziening die uit het hele land medewerking kreeg, was werk dat haar op het lijf geschreven was. Elke morgen werden door vrouwen en meisjes uit het dorp op Huize Bergen boterhammen gesmeerd en pakketten samengesteld. Uit alle hoeken van het land kwamen op Huize Bergen grote dozen aan met bijvoorbeeld 288 tubes Prodent. Dagelijks gingen er meer dan honderd pakketjes met dikbelegde boterhammen en andere basisbehoeften zoals tandpasta, medicijnen en verbandmiddelen naar het kamp. Van het een kwam het ander. Families vroegen om inlichtingen en om briefjes bij de pakketten te doen.

Charlotte heeft die verzoeken keurig bewaard. Mevrouw Boekhoff uit Utrecht schreef: *“Daar ik zoo vrij ben om u eens te bevragen of u eens wil informeren of mijn man nog in gezonde welstand is.”* Daar kon Charlotte niet aan beginnen, want dan zouden Duitsers onmiddellijk hebben ingegrepen. Na de oorlog is er gedoe geweest over wie het meeste had gedaan voor de kampbewoners. Charlotte heeft zich ver buiten die discussie gehouden. Zij moet dat geruzie uiterst ordinair hebben gevonden. Mooi vond Charlotte natuurlijk wel dat zij in maart 1945 met nog een klein groepje op het stadhuis van Den Bosch ontvangen werd door koningin Wilhelmina.

◀ Gevangenen van Kamp Vught op de Loonse Baan.

BANGE DAGEN

De geallieerden steken
in Sint-Michielsgestel
de Dommel over.

Over de bevrijding lopen de lezingen in de familie nogal uiteen. Zeker is dat de grote kelder diende als schuilplaats voor 35 mensen: familie, kennissen maar ook buurtbewoners. Er zou een koe gestaan hebben voor de melk, maar hoe je een koe over een steile keldertrap naar beneden krijgt, is een raadsel. In en om Vught is het op 25 en 26 oktober behoorlijk tekeer gegaan, maar van gevechten in het park van Huize Bergen was

geen sprake. Er is wel hevig slag geleverd op vijfhonderd meter afstand van Huize Bergen, en iets later werd vier dagen lang om Den Bosch gevochten. Niet één stadscentrum in Nederland is zo lang het toneel geweest van gevechten met zwaar materieel. In de schuilkelder moeten de inslagen van mortieren zijn ervaren als van heel dichtbij. Het meest plausibele verhaal komt van Willem Baron van Dedem die als 15-jarige

Schotten na de
bevrijding door de
straten van Vught.

◀ Oud-strijders
bezochten onder meer
in 2009 Huize Bergen.

kleinzoon van Willem en Charlotte daar de bevrijding meemaakte. Volgens hem zaten nog twee bange Duitse soldaten in de kelder van de tuinmanswoning. Toen de geallieerden aangaven dat huis te gaan beschieten, ging Willem naar de Duitsers om te zeggen dat zij zich maar beter over konden geven. Andere familieleden dikken het wat aan en hebben het over zeven Duitsers die zich tot de laatste kogel wilden verdedigen. Vanaf de bevrijding heeft Huize Bergen maandenlang inkwartiering gehad van Schotten, Engelsen en Canadezen. Kleindochter Lot van Dedem leerde van de Schotten dansen en mocht wel eens in een jeep me rijden door bevrijd gebied. Twee dienstmeisjes van Huize Bergen zijn aan een bevrijder blijven ‘hangen’. Het 16-jarige dienstmeisje Annie van Schaijk deed in

november 1944 de deur open voor de 21-jarige Frank Sydney uit Toronto. Later zei hij hierover: *“Ik was nog maar een uur in Vught, toen ik opdracht kreeg om majoor Wood naar Huize Bergen te brengen. Het was liefde op het eerste gezicht”*. Eind 1946 vertrokken zij, getrouwd en met hun pasgeboren dochtertje, naar Canada. Ook dienstmeisje Stien Bergman is getrouwd met een geallieerde soldaat. De bevrijding van Vught werd voornamelijk uitgevoerd door eenheden van de Schotse 51e Highland Division met een hoofdrol voor de 1° Black Watch. Zij kwamen na de oorlog verschillende keren terug in Brabant om de herdenkingen bij te wonen. De grote groep oud-strijders was dan te gast op Huize Bergen en ‘marcheerde’ met doedelzakspelers op kop naar binnen.

Vorrang voor de bisschop

Koffiehuis Het Oude Bijltje in Vught zat op donderdag 21 juli 1949 afgeladen vol voor de veiling. De inzet bleef steken op 334.000 gulden, het tienvoudige van wat de vader van Charlotte van Beuningen er in 1901 voor had gegeven. Bij de definitieve verkoop liet de familie het feest niet doorgaan. Het bisdom had zich intussen gemeld en mevrouw Van Beuningen gaf de voorkeur aan een goed doel. De bisschop betaalde 250.000 gulden en sluisde het complex meteen door naar het leidstersinstituut van het bisdom dat in ruimtenood verkeerde. De familie liet helder vastleggen dat er niets van het terrein mocht worden verkocht en dat er geen commercie bedreven mocht worden. Drank verkopen werd verboden. Dat moest ook bij komende eigendomsoverdrachten worden vastgelegd op straffe van een dwangsom van tienduizend gulden. Aan beide voorwaarden kon met het verstrijken van de jaren niet meer voldaan worden.

Uit dank voor

Een van de sporen die Willem en Charlotte hebben achtergelaten in Vught is de Van Beuningenpenning. Deze buitengewone onderscheiding van de gemeente Vught wordt bij hoge uitzondering toegekend aan burgers die zich op een bijzondere wijze verdienstelijk hebben gemaakt voor de Vughtse gemeenschap. Anders gezegd: Willem en Charlotte staan model voor de Vughtenaren die zich ná hen onbaatzuchtig hebben ingezet voor de gemeenschap. Zo werd in 2014 de voorzitter van de

Vincentiusvereniging in Vught, Jos Brekelmans, verrast met de penning. Brekelmans maakte in ruim 26 jaar de Vincentiusvereniging groot. Hij begon ooit met twaalf kerstpakketten voor arme dorpsgenoten, het groeide tot 250. Twee jaar eerder ontving de Charlotte Elisabeth van Beuningen Stichting de penning toen zij 75 jaar bestond en in 2015 kreeg hockeycoach Toon Siepman dit eerbetoon voor zijn grote sportverdiensten. Bij de onderscheiding horen een legpenning in brons en een oorkonde.

Interview met kleinzoon Charles van Beuningen

EL DORADO VOOR EEN HAAGS STADSKIND

Huize Bergen heeft Charles van Beuningen slechts in zijn jongste jeugd meegemaakt, maar hij kan er smakelijk over vertellen. Over kinderjuffrouw Fau en Piet de Alligator.

De kleinzoon van 'Willy en Lotty' heeft niet alleen een uitstekend maar ook een fotografisch geheugen. Wanneer mr. Charles M. van Beuningen zijn ogen sluit en Huize Bergen voor de geest haalt, ziet hij zich als kind door de villa en het park zwerven. *“De ‘zeemijnen’ die nu bij de ingang van de parkeerplaats liggen, bevonden zich toen bij het pad naar de voordeur.”*

En: *“In de vroegere speelkamer heeft mijn broer ooit gemorst met een inktpot, wat resulteerde in een grote inktvlek op de linkermuur meteen als je binnenkomt.”*

Charles van Beuningen is midden in de Tweede Wereldoorlog op 12 september 1943 geboren in Vught als derde kind van Willem van Beuningen jr. en Julia Steffelaar. Zijn

vader koos niet voor de zekere toekomst van een functie bij het familiebedrijf SHV, maar trok naar Parijs waar hij na een studie musicologie zich vestigde als componist en musicoloog. Tijdens de mobilisatie van Nederland werd Willem

opgeroepen in De Haag en hij was in de meidagen van 1940 betrokken bij de verdediging van vliegveld Valkenburg. Na de capitulatie was het voor hem en zijn gezin onmogelijk om naar Parijs terug te keren en hebben ze zich in Vught gevestigd. *“Tegenover Huize Bergen stond een aardig huis met een rieten dak en een grote tuin. Mijn overgrootmoeder Van Vlissingen had het daar indertijd laten bouwen voor een dierbare vriendin. Daar zijn mijn ouders toen ingetrokken, met mijn zus en broer.”*

Zus Juliette draagt baby Charles van Beuningen. Broer William kijkt toe.

Het 'Schele Huis'
aan de overkant van
Huize Bergen.

‘In de tropische kas leefde een heuse alligator, genaamd Piet’

Kort na de geboorte van Charles strandde het huwelijk. Julia Steffelaar vertrok met haar drie kinderen naar Den Haag, Willem bleef tot 1958 in Vught wonen. De vakanties werden wel doorgebracht in Vught en tijdens die weken werden zijn huidige herinneringen opgedaan. Tot 1950 ook op Huize Bergen zelf, na de verkoop van de villa nog in het huis van vader Wim ‘aan de overkant’; ook wel ‘Schele Huis’ genoemd. *“Het was een paradijsje voor mij. Alle vakanties gingen we naar Vught. We sliepen dan in bedden met een klamboe tegen de muggen. De zak met knuffels ging altijd mee.”*

Charles van Beuningen dwaalt in zijn herinneringen door het huis. De biljartkamer met het gigantische Amerikaanse biljart, de kamer waarin zijn grootvader kantoor hield met links van zijn bureau de hond Max. Wanneer Max begon te grommen klapte Willem met een zweep die langs zijn bureau stond. *“Mijn grootouders leefden in Huize Bergen in grote stijl. Het personeel diende discreet, had handschoenen aan en mocht alleen fluisterend antwoorden als er iets gevraagd werd.”* Aan het hoofd van het huispersoneel stond de butler, Steven genaamd. Hij, de kokkin en de dienstboden hadden een grote

hekel aan kinderjuffrouw Hoek – bijgenaamd Fau – , omdat zij zich verheven waande boven de rest van het personeel. Zij mocht immers met de familie aan tafel de maaltijden nuttigen. Het huispersoneel voelde zich op zijn beurt weer superieur aan de tuinlieden. Tussen Fau en het huispersoneel liepen de irritaties vooral op wanneer Willem en Charlotte afwezig waren. Zij stond erop in haar eentje te worden bediend in de eetkamer. *“In het appartement van mijn ouders in Parijs stonden uitsluitend moderne meubels. Zij wisten mijn grootmoeder zo ver te krijgen om één kamer op Huize Bergen modern in te richten in art deco-stijl, tot ontzetting van veel Brabantse gasten die Louis XVI Empire al gewaagd vonden.”* Charles van Beuningen ruikt de boenwas nog en het marmer. De ruimtes voor het personeel hadden duidelijk een ander ‘luchtje’ dan de rest van het huis. Hij ziet nog de Van Gogh’s aan de muur hangen, werken van Isaac Israëls, Jongkind en Haverkamp en boven de haard een portret van Clementia, de zuster van de dichter Vondel. *“Mijn grootvader had een goed oog en een intense belangstelling voor kunst.”*

Hij hoort de treinen nog wanneer hij op zomeravonden – te vroeg naar zijn zin – in bed lag en hij ruikt de taxussen in het rosarium. *“Wanneer ik waar dan ook taxussen ruik dan is er meteen een klik met Huize Bergen. Achter de bloembinderij stonden de kassen. In de grootste kas, de tropische kas, stonden palmen en orchideeën. In de tropische*

kas leefde een heuse alligator, genaamd Piet, die niemand kwaad deed maar op mij grote indruk maakte.” De jonge Charles kwam in Vught ook elders dan bij Huize Bergen en het ouderlijk huis aan de overkant. De Fenteners van Vlissingen woonden iets verder op landgoed Beukenhorst en achter het ouderlijk huis lag het landgoed Bleyendijk met de boerderijen die door Willem van Beuningen sr. waren gebouwd. Het was voor een jongen uit de stad een eldorado. Na 1958 kwam hij nauwelijks meer in Vught, totdat hij zich in 1982 verbond als voorzitter aan de Charlotte Elisabeth van Beuningen Stichting, opgericht door zijn grootouders, die in Vught 140 sociale woningen bezit en beheert.

◀ De biljartkamer
van Huize
Bergen.

De Sint Jan in Den Bosch.

Het spookt

Kleinzoon Charles van Beuningen is een uitstekende verhalenverteller. In de familie gaan er tientallen rond die op feesten en partijen graag uit de oude doos worden gehaald. Zij gaan over van vader op zoon met telkens weer een iets andere kleur en smaak. *“Het prachtige pad aan de zuidkant van het park met de zeldzame rododendrons werd door ons het pastoorslaantje genoemd. De pastoor wandelde hier graag. Hier spookt het ‘s nachts, maakte een neefje een logerende tante wijs. Tante zou vast*

niet in het donker door dat laantje durven lopen. Maar tante was niet zo flauw, zij ging de uitdaging aan. Toen zij een paar meter in het laantje was, verscheen er inderdaad een wit spook. Maar tante had zich bewapend met een paraplu waarmee zij op het spook inhakte dat kermend en struikelend een heenkomen zocht tussen de rododendrons.”

Van Beuningen verhaalt met respect over de goede werken van zijn grootouders voor de Vughtenaren. Bedelaars konden altijd op hen rekenen, al hield

Willem wel een bedelaarsboekje bij waarin hij nauwkeurig alle giften en signalementen noteerde. Hij liet zich niet voor de gek houden.

“Op een dag was hij in de St. Jan in Den Bosch. Het ging niet goed met de kathedraal en daarom was er een loterij opgezet. Mijn grootvader kocht alle loten om zo de St. Jan te helpen en won dus ook alle prijzen, waarna hij tot zijn grote spijt een grote nahef-fing kreeg van de belasting. Als geste kreeg hij een aantal brokken gele zandsteen van de St. Jan. Ze hebben nog lang bij Huize Bergen gelegen.”

deel 2

VILLA IN HET GROEN

In de eeuwenoude geschiedenis van ‘Bergen’ is 1916 een memorabel jaar. Midden in de oorlog verrees de statige – later groene – villa op de plek van het afgebroken buitenhuis. Het bestaande park werd met behulp van bekende tuinarchitecten mooier en mooier. Tuinliefhebbers uit de regio mochten ervan komen genieten. Na het vertrek van de familie in 1949 heeft de villa lange tijd een sobere inrichting gekend, totdat een doordachte restyling de oude glorie herstelde.

GEBOUWD IN OORLOGSTIJD

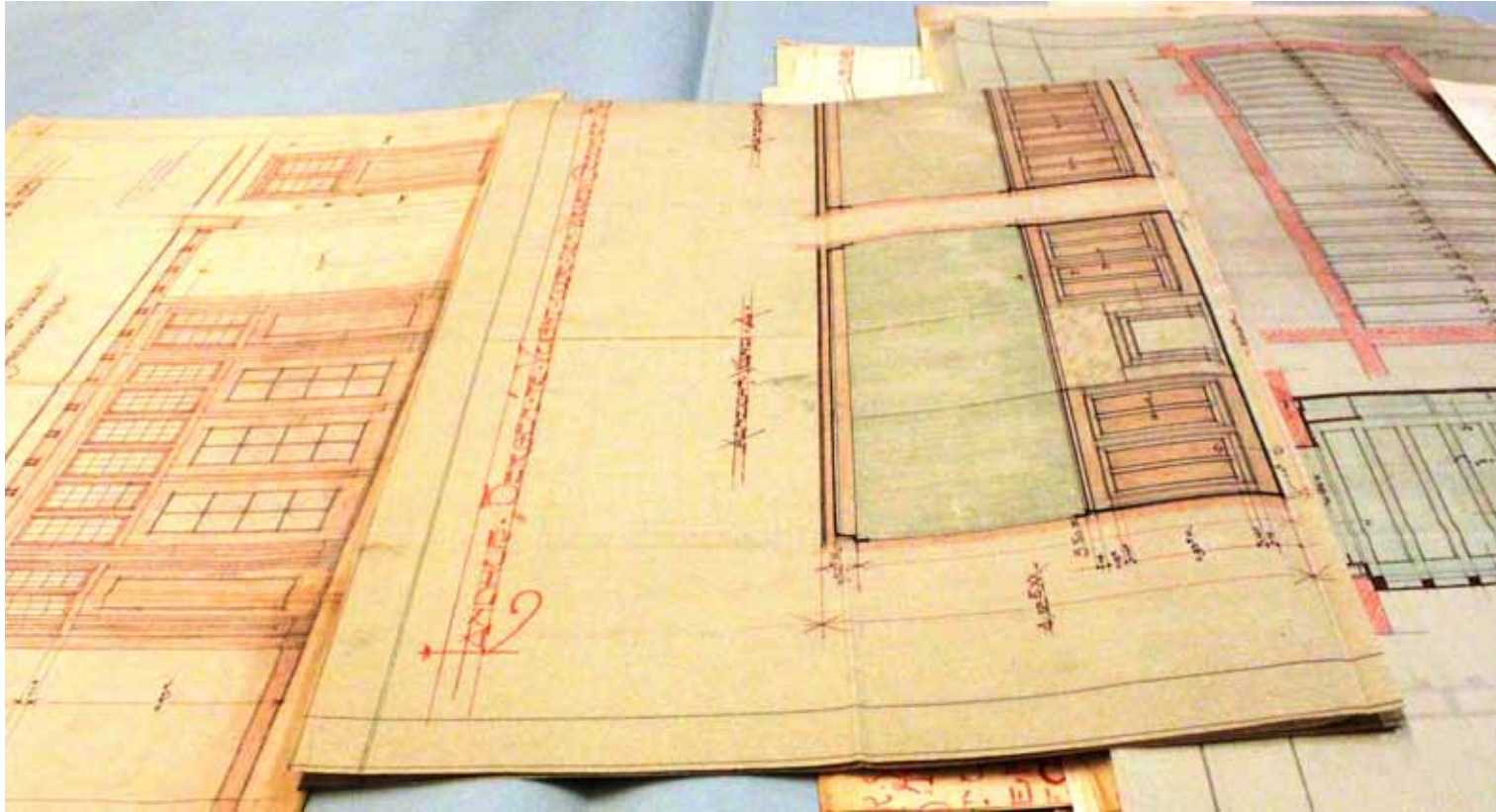
Oorlog of niet, Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen wilde zo snel mogelijk een nieuwe villa. Bedrijven smeekten om contracten, de allerbeste werden uitverkoren.

Wat is voor en wat is achter? Je zou kunnen zeggen dat bij Huize Bergen de voordeur aan de achterkant zit. Je lijkt 'achterom' te komen. Het leven in het huis is gericht op het park. De woonkamer, de eetkamer en de voormalige werkkamer van Willem van Beuningen liggen aan de parkkant. De grote slaapkamers op de eerste verdieping eveneens. De hal is een prachtige entree maar vormt samen met de brede gang slechts de opmaat naar de ruimten waar het in Huize Bergen werkelijk om gaat: de kamers die uitkijken op het park. Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen moet iets groots in gedachten hebben gehad toen hij in 1915 architect Johan Wilhelm Hanrath benaderde. Niet het barokke van

◀ Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen.

De eerste foto van Huize Bergen.

de villa die er stond, maar een massief ogend landhuis met grote kamers en een uitstekend zicht op het park. De bouwvergunning werd op 10 maart 1916 verleend, de aanvraag was pas op 22 februari verstuurd. Dat ging toen razendsnel, zonder terinzagelegging en bezwaarprocedures. Tegelijk vroeg hij toestemming om een kleine elektrische centrale te mogen bouwen voor de

verlichting van de villa. De stroom werd opgewekt door een benzinemotor van 12 pk, bijzonder voor iemand die dagelijks groot handelde in kolen.

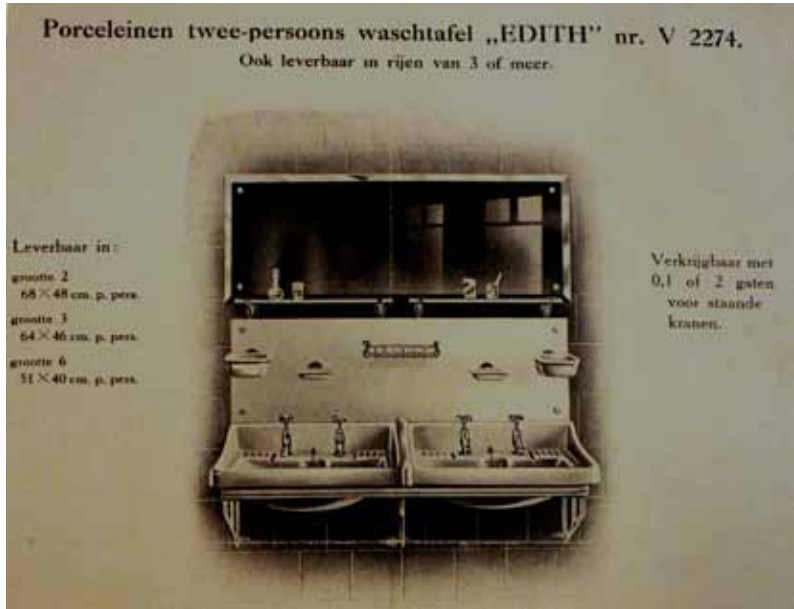
Het bouwarchief met de korte aanduiding 'landhuis Bergen', dat bewaard wordt in het Nederlands Architectuur Instituut in Rotterdam, begint met twee foto's die gemaakt zijn kort na de oplevering.

Waarschijnlijk vond Charlotte van Beuningen het later iets te onvriendelijk en liet de gevel begroeien

Het landhuis heeft oneerbiedig gezegd iets weg van een veste. Waarschijnlijk vond Charlotte van Beuningen het later iets te onvriendelijk en liet de gevel begroeien om de strakke lijnen en de massiviteit af te zwakken. Uit foto's die gemaakt zijn in de jaren dertig valt af te leiden dat in die tijd de klimop is geplant. De begroeiing maakte er een groene villa van.

Hanrath bemoeide zich met de kleinste details. Het project vroeg om de beste materialen en de hoogst aangeschreven leveranciers. Zij kwamen uit alle hoeken van het land. Zo meldde Ameublementen P.L. Warnars uit Den Haag, volgens eigen briefpapier 'leverancier van H.M. de Koningin Moeder', op 28 september 1918 aan Hanrath dat het kamerscherm voor de zitkamer is afgeleverd. *Mevrouw heeft ons haar tevredenheid over het afgeleverde betuigd*.

Bedrijven stonden te trappelen om een graantje mee te pikken. In het Hanrath-archief zit een pak brieven van bedrijven die zichzelf aanbevalen. Zoals W. van Boxtel & Zonen uit Tilburg voor de elektrische installatie. *‘Door onze firma werden reeds zeer vele en beduidend groote installatiën uitgevoerd waarvan wij U op verlangen gaarne referenties zullen doen toekomen.’* Over de bouwkosten is niets bekend, maar het moet niet mis zijn geweest. Het ijzer in de vloer van het balkon kostte alleen al 324 gulden. De tweepersoons wastafel Edith kwam op 102 gulden. Dat telt zo snel op. Wastafel Edith moest uit Engeland komen, maar dat lukte

De oorlog zorgde voor meer oponthoud, maar Fentener van Vlissingen accepteerde geen vertraging

door de oorlog niet. Er werd daarom voorlopig een andere wastafel gehangen, tot ongenoegen van mevrouw Fentener van Vlissingen. Robbert Kalff & Co uit Amsterdam in een reactie op de klacht hierover. *‘Door het stilleggen van bijna alle aanvoer uit Engeland en de ontzettende productie-moeilijkheden aan de Duitse fabrieken, is er nog alleen aanvoer van oude voorraadresten.’* De oorlog zorgde voor meer oponthoud, maar Fentener van Vlissingen accepteerde geen vertraging. In april 1917 eiste hij dat de eigenaar van Steenhouwerij G. W. Harmsen uit Amsterdam hoogstpersoonlijk afreisde naar de steengroeve in Duitsland om de mensen daar tot spoed te manen. Het ging om zogeheten syenitsteen voor de raam-dorpels en de stoeptreden. Er zijn geen wagons beschikbaar, wierp Harmsen tegen. Smoesjes, vond Fentener van Vlissingen, want steenkolen werden er ook vervoerd. Harmsen: *‘Indien ons gaan naar de groef alleen moet dienen om den afzenders te toonen dat het ons ernst is, dan is de tocht geheel overbodig. Wij werken reeds drie jaar met deze groef en wij kennen ze nu voldoende om te weten dat men alles in het werk zou stellen om*

ons te helpen’. Hij reisde niettemin spoorlags af en kwam met hoopvolle berichten terug. Toen twee jaar later het natuursteen nog steeds niet op Huize Bergen was gearriveerd, spande Hanrath een rechtszaak tegen hem aan. Dat hielp. Het materiaal arriveerde al na een paar dagen. Fentener van Vlissingen maakte de afbouw van Huize Bergen niet mee. Hij stierf na een kort ziekbed in februari

1918 in Utrecht. Zijn echtgenote gebruikte Huize Bergen nadien als vast verblijf, Charlotte en Willem konden er vrij gebruik van maken, zoals eerder van de oude villa. Na haar overlijden (Vught, 1927) kreeg dochter Charlotte de villa toebedeeld. Het echtpaar besloot om naar Vught te verhuizen, maar niet zonder een paar woonwensen te realiseren. Er kwam veel meer personeel,

Het interieur van de villa werd met grote precisie teruggebracht naar de glorie uit de periode Van Beuningen

dat gehuisvest moest worden. Op het terrein verzezen stallen, nog meer kassen en het park werd op kleine punten aangepast. Het huis zelf werd niet verbouwd. Het was immers amper tien jaar oud. Vanzelfsprekend werd het interieur wel aangepast aan de eigen

smaak. Charlotte van Beuningen liet het huis in 1949 in een puike conditie achter. Het vormings- en opleidingsinstituut stelde andere eisen aan huis en park. Er werd allereerst gekeken naar doelmatigheid en niet naar luxe en schoonheid. De villa werd voortaan intensief gebruikt door snel wisselende groepen. Op de eerste verdieping kwamen twee slaapzalen, gescheiden door het directie-kantoortje. Op de begane grond de grote zaal met links en rechts de eetzalen. In de volgende vijftig jaar waren zowel het beheer als de inrichting sober. De hoge

plafonds werden verlaagd, de verwarming gemoderniseerd, kozijnen en deuren kregen andere kleuren. Ingrijpende verbouwingen vonden niet plaats. Op één uitzondering na: tegen de noordgevel werd een nieuwe keuken gebouwd. Zo verstreken de jaren tot de Joannes Bosco Stichting in 2008 een historisch besluit nam. Het interieur van de villa

werd met grote precisie teruggebracht naar de glorie uit de periode Van Beuningen. Willem en Charlotte van Beuningen lijken pas vorig jaar vertrokken te zijn. Portretten van de familie Van Beuningen hangen aan de muur, op de vensterbanken staan foto's uit die tijd, het behang en de kleuren van toen zijn terug. De villa is weer een huis geworden.

Hanrath

Johan Wilhelm Hanrath (Amsterdam, 24 december 1867 - Hilversum 2 juli 1932) ontwierp vele landhuizen in traditionele stijl, naar voorbeeld van het Engelse landhuis. Huize Bergen heeft wel een beduidend strakker ontwerp dan zijn overige landhuizen. Hanrath vestigde zich in 1893 in Hilversum. Zijn belangrijkste werken zijn landhuizen, villa's en schoolgebouwen door heel Nederland met een nadruk op het Gooi. Hij bouwde met name voor de families die rond de eeuwwisseling met handel en opkomende industrie veel geld verdienden, waaronder Van Beuningen, Fentener van Vlissingen en Philips. Veel van zijn uitgevoerde werk is aangewezen als rijks- of gemeentemonument. Bij de totstandkoming van de talloze landhuizen en villa's werkte hij nauw samen met de bekende landschapsarchitect Leonard Springer. Hanrath was de belangrijkste architect van het Philipsdorp in Eindhoven. In 1927 associeerde hij zich met Paul Briët, die het architectenbureau na de dood van Hanrath voortzette.

Broertje De Laak

De bouw in Nederland lag tijdens de Eerste Wereldoorlog niet stil. Het was lastig om aan bouw-materiaal te komen, maar werkvolk was er in overvloed. Uit 1916 zijn in Vught ook bekend de kantoor-villa in het nabij gelegen zorgpark Reinier van Arkel en de woningen

aan de Taalstraat 158-162. Architect Hanrath had in die jaren volop werk en bouwde behalve in Vught onder meer in Eindhoven, Tilburg en Helmond. Het is niet raar dat bouwwerken van dezelfde architect enigszins op elkaar lijken, maar de gelijkenis tussen Huize

Bergen en villa De Laak aan de Parklaan in Eindhoven is overduidelijk. De villa uit 1907 werd gebouwd in opdracht van Anton Philips, die hier – bij Philipsdorp – ging wonen, en is in 1980 gerenoveerd. Ook De Laak heeft de status van rijksmonument.

KANJER

**Laat de getallen
maar spreken:
een frontbreedte
van 42 meter en
een totale diepte
van 24 meter**

Huize Bergen is een kanjer onder de landhuizen. Laat de getallen maar spreken: het heeft een frontbreedte van 42 meter en een totale diepte van 24 meter. Dat is een heel ander verhaal dan een gemiddelde tweekapper van 6,5 meter breed en 10 meter diep. De beschrijving van Huize Bergen bij de verkoop in 1949 maakt duidelijk dat je er gemakkelijk met twee gezinnen in kon wonen.

De eerste verdieping had behalve een grote slaapkamer (8,6 bij 5,6 meter) ook een ruime zitkamer, verschillende logeerkamers en alle sanitaire voorzieningen. In Huize Bergen liep je elkaar niet in de weg. Het huis heeft twee trappen. Een smal wenteltrapje vanuit de keuken waar het personeel gebruik van moest maken en de robuuste eikenhouten trap voor familie en gasten. Van de trap zijn de detailtekeningen bewaard gebleven. Het is een knap stukje vakmanschap. Van duurzaam hout zijn ook de balkenplafonds, lambriseringen en de verwarmingsombouwen gemaakt. Het combineert mooi met het natuursteen in onder meer de schouwen en de vensterbanken.

Het gebouw is onderkelderd – dat kwam in de Tweede Wereldoorlog goed uit – en telt twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een schilddak met bedekking van leien. Op het dak staan vier hoge schoorstenen en enkele dakkapellen. Huize Bergen is een rijksmonument. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed waardeert het zo: *'Huize Bergen is van algemeen belang. Het bezit cultuurhistorische waarde als illustratie van het belang van Vught als landelijke nederzetting met vele landgoederen nabij 's-Hertogenbosch. Het is een landhuis in traditionalistische stijl en vanwege de plaats die het inneemt binnen het werk van de architect Hanrath'.*

Bim, bam

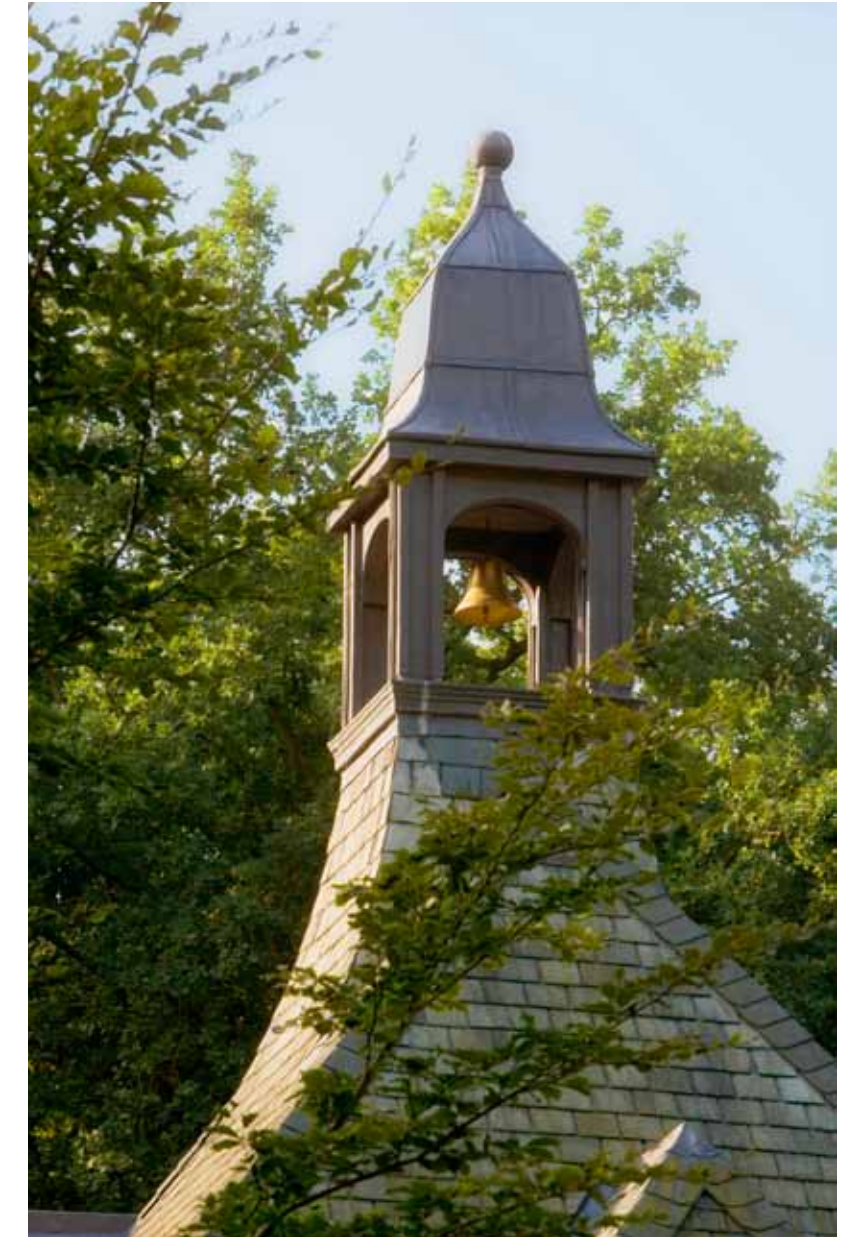
Kort na de verhuizing van Utrecht naar Vught in 1928 laat Willem van Beuningen een luidklok met als opschrift de familiespreuk *Esse non videri* (*Zijn, niet schijnen*) plaatsen. De klok is tot in de verste uithoeken van het landgoed te horen. Een

prima manier dus om het werkvolk rond twaalf uur te roepen voor de schaft. De familie zelf lunchte meestal pas een uur later en deed daar wel iets langer over. De klok is bij één van de aanpassingen van het landhuis van het dak gehaald

en in de opslag terechtgekomen. Totdat de directie van het landgoed de waarde ervan inzag en het liet opknappen. De luidklok heeft een prominente plaats gekregen in de foyer van gebouw *De Boomgaard*.

Suite in koetshuis

Het koetshuis is in 1916 tegelijk met het landhuis gebouwd. Hier stond de Rolls-Royce Silver Ghost van Fentener van Vlissingen en aanvankelijk ook nog wel koetsen en paarden. Bij de verhuizing van de familie Van Beuningen naar Vught in 1928 werd een deel van het koetshuis verbouwd tot twee splinternieuwe personeelswoningen die van alle moderne gemakken waren voorzien. Het klokje bleef hangen in het kleine torentje. Na de verkoop in 1949 bleven de bewoners er nog een paar jaar gebruik van maken, maar door de behoefte aan meer slaapplekken kreeg het koetshuis – intussen *Specht* genoemd – slaapzalen. Het Koetshuis is nu ingericht voor vergaderingen maar ook als feest- of trouwlocatie tot 175 personen. Verder zijn er 8 hotelkamers en 1 (bruids)suite te vinden. Het koetshuis staat evenals het landhuis op de Rijksmonumentenlijst.

▲ Begrafenis van pastoor J. de Kroon

Niet speciaal voor hem, maar hij moet het zeer op prijs hebben gesteld

Eigen kerkhofje

De foto laat de aankomst zien van de begrafenisstoet van pastoor J.J. de Kroon bij Huize Bergen. Hij was de eerste die in 1963 op het mini-kerkhofje is begraven dat in 1956 op het terrein werd aangelegd. Niet speciaal voor hem, maar hij moet het zeer op prijs hebben gesteld. Want hij was de oprichter van de lekenorganisatie Maria Annunciatie die Huize Bergen exploiteerde. B. en W. van Vught hadden slechts een maand nodig hadden om tot een positief besluit te komen, mits het kerkhofje goed werd omheind en minimaal vijftien meter van de bestaande bebouwing zou komen liggen. Naast hem werd enige jaren later Maria Faassen begraven, oud-directrice van Huize Bergen. Het kerkhof werd in 1974 gesaneerd, de twee stoffelijke resten werden overgebracht naar andere begraafplaatsen.

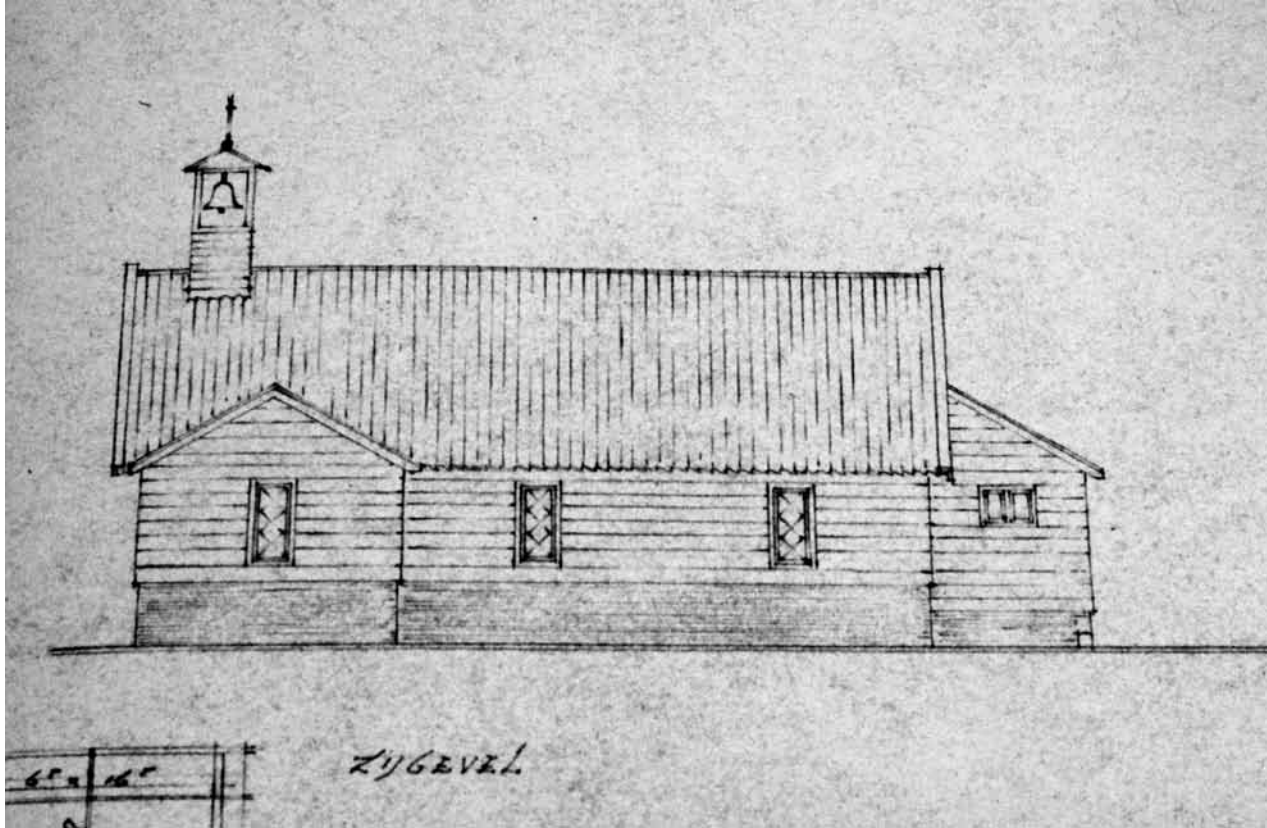
◀ Manus-van-alles Willy Mimpfen bouwde volop mee.

Goudfazant

De villa wordt omgeven door zeven andere paviljoens. Kort na de aankoop in 1949 werden de bijgebouwen na de nodige aanpassingen veranderd in slaapruimten, cursusgebouwen en jeugdherberg. Die waren sober ingericht. Pas in 1980 kwam door verkoop van een bijgebouw (*De Pauw*) aan

de burens van Huize Bergen geld vrij voor nieuwbouw. Op het nieuwe paviljoen werd het bordje *Goudfazant* geschroefd. Kosten 1,2 miljoen gulden. Vijftien jaar later volgde de *Nachtegaal* en in 1999 werd begonnen met de bouw van de *Zwaluw* en verrees een nieuwe *Pauw* en *De Boomgaard*. Behalve

het Koetshuis is er nog een gebouw uit de tijd van Van Beuningen in gebruik. De toenmalige werkplaats heet nu *De Bloembindery* maar was onder de naam *Wielewaal* in gebruik als opleidingscentrum voor de kraamzorg. In de voormalige tuinmanswoning woont de terreinbeheerder.

Kapel

Het was de bedoeling om de kapel in het hoofdgebouw te vestigen, maar in een brief van 3 juni 1950 aan de bisschop werd het plan geopperd om daar een bergplaats, die ook dienst heeft gedaan als ossenstal, voor te gaan gebruiken. Er was nog wel een verbouwing

nodig van 4500 gulden. De brief eindigde met: *'Aanvaard monseigneur de betuigingen onzer nederige aanhankelijkheid en eerbiedige groeten'*. In 1951 gaf het bisdom toestemming om in de pas gebouwde kapel de mis op te dragen, hosties te bewaren en een kruisweg op te

hangen. Vanzelfsprekend werd de kapel gebruikt door de leden van Maria Annunciatie, maar een enkele keer werden er ook wel diensten gehouden waarbij Vughtenaren aanwezig waren. De kapel is na het vertrek van de lekenorde afgebroken.

De zus van Vondel

Kunsthistoricus J. Sterck fotografeerde in 1915 in Huize Bergen het portret van Clementia, de zus van Vondel. Hij schreef er in 'Oorkonden over Vondel en zijn kring' lyrisch over. *'Als we Clementia daar zoo deftig in haar leunstoel gezeten zien, brengt zij ons geheel de werkzame vrouw met haar vast karakter voor den geest. Haar geestige bruine oogen, fijne lippen en mooi gebogen neus, geven blijk van intelligentie en van een opgewekten, schranderen aard, met een energiek karakter'*. Zij liet in 1633 haar portret schilderen door Nicolaas Elias, ook wel Pickenoy genaamd. Het schilderij kwam na haar overlijden terecht in de boedel van haar afstammelingen en werd uiteindelijk bezit van Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen. Het bleef in Vught hangen en bevindt zich nog steeds in de familie Van Beuningen. Een geschilderde kopie is sinds januari 2016 te bewonderen in Huize Bergen.

Een bijzondere Van Gogh in familiebezit was *Twee ratten met een stuk brood*, daterend uit 1884, dat zich nu in een privé-collectie bevindt

Het echtpaar Van Beuningen omringde zich met kunst en andere mooie spullen, zoals een achttiende-eeuws Meissen servies in kakiemon-stijl met kwartel-motief. Charlotte had in Utrecht kunstcursussen gevolgd en ontwikkelde een voorkeur voor stillevens en landschappen. Aan de muren en kamerschermen hingen te midden van tientallen andere kunstwerken drie Van Goghs en de *De Negerbokser* van Isaac Israëls. Verder

werken van onder meer Jan Davidsz. De Heem, Floris Vester, Jongkind en Haverkamp. Er zou ook een tekening van Rembrandt te zien zijn geweest, maar gegevens daarover ontbreken. Van Van Gogh bezat het echtpaar *Landscape with Stack of Peat and Farmhouses* (1883) dat nu in het bezit is van het Van Gogh Museum. Het is waarschijnlijk geschilderd in Drenthe. Een bijzondere Van Gogh in familiebezit was *Twee ratten met een stuk brood*, daterend uit 1884, dat zich nu in een privécollectie bevindt. De ratten zijn geschilderd in zijn atelier in Nuenen en kwam terecht in een kist met schilderijen die de behoeftige Vincent voor zestig gulden in Antwerpen van de hand

deed. Van Beuningen telde 2100 gulden neer voor de ratten. Tijdens het diner ter gelegenheid van hun zilveren bruiloft gaf Willem aan Charlotte zomaar een Van Gogh cadeau: *Avond, het einde van de dag* (naar Millet). Het schilderij hangt in het Menard Art Museum van Komaki in Japan. Willem dacht met *Cipressen* een vierde Van Gogh naar Vught te halen maar het werk kreeg later het stempel vals. Aan de gemeente Vught schonk Willem van Beuningen een rivierlandschap van Albert Cuyp. Het Centraal Museum in Utrecht kreeg voor tentoonstellingen regelmatig werk van Huize Bergen in bruikleen en werd verblijd met kostbare schenkingen.

Benieuwd naar werken uit deze bijzondere kunstcollectie?

Toonzaaltjes

De kamers van Huize Bergen waren kleine toonzalen. Dat begon al bij binnenkomst in de hal waar bezoekers 'opliepen' tegen rekken met kostbare serviezen. De meubilering was niet anders als in vergelijkbare villa's. De vele schilderijen gaven veel meer de smaak van de bewoners weer. Een deel van de woonvertrekken is in de jaren twintig gefotografeerd. De fotoserie heeft een belangrijke rol gespeeld bij de restyling van de vertrekken in 2009.

Interview met Klaas van Leengoed

‘PRECIES OP TIJD VERNIEUWD’

Klaas van Leengoed besloot dat gasten het gevoel moeten krijgen dat zij op bezoek komen bij een rijke oudtante. Als directeur bracht hij de oude stijl terug in Huize Bergen.

Vijftien jaar geleden – in 2001 – stond Klaas van Leengoed op het punt om te tekenen voor een mooie baan bij Diergaarde Blijdorp in Rotterdam, toen hij alsnog koos voor De Spreuwelse Heide in Westelbeers. Bedrijfsorganisatorisch stond ‘De Spreuwel’ nog los van Huize Bergen, maar zij vielen samen al wel onder de Joannes Boscostichting. In Westelbeers stortte Van Leengoed zich op de verbouwing en de nieuwe inrichting, waarna hij drie jaar later in Huize Bergen opnieuw aan de slag kon. “Huize Bergen was gericht op het lager- en middenkader met in een deel van de accommodatie de douches en toiletten nog op de gang. Intussen had de buitenwereld niet stilgestaan. Andere centra hadden hun accommodatie een

flinke upgrade gegeven. In die jaren werd ook het begrip ‘beleving’ geïntroduceerd. Voordien hadden de groepen die ons bezochten genoeg aan een warme ruimte met tafel en stoelen. Nu moest het huiselijk zijn en stijlvol, het moest energie oproepen.

Dat werden onze kernwaarden, geformuleerd in een sessie met het personeel. Iedereen moest het gevoel krijgen bij een bemiddelde oudtante op bezoek te komen, een aardige tante die sociaal bezig is, een tante waar je je onmiddellijk thuis voelt. We maakten dus een stap terug naar de tijd van de Van Beuningens”, aldus de in 1971 geboren Van Leengoed.

Aan de villa was in zestig jaar niet veel veranderd. De plafonds waren verlaagd en er was een keuken aangebouwd, maar rigoureuus

▲ Kamer in de zuidoosthoek van de villa, naast de salon.

gesloopt was er niet. Om te beginnen werd de entree van de villa opener gemaakt. Eerst liep je vanuit de hal tegen een dichte deur aan. Nu kijk je vanuit de hal meteen door de bar en over het bordes het park in. Van Leengoed: *“Ik moest het bestuur ervan overtuigen dat het goed was om geld uit te geven aan een nieuwe inrichting. Dat kun je niet keihard onderbouwen met harde cijfers uit een business-plan, je moet erin geloven.”* De namen van de gebouwen werden ook veranderd. Je wilt niet

trouwen in een ruimte die de Specht heet, wel in een Koetshuis. Door de restyling van het hoofdgebouw is het kwaliteitsgat met de andere gebouwen wel weer groter geworden. Die vallen nu enigszins uit de toon, maar er wordt hard gewerkt om dat in evenwicht te brengen. Naast zakelijke gasten kwamen er individuele hotelgasten bij en ook het aantal feesten nam gestaag toe. In de crisisjaren die achter ons liggen, zakte de omzet een klein beetje, maar

De namen van de gebouwen werden ook veranderd. Je wilt niet trouwen in een ruimte die de Specht heet, wel in een Koetshuis.

minder dan in vergelijkbare conferentie-hotels. *“We hebben precies op tijd en op de goede manier geïnvesteerd”*, stelt Van Leengoed die in het najaar van 2015 afscheid nam van Huize Bergen en ‘verhuisde’ naar kasteel Maurick in Vught. Zijn credo? *“Voldoening put ik uit het ontwikkelen, en minder uit het beheren. Mijn vader was dierenarts en die kon maar één ding: hard werken. Ook leuk, maar ik wil iets uitstippelen en dat voor mekaar krijgen ook. Wanneer ik met de uitvoering bezig ben, denk ik al weer aan het volgende. Belangrijk is dat je niet je eigen smaak en hobby’s najaagt. Wat je in deze markt doet, moet kloppen met de medewerkers en de gasten. Je moet niet alleen met het hoofd dingen realiseren, ook met het hart. Ik heb de beste klik met mensen die mij de ruimte en het vertrouwen geven. Dat doe ik bij anderen ook.”*

Terug naar vroeger

In 2009 en 2010 zetten een designer en een binnenhuisarchitect hun tanden in Landgoed Huize Bergen. Roelfien Vos en Arjan Hogers brachten het interieur terug in de oorspronkelijke stijl, zonder medewerkers en gasten het gevoel te geven in een museum te zijn. Restauratie van oude gebouwen brengt ook compromissen met zich mee, want er zijn eigentijdse bouw-

en milieueisen. Het duo begon met grondig onderzoek naar de authentieke decoratie. De nieuwe materialen dienden de oorspronkelijke zo veel mogelijk te benaderen. Het werd met deskundig advies van de Monumentenwacht een zoektocht naar optimaal vakmanschap en de perfecte stoffen, garens en accessoires. Boven de verlaagde plafonds en achter de lagen

behang kwamen nog veel elementen tevoorschijn die vanouds in het gebouw aanwezig waren. Een bijna verdwenen techniek die werd toegepast was het aanbrengen van wandbespanning, ook wel betengelen genoemd. Op de muur wordt dan een raamwerk van latten bevestigd. Daarover komen jute, molton en een bespanning van stof.

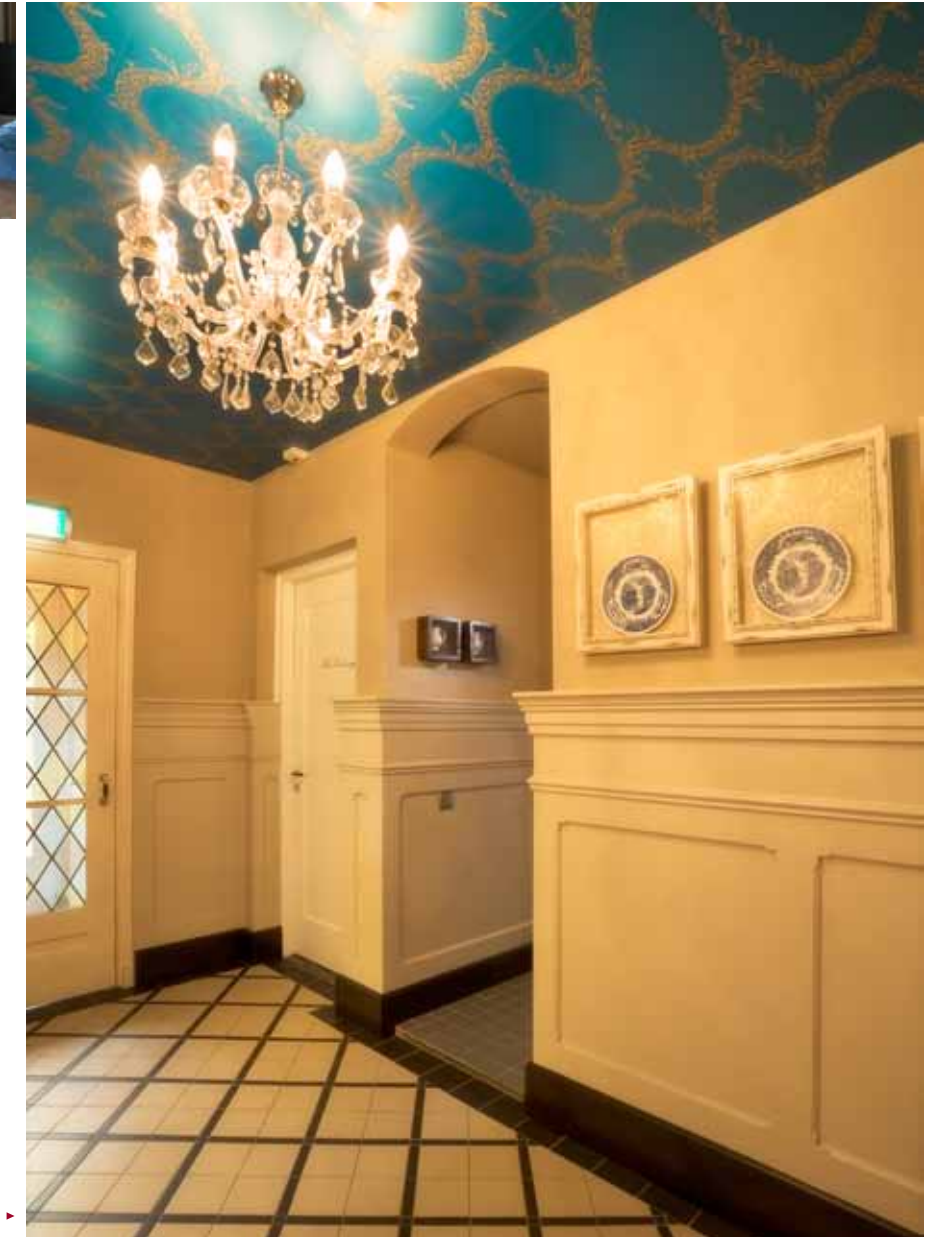

De plakster

“Als behangster heb je altijd voldoening van je werk. Je bent de laatste in een hele rij vakmensen. Het is de finishing touch”. José van Boxtel uit Vught plakte het nieuwe behang in de villa en in het Koetshuis. Het nieuwe behang was het laatste figuurlijke likje verf na de restyling van de villa en het Koetshuis. José, die een eigen behangbedrijfje runt, vond Huize Bergen een bijzondere plek om te werken. *“Ik kende de villa alleen van achter de bomen en had geen idee hoe het er binnen uit zag. Het was dik en stug behang, chique werk. Ik moest ook een plafond doen. Nooit eerder gedaan, maar het resultaat was geweldig.”*

Van Boxtel zegt blij te worden van klanten die iets durven met behang.

Plafondbehang in de Bloembinderij. ▶

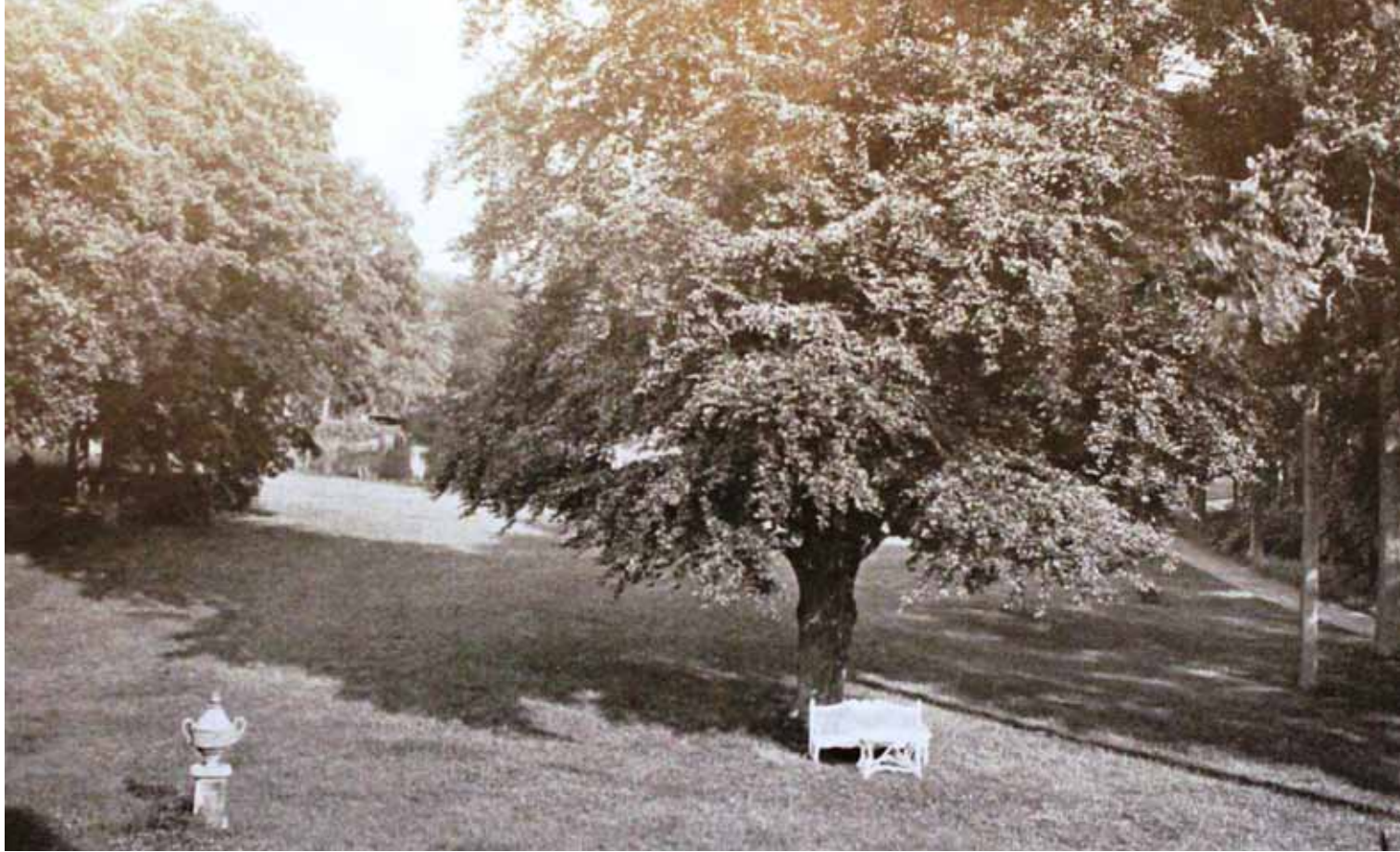
EEN BEJAARD PARK

De bezoekers van het park waren in 1933 al lyrisch over de bomen, de vijver, het lijnenspel. Nu bejaard doch vitaal, maar daar moet wel wat voor gedaan worden.

De beschrijving van het park van Huize Bergen in het geïllustreerd weekblad Buiten was lyrisch. Het artikel is niet van vorig jaar, niet van 1975 maar dateert uit 1931 toen het huidige Huize Bergen amper dertien jaar jong was. Artikelen ronkten toen meer dan nu, maar de schrijver was duidelijk diep onder de indruk.

Het park werd rond 1885 aangelegd door een onbekende tuinarchitect uit België en later aangepast door landschapsarchitect Leonard Springer. De structuur en de zichtlijnen waren daarbij een gegeven. De oudste bomen moeten, zo leren de jaarringen, rond die tijd zijn geplant. Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen, die in 1916 Huize Bergen liet bouwen, maakte vaker gebruik van de diensten van de landschapsarchitect. In 1919 was Springer ook op Beukenhorst actief, het andere Vughtse landgoed van Fentener van Vlissingen.

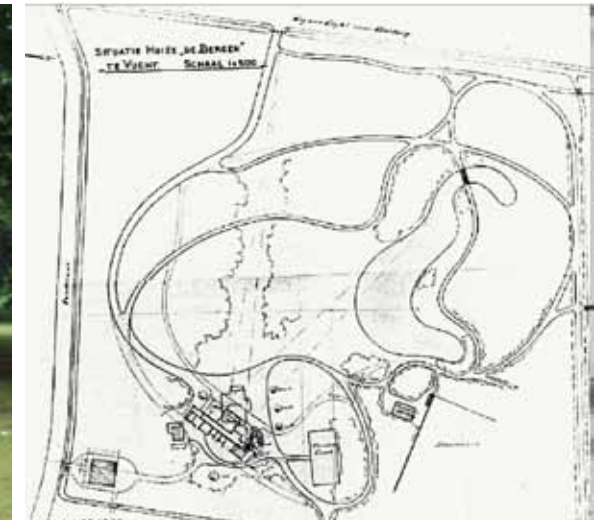
De auteur van het Buiten-artikel liet het park op zich inwerken vanaf het bordes van de villa. *‘Van daar af waardeert men onder meer ten volle de waarde van de stand van de eiken. Zóó zag ik het van het bordes: rechts de vijver aan den zoom van een groot gazon, waarop de mooiste en de oudste van de zeven beuken in vollen uitgroei staat’.* Die beuk is nu het zorgenkind van Sjaak van Doorn van Pius

Floris Boomverzorging en Boomadvies. Het in Haaren gevestigde maar van oorsprong Vughtse bedrijf is sinds begin jaren negentig van de vorige eeuw betrokken bij het beheer van het park. *“Beuken maken een park statig. Ze zijn hier gezond, maar die ene moeten we goed in de gaten houden. De tonderzwam zit in de stam en wint heel langzaam terrein. Die zwam kun je niet zomaar weghalen.*

‘Het huis is prachtig maar zonder het park zou het niet deze sjeke uitstraling hebben’

Wij hebben er uit voorzorg stormankers in aangebracht, zodat een afgebroken tak niet op de grond valt maar in de boom blijft hangen. Veiligheid voorop.” Pius Floris doet het hele onderhoud van het park, inclusief het grasmaaien. In 1998 heeft het bedrijf een beheersplan opgesteld, waarin precies staat hoe gezond het park is en wat er volgens een stappenplan aan moet gebeuren. Alle bomen zijn genummerd en beschreven. Evenals de verslaggever van Buiten kijkt

Sjaak van Doon vanaf het bordes het park in. *“Het park hoort bij de sfeer van Huize Bergen. Het huis is prachtig maar zonder het park zou het niet deze sjeke uitstraling hebben. We kijken zelfs naar de goede kleurstelling van het grind op de paden. Ook dat heeft iets sjeeks.”* Vanaf het bordes loopt de belangrijkste zichtlijn recht naar het oosten, richting snelweg. De lijn eindigt nu in het struweel, maar dat was in 1931 anders, aldus Buiten: *‘Tets ter zijde van de aslijn van het huis is de breede grasbaan die den weg bereikt en het ingangshek’.* De ingang is verlegd naar de noordkant van Huize Bergen bij de verbreding van de snelweg, maar er zijn plannen om de oude situatie te herstellen. Links van de grasbaan staan nog steeds de oude eiken,

niet lukraak geplant maar in een symmetrie die aansluit bij de dominerende zichtlijn. Alle bomen staan in het gazon. Wel ja, gazon. Het is geen prachtig groen biljartlaken. Landgoedgroen is een betere benaming: Het moet groen en redelijk effen zijn, maar vooral ook te gebruiken. Pius Floris zou de bodem onder de bomen het liefst bedekken met strooisel. Dat is goed voor de bomen maar botst met de oorspronkelijkheid van het park. Het park trok vroeger al veel bezoek. De vader van Charlotte begon met het organiseren van excursies naar zijn buitenverblijf. Op zondag 19 juli 1914 togen 25 leden van de Nederlandse Maatschappij voor Tuinbouw afdeling Tilburg en omstreken per trein naar Vught

voor bezichtiging van onder meer tuinen en park van Huize Bergen. Nadat Willem van Beuningen en Charlotte Fentener van Vlissingen in de villa waren getrokken, stonden park en kassen regelmatig in landelijke en regionale kranten met een bloemrijk verslag van een excursie. *‘Nooit zagen wij zoveel moois’*, meldde de tuinbouwvereniging uit Oisterwijk aan de verslaggever. Van Beuningen en zijn vrouw haalden niet de minsten naar Vught om hun park te vervolmaken. Zo vroegen zij eind twintiger jaren de bekende tuinarchitect D. F. Versteeg, die ook het park bij het nieuwe gemeentehuis van Vught ontwierp, het rosarium te veranderen en te vergroten. Bij de tweedeling van het

landgoed in 1961 kwam het rosarium aan de ‘verkeerde kant’ terecht. Het ligt er nu vervallen en troosteloos bij. Aan die kant staan ook een handvol zeldzame bomen die Van Beuningen heeft laten planten. In het parkbeheersplan van Pius Floris wordt de oude structuur in tact gelaten. Kijkend door de lanen moet het zicht op de vijver niet

gehinderd worden. Sjaak van Doorn: *“Wij houden vast aan de boomsoorten die toen gebruikt zijn: inlandse eik, rode en groene beuk en de taxussen. Verder vind je hier haagbeuk en enkele zilveresdoorns. Soms is een boom zo oud en versleten dat de motorzaag erin wordt gezet, maar wij planten nieuwe terug, want als je dat niet doet gaat het park achteruit.”*

In 1931 werden in de wintermaanden in en om het park 1366 rupsennesten verzameld en vernietigd

Behalve de rode beuk baren ook de eiken zorgen. *“Zij hebben het zwaar. De eiken hebben veel last ondervonden van wateronttrekking bij de aanleg van de verdiepte A2. Er is van alles geprobeerd om de eiken er bovenop te helpen. We hebben kunstmatige luchtkanalen aangebracht en het wortelstelsel geïnjecteerd met meststoffen maar dat brengt weinig verbetering. De kruinen zijn niet vol*

genoeg.” Overigens zijn ziekten en plagen van alle tijden. In 1931 werden in de wintermaanden door twee tuinlieden in en om het park 1366 rupsennesten verzameld en vernietigd. De bomen waren ernstig aangevreten. Ook de wind kan vervelend doen. Van Doorn: *“De bomen aan het zuidelijke bospad hebben geleden onder de wervelwind die Vught in 2011 teisterde. Er zijn nieuwe eiken geplant en we hebben meteen de verwilderde rododendrons flink gesnoeid. Het zijn bijzondere soorten die op verschillende momenten van het jaar in bloei staan”.*

Het park is voor Sjaak van Doorn één van de mooiste plekken van Vught. *“Ik geniet altijd wanneer ik hier kom. Dit moet goed bewaard blijven.”*

KLEINER

De afscheiding met
het gedeelte dat
vroeger hoorde bij
Huize Bergen.

Om de afrit
naar de A2
aan te kunnen
leggen eiste
Rijkswaterstaat
de noordoostelijke
punt van het
landgoed op

Aan de grootte van het terrein van Huize Bergen is flink geknabbeld. De familie Van Beuningen wilde, blijkens de overdrachtsakte van 1950, dat er niets verkocht werd en liet een boetebeding opnemen, maar de bedrijfsvoering van Huize Bergen was aan andere wetten onderhevig. Een grote ingreep was de splitsing in 1961. Het lekeninstituut Maria Annunciatie dat Huize Bergen onder zich had, kreeg het oostelijk deel van het

terrein (samen bijna drie hectaren), waar omgerekend tienduizend euro voor werd betaald. Het daar aanwezige ‘moederhuis’ van het instituut is jaren later samen met jeugdherberg De Pauw verkocht aan het doveninstituut uit Sint Michielsgestel dat flink liet bijbouwen. Anno 2016 werden de gebouwen niet meer door deze instelling gebruikt en bestond de bewoning merendeels uit ‘anti-kraak’. Bij de verdeling in 1961 speelde het bisdom Den Bosch een grote rol. Daar voorzagen de statuten in. Het bouw bureau van het bisdom taxeerde de eigendommen en stelde een precieze verdelingslijst op. De deling werd niet gezien als een aanslag op Huize Bergen, het vormingscentrum had – ook wat onderhoudskosten betreft – genoeg aan het 9 hectare grote park aan de oost- en zuidkant van de villa. De weilanden die aan de zuidkant van het landgoed lagen werden verkocht aan het uitdijende Psychiatrisch Centrum Voorburg. De verbreding en

Restanten van
het rosarium.

Het gearceerde
deel werd in 1961
afgesplitst. Het
oosten (snelweg
A2) is boven.

verdieping van de snelweg Den Bosch-Eindhoven in 1990 kon de stichting niet tegenhouden. De toegangsweg naar Huize Bergen moest er door verlegd worden. Om de afrit naar de A2 aan te kunnen leggen eiste Rijkswaterstaat de noordoostelijke punt van het landgoed op. Daar werd een tiental grote bomen voor geofferd.

Smaragdsteeltje

Toch eens vaker naar de grond kijken en met name naar het mos. De mossenwerkgroep 's-Hertogenbosch-Tilburg van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging heeft in 2012 het park onderzocht. Zij trof een rijke mossenvegetatie aan, namelijk zestig soorten met prachtige

namen zoals pluisdraadmos en smaragdsteeltje. Om deze variatie te behouden gaven zij dit advies: niet of maar heel weinig bemesten. Toch in het park aan het snuffelen, keken de leden van de werkgroep ook naar andere zaken. Zo vonden zij bij de vijver 5 libellensoorten: Lantaarntje, Azuurwaterjuffer,

Grote Roodoogjuffer, Grote Keizerlibel en Viervlek. En hoewel het hartje zomer was, telden zij twintig soorten paddenstoelen. Dat zijn er in het najaar zeker honderd. Het dierenleven mag er ook zijn: vlinders, amfibieën, konijnen, vogels en een heleboel onzichtbaar klein grut.

Vogeleiland

De vijver werd meteen bij de bouw van de oude villa gegraven, maar door Van Beuningen verlengd zodat er een eiland ontstond, het vogeleiland. *Men ziet de flamingo's staan in het water bij de rododendrons die de kleur van de vogels nabij komen als die met hun vleugels te dansen staan*, aldus het tijdschrift *Buiten* in 1931. Behalve flamingo's huisden er zeldzame eendensoorten. In het midden stond een *'minitieu klein Amerikaansch huisje bij bloeiende weigelia's, jasmijnen en rododendrons'*.

Een verhaal apart zijn de witte pauwen, die bleven toen Charlotte in 1950 verhuisde naar Wassenaar. Het was haar lievelingsvogel. Niet voor niks stond er een windwijzer in de vorm van een pauw op het bijgebouw dat later verbouwd werd tot jeugdherberg De Pauw.

PLANTENTEMPEL

Vermaard waren de kassen waar Charlotte van Beuningen, haar tuinbaas Wiebe Joustra en tuinman Frans van der Steen de scepter zwaaiden. Zij werden geholpen door een legertje tuinmannen. Hier geen klein hoekje voor orchideeën en een paar meter voor cactussen, maar volle kassen voor planten met dezelfde habitat. Er waren meer dan duizend cactussoorten te zien. Charlotte was vaste inzender bij nationale tentoon-

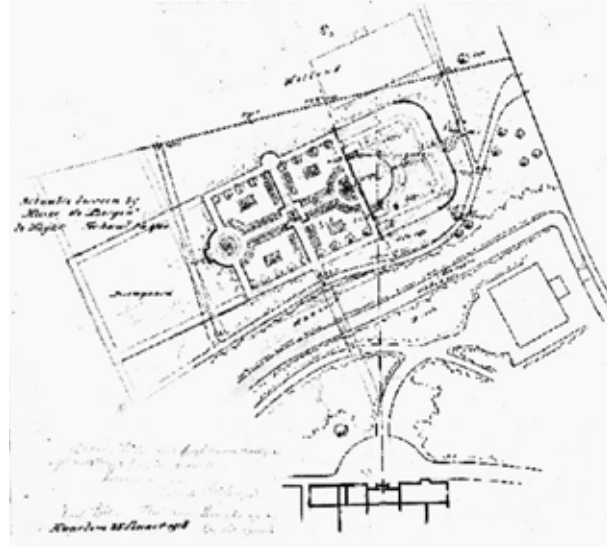
stellingen van cactussen en orchideeën en sleepte er grote prijzen weg. Zaden en planten werden in alle werelddelen besteld. Zo bloeide er een lathyrusje dat stamde uit het zaad dat gevonden was in een Egyptisch koningsgraf. Een nieuwe rozenvariëteit die in de kassen van Huize Bergen werd gekweekt is vernoemd naar de oudste kleindochter: de Juliette E. van Beuningen-roos, die regelmatig werd bekroond.

De populariteit van Huize Bergen blijkt ook uit het bezoek van de 500 (!) deelnemers aan het internationaal aquariumcongres dat in februari 1938 in Den Bosch werd gehouden. In de pauze brachten zij volgens het verslag in dagblad De Tijd een bezoek aan *'het vermaarde buiten van de familie Van Beuningen te Vught, waar onder deskundige leiding de unieke collecties tropische gewassen met enkele schitterende aquaria bezichtigd werden'*. Ook de reporter van Het Huisgezin was in 1940 lyrisch: *'Gistermiddag brachten wij wederom een bezoek aan Huize Bergen en hoe vaak ook gezegd, het blijft interessant. Steeds ziet men iets nieuws, iets verrassends. In de tropische kas heeft de ananas het tot een rijpe heerlijke vrucht gebracht. De lotusbloem, de lievelingsbloem in Japan, staat op bloeien. Belangrijk blijft steeds de zeldzame, rijke collectie orchideeën en cactussen zoolks men ze in ons land wel vergeefs zal zoeken in zo'n grote verscheidenheid'*.

De kassen van Huize Bergen werden in de maand augustus opengesteld voor het publiek. De entree bedroeg 25 cent per persoon. De opbrengst ging naar het Wit Gele Kruis in Vught, waarvan Charlotte van Beuningen medeoprichtster was. Bij de kassen stond een opbindgebouw voor planten, nu *Bloembindery* genaamd. De kassen zijn tijdens de oorlog grotendeels verloren gegaan. Wat overbleef is in de jaren zestig gesloopt. Het is overigens opvallend dat Charlotte in de door haar opgeschreven herinneringen geen melding maakte van haar liefde voor planten, vogels en vissen. Kennelijk was het toch maar een hobby.

Er bloeide een lathyrusje dat stamde uit het zaad dat gevonden was in een Egyptisch koningsgraf

Rozengeur

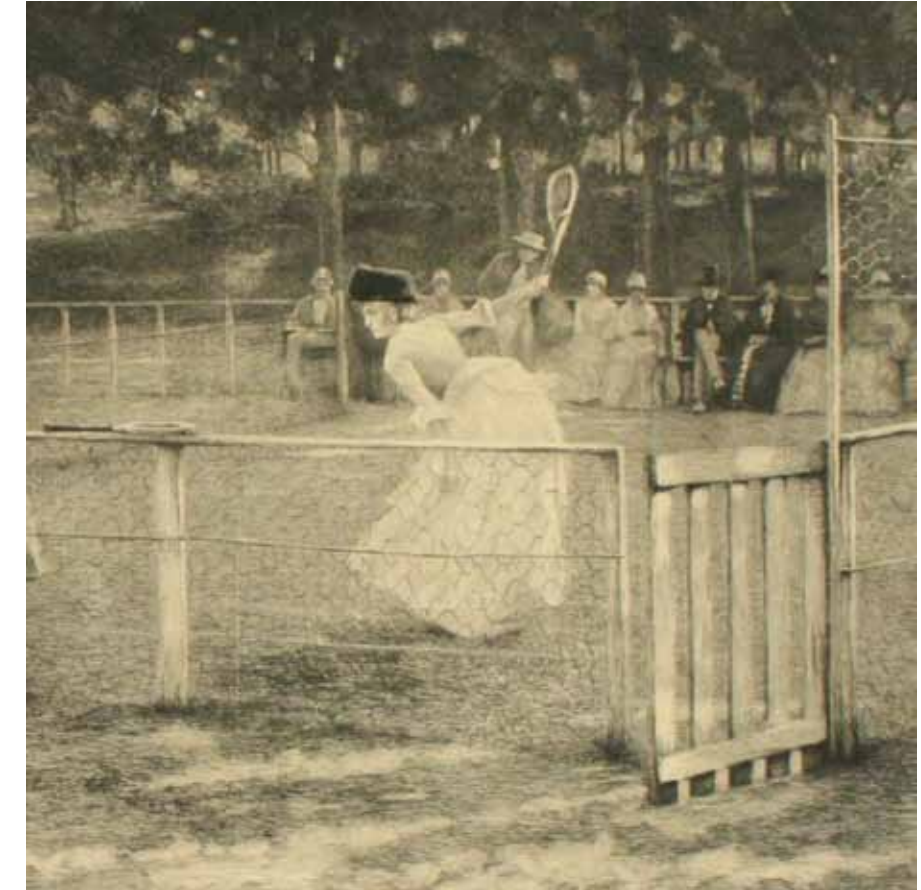
Een rosarium is de trots van iedere landgoedeigenaar. Het onderhoud kost veel tijd, want rozen zijn kwetsbaar en ziektes loeren altijd, maar de kleuren en de geuren zijn niet te weerstaan. Personeel was er volop bij Huize Bergen en aan ambitie ontbrak het ook niet.

Het rosarium is in 1918 ontworpen door tuinarchitect Springer. Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen liet de Vughtse smid Harrie Vriens een passende zonnwijzer maken. Maar mooi was voor mijnheer en mevrouw Van Beuningen niet mooi genoeg.

Tuinarchitect Versteeg kreeg de opdracht om het rosarium te vervolmaken en uit te breiden. Het parkje ging teloor in de jaren zeventig na verkoop van het terrein aan de burens. De schamele resten liggen er troosteloos bij.

Matten kloppen

Alle luxe buitenhuizen hadden in die tijd een tennisbaan. Ook Huize Bergen. Daar vermaakten de jongelui zich. Tennis was dé sociale sport om contacten te leggen en te onderhouden. Je kon de neven en nichten niet de hele zondag aan een salontafel zetten. Er werd niet alleen getennist, maar ook thee of iets sterkers gedronken en iets zoets gegeten. Mevrouw en mijnheer Van Beuningen zaten op zondag met hun gasten aan de grote tuintafel die bij de tennisbaan stond en keken naar de jonge mannen en vrouwen die in hun spel opgingen. Soms waren er signalen van ontluikende liefdes. De tennisbaan is verdwenen. Op die plek ligt nu een semi-verhard veldje voor teamsporten. Vught had in 1910 al een tennisclub die verdienstelijk meedeed aan de Brabantse competitie: De Mattenkloppers.

**De eerste
tuinbaas van
het nieuwe
Huize Bergen
was een
echte Fries**

Grote parken vergen veel onderhoud. Een van de eerste tuinmannen was Bertus van der Vleuten die voor de oude Fentener van Vlissingen heeft gewerkt. Tot op hoge leeftijd werkte hij in de tuin van Willem van Beuningen jr. aan de overkant van de rijksweg naar Eindhoven. Hij kreeg in 1952 een koninklijke onderscheiding opgespeld. In de familie Van Beuningen gaat een verhaal over de wijze waarop Bertus zijn huwelijk

▼ Het gezin Joustra in hun tuinmanswoning.

aankondigde aan Fentener van Vlissingen. Hij kreeg van hem wat geld toegestopt. *'Brengt de vrouw ook wat in?'*, vroeg Fentener van Vlissingen. *'Twee heiligenbeelden en twee kinderen zijn er al.'* Het laatste klopte niet helemaal. Er is volgens de burgerlijke stand slechts één voorhuwelijks kind van hem bekend. De eerste tuinbaas van het nieuwe Huize Bergen was een echte Fries. Geboren in Sneek (1889) kwam in 1919 Wiebe Joustra samen met zijn vrouw Selly Wever naar Vught. Moeder Antje trok bij hen in. Wiebe en Selly kregen twee kinderen, Cornelis en Sijbrand. Wiebe werd op Huize Bergen geksterend de pluimgraaf genoemd. Hij publiceerde regelmatig over zijn vak; onder meer in het blad van de

Nederlandse Orchideeën Vereniging over de rijkdom van de kassen van Huize Bergen. Joustra, die werd bijstaan door Frans van der Steen, zat vaak in jury's, onder andere van de grote Dahliatentoonstelling in Oss in 1935. Van de Nederlandse Dahliavereniging was hij voorzitter. Het leidstersinstituut van het bisdom dat in 1950 in Huize Bergen trok, bracht een eigen tuinman mee. Een rasechte Brabander: Piet Pijnenburg uit Helvoirt die eerst buiten het landgoed woonde maar in 1968 met zijn gezin de tuinmanswoning *Eekhoorn* betrok, waar eerder ook Joustra had gewoond. Pijnenburg kon er na zijn pensionering blijven. Nu is het de woning van de terreinbeheerder.

Een echte Xavery

Zelf zou Charlotte van Beuningen niet op het idee zijn gekomen om Diana, de godin van onder meer de jacht, naar haar park te halen, maar het beeld stond er al toen zij er ging wonen. Haar vader moet als fervent jager trots zijn geweest dat hij een werk van de vermaarde Jan Baptist Xavery (1697-1742) bezat. Xavery behoorde tot de top van de beeldhouwers in de achttiende eeuw. Van deze hofbeeldhouwer is vooral in Den Haag werk bewaard gebleven. Diana heeft hij in 1725 gemaakt. Let op het half maantje op haar hoofd! Zij is immers ook godin van de maan en van de kuisheid. Diana stond aanvankelijk in het park aan de voorzijde, maar brengt nu haar dagen door aan de andere kant van het landhuis, tussen de ingang en het Koetshuis. Een beeld van St. Jozef is verloren gegaan. Op de sokkel staat nu de zonnewijzer bij de voordeur.

Brouwer's bloembakken

'De oprit voert ons naar de achterkant van het huis waar de ingangsdeur is, geflankeerd door Brouwer's bloembakken, speciaal voor dit huis gemaakt en uitstekend aansluitend.' Deze verwijzing in het artikel over Huize Bergen in het tijdschrift Buiten van 1931 verwijst verrassenderwijs naar een beroemde Nederlandse keramist en beeldhouwer. Willem Coenraad Brouwer (1877-1933) richtte een eigen keramisch bedrijf op in

Leiderdorp onder de naam Fabriek van Brouwer's Aardewerk. Vanaf 1906 maakte hij ook tuinkeramiek, onder meer voor het Vredespaleis in Den Haag. Brouwer wordt beschouwd als belangrijke vernieuwer op dit gebied. Hij werkte samen met architecten als Berlage, Oud, Dudok en Wils. De bloembakken bij Huize Bergen behoren tot het meer eenvoudige deel van zijn werk, maar zijn niettemin een waardevol detail.

Interview Annie en Thea Pijnenburg

ANNIE & THEA

De familie Pijnenburg is vergroeid met Huize Bergen. Vader was tuinman, de dochters Annie en Thea werden ingezet als hulpen in de huishouding.

Alles in en rond Huize Bergen was in hun ogen groot. De kas met druiven en bloemen, de villa met de hoge kamers en zalen, het park met de paden die nergens leken te eindigen. Thea (geboren 1950) en Annie (geboren 1948) Pijnenburg zijn in hun jeugd vergroeid geraakt met Huize Bergen, hoewel zij er eigenlijk niet lang hebben gewoond. Samen op de bank met op hun knieën de oude fotoboeken borrelen de herinneringen op. “*Kijk hier, ons vader op die rare tractor aan het grasmaaïen.*” Piet Pijnenburg – geboren in 1913 – is in 1946 begonnen als tuinman bij het vormingscentrum De Braacken in Vught en verhuisde vier jaar later mee naar Huize Bergen. Het gezin woonde aanvankelijk op Ons

Buiten – een soort paviljoen dat later verkocht werd aan de gemeente – en betrok in 1953 een gemeentewoning. Pas in 1968 verhuisde het gezin (vier dochters, één zoon) naar de tuinmanswoning op het terrein van Huize Bergen. Annie:

“Het heeft een bijzondere vorm. Het is alsof er een hap uit is genomen. Het verhaal ging dat Van Beuningen het huis anders te veel op een villa vond lijken. Typisch waren de twee voordeuren. Eentje voor het huis, de ander naar het kantoortje van vader.” Thea en Annie kwamen vóór 1968 al vaak bij Huize Bergen. *“Wij gingen graag mee wanneer ons vader in het weekend de twee grote ketels moest stoken voor de verwarming. Dat grote vuur en die berg kolen, dat maakte indruk”,* weet Thea.

De tuinman was er niet alleen voor de tuin. Piet moest stoelen, bedden en tafels van het ene gebouw naar het andere sjouwen, dekens en gordijnen uitkloppen en in de wintermaanden houtwerk schilderen en de muren witten. Annie: “Wij gingen op jonge leeftijd tafels dekken en ruimen. Wastafels schoonmaken en de toiletten doen. Op Huize Bergen was een duidelijk verschil tussen het huishouden en

de staf. De staf controleerde, bediende en was aanspreekpunt voor de gasten. Wij werkten op twee fronten en dat was voor ons jonge meiden lastig. Het huishouden keek namelijk op tegen de leiding, de staf vond zich verheven boven het huishoudelijk personeel. Eén keer per week moest iedereen gezamenlijk eten. Dat was voor het huishoudelijk personeel niet makkelijk, zij gingen er met schroom naartoe.” Aan de

**Aan de ‘lekennonnen’
die Huize Bergen
runden, hebben
Annie en Thea goede
herinneringen**

‘lekennonnen’, zoals Thea en Annie hen noemen, die Huize Bergen runden, hebben beiden goede herinneringen. “Met Nieuwjaar mochten we naar hun moederhuis de Wingerd aan de rand van het park. Onder de grote kerstboom lagen cadeautjes voor ons. En maar wachten tot je naam werd afgeroepen. Dat was heel erg spannend”, weet Thea.

Piet Pijnenburg kon het werk niet alleen af, maar van een legertje tuinmannen zoals onder Van Beuningen was geen sprake. Jan van de Sande werd de tweede vaste tuinman en Bertus van de Tillaard uit Den Bosch heeft er twintig jaar gewerkt, tot ver na zijn pensioen. De witte pauwen waar mevrouw Van Beuningen zo trots op was liepen er nog parmantig rond, althans nazaten van hen. Annie: “Vader vulde wekelijks een gigantische vaas die in de hal stond met bloemen uit zijn kas. Dat was een mooie binnenkomer voor de gasten, iedereen maakte er foto's van.” In 1978 ging Piet met pensioen. In 1993 stierf hij, net geen 80. Hij mocht tot zijn dood op Huize Bergen blijven wonen. Piet was ermee vergroeid.

▼ Meedoen aan de koninginnen-optocht was voor de meisjes Pijnenburg onvergetelijk.

Nieuw met oud verbonden

Landgoed Huize Bergen wil ook de volgende 100 jaar in blakende gezondheid verkeren. Dan moet je niet tevreden achterover leunen en op de lauweren gaan rusten. Joannes Bosco Stichting, eigenaar van het landgoed, gaat daarom investeren. Dat gebeurt niet ondoordacht maar op basis van twee goed geïntegreerde masterplannen. Het eerste voor de bebouwing, het tweede voor het park. Een aantal architecten kreeg bij inschrijving de mogelijkheid om

hun visie te geven op nieuwbouw in samenhang met de bestaande bebouwing en het park. Jeanne Dekkers Architectuur viel op tussen de inzendingen. Zij presenteerde een visie die het bestuur van de stichting meteen aansprak omdat nieuw op een formidabele wijze verbonden wordt met oud. Verleden en toekomst hebben een eigen identiteit en beleving maar botsen niet met elkaar, staan niet met de rug naar elkaar toe.

Jeanne Dekkers: *“Het landhuis draagt nu voor een groot deel bij aan de sfeer die gasten ervaren tijdens hen verblijf. De nieuwbouw legt verbinding met het authentieke van het landhuis maar wordt in beleving wezenlijk anders. Bij het ontwerp ligt de nadruk op het versterken van de bestaande sfeer van de plek.”* Zij kreeg van het bestuur de opdracht om haar visie uit te werken. In 2016 is een begin gemaakt met de bouw van een nieuwe hotelvleugel. Daarin worden 39 luxe

tweepersoons hotelkamers gerealiseerd verdeeld over 3 bouwlagen. Het nieuwe gebouw krijgt een warme sfeer die zowel stijlvol als modern is. Jeanne Dekkers heeft zich laten inspireren door de bosrijke omgeving van het landgoed. Er wordt volop gebruik gemaakt van natuurlijke materialen, onder meer in de gevel die bestaat uit een bekleding van houten lamellen. *“Het gebouw omarmt en verwelkomt*

je met haar vorm en materiaal. Grote ramen verbinden buiten met binnen, het is als een lijst van een schilderij die de natuur omkadert”, verbeeldt Dekkers.

Daarna volgt fase 2, waarin enkele historische gebouwen verbonden worden met de nieuwbouw. Een nieuwe entree en 6 zalen zitten eveneens in dit plangedeelte. Tot slot volgt fase 3 met een tweede hotelvleugel.

‘Het gebouw omarmt en verwelkomt je met haar vorm en materiaal’

ONTMOETINGSHUIS

Huize Bergen is een stukje van het collectieve geheugen van Noord-Brabant. Meer dan 1 miljoen mensen hebben elkaar hier ontmoet. In 1950 op een andere manier dan in 2016, maar altijd met de intentie om rijker te vertrekken. Vroeger na een cursus Eerbied voor het leven voor jonge meiden, nu na een workshop Veranderkunde voor managers. Huize Bergen heeft zich – soms makkelijk, soms moeizaam – aangepast aan deze dynamiek. Het vormingscentrum werd een conferentiehôtel, maar bleef bovenal een ontmoetingshuis. En nog steeds staat een stichting aan het roer die met de winst goede werken verricht.

GIJ ZULT GEVORMD WORDEN

Huize Bergen was een van de belangrijkste Brabantse vormingscentra. Duizenden – vooral jonge – Brabanders zijn er wijzer geworden en hebben er plezier gemaakt.

Het sociale en godsdienstige leven bruide in Noord-Brabant na de Tweede Wereldoorlog. De rooms-katholieke kerk zat tot in de haarvaten van de Brabantse samenleving. De kerk had een brede maatschappelijke taakopvatting: onderwijs, volwasseneneducatie, vorming en jeugdwerk. De vakbonden – ook de katholieke – beleefden topjaren. Het toverwoord was 'vereniging'. Het nieuwe gebod luidde: *Gij zult gevormd worden*. Het bracht een ongekende opleidingsbehoefte met zich mee. Mensen gingen massaal op cursus omdat ze niet naar de school hadden gekund die bij hun capaciteiten paste. Ook het kader van de vele verenigingen moest geschoold worden. Het bisdom Den Bosch met zijn vele vertakkingen was logischerwijs de grote stimulator en coördinator. De aanzet voor deze scholingsdrang was voor de oorlog al

Villa De Braacken waar het leidstersinstituut begon.

gegeven. Zo begon in 1938 het Diocesaan Leidsters Instituut in Huize De Braacken in Vught met de vorming van leidsters voor de Katholieke Jonge Meisjes. Locatie De Braacken was hiervoor na enkele jaren te klein en bovendien verouderd. Dit verklaart de gretigheid waarmee het bisdom besloot om landgoed Huize Bergen te kopen van de familie Van Beuningen. Dat werd na aankoop stante pede tegen vriendelijke voorwaarden doorverkocht aan het leidsters-instituut, dat iets later Maria Annunciatie ging heten en met genoegen afscheid nam van De Braacken.

Meteen na de officiële opening van Huize Bergen in 1951 werden een paar zaken duidelijk. Huize Bergen moest uitgebreid worden om aan de steeds groeiende vraag te voldoen. Er was weliswaar voor 150.000 gulden vertimmerd, maar 150 (stapel)bedden waren te weinig voor de grote groepen. Verder was het ondanks de vaste huurders zoals de kraamopleiding en de levensschool een probleem om de exploitatie rond te krijgen. De grote villa vergde veel onderhoud en de jaarlijkse bijdrage van het Brabantse provinciebestuur van 3000 gulden was schamel. Bovendien namen de organisaties

Het koperen feest van Huize Bergen in 1963 was dan ook zeer sober

'Moederdag' bij Huize Bergen.

▲ Een van de vele groepen die zich bij Huize Bergen lieten bijscholen.

geen genoeg meer met grote slaapzalen. Het jaarverslag van 1962: *'Huize Bergen dat voor particuliere doeleinden werd gebouwd, is steeds minder geschikt voor het groeiende cursuswerk. Tot nu toe werd er geroeid met de riemen die we hebben, doch momenteel bestaat dringende behoefte aan modernisering.'* Ook in een brief aan bisschop W. Bekkers werd de nood geklaagd: *'Jaarlijks heeft de stichting te kampen met een plaag van een immer wederkerend tekort, hetgeen verre van animerend werkt.'*

Investerings zijn alleen mogelijk als een deel wordt verkocht.' Het koperen feest van Huize Bergen in 1963 was dan ook zeer sober. De splitsing van het landgoed – de lekenzusters kregen op een ruime kavel een eigen convent – bracht geen geld in de la, want vond plaats met nagenoeg gesloten beurzen. De kraamopleiding werd toen vriendelijk doch dringend gevraagd te vertrekken. Die vrijkomende slaapplekken waren hard nodig, want nieuwbouw bleef onhaalbaar.

Er diende zich nog een ontwikkeling aan. Huize Bergen was in eerste instantie bedoeld voor de cursussen die gegeven werden door het lekeninstituut Maria Annunciatie dat een eigen cursusstaf had. Langzaam maar zeker kregen de groepen die alleen ruimte nodig hadden en verder voor zichzelf zorgden de overhand. In 1974 volgde slechts vier procent van de gasten de eigen cursussen

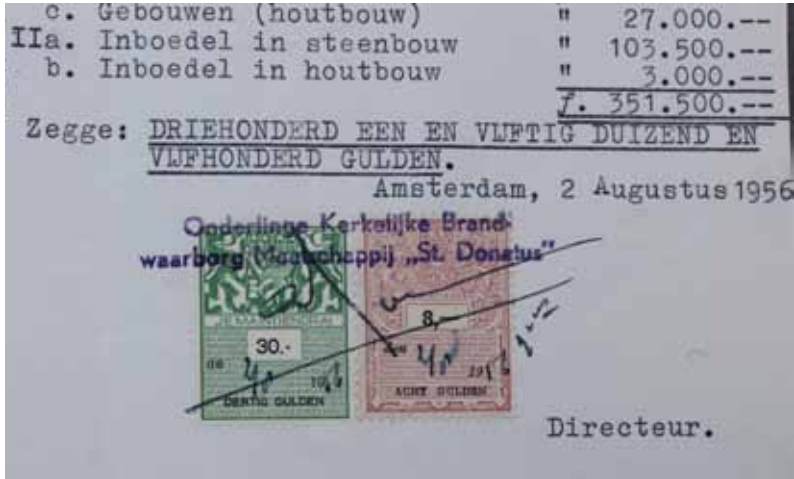
van Huize Bergen. In dat jaar waren er dagelijks gemiddeld 75 gasten op Huize Bergen. De bezetting werd uitgedrukt in mensdagen. In 1950 nog vierduizend mensdagen, in 1975 gegroeid tot 24.000. Daar waren 150 bedden voor beschikbaar, verdeeld over vier gebouwen, die gemiddeld voor de helft in gebruik waren. De nadruk lag op de jeugd. Het onderwijs

was de beste klant. Er werden vormingsweken voor schoolverlaters gehouden, introductie-dagen voor voortgezet en hoger onderwijs of een ‘werkweek maatschappijverkenning en levensoriëntatie’. Het onderwijzend personeel kwam groepsgewijs naar Vught om onder meer over onderwijsvernieuwing te praten. Geheel volgens de tijdsgeest werd Huize Bergen een centrum waar mensen werkten aan (maatschappij)verandering. Het Brabants Dagblad in 1975: *‘Men gaat in het algemeen naar Huize Bergen als men er behoefte aan heeft om zich eens met een groep mensen af te zonderen en ergens intensief mee bezig te zijn.’* Dat is nog steeds zo. Met de financiën bleef het slecht gesteld. Een brandbrief in 1969 aan het provinciaal bestuur om de subsidie van 7.500 gulden te verhogen naar 30.000 gulden werd niet naar

Zelfs dreiging met sluiting van Huize Bergen in 1973 bracht de provincie niet op andere gedachten

wens beantwoord. Huize Bergen was niet de enige verzoeker, ook andere Brabantse instellingen hadden te lijden onder de sterk gestegen lasten, vooral door de loonkosten. Het provinciaal bestuur gaf aan het Provinciaal Opbouworgaan in Tilburg opdracht om te onderzoeken hoe de vlag er in Brabant bij hing en wat de provincie zou kunnen en moeten doen om het vormings- en ontwikkelingswerk te redden. De aanbevelingen waren positief maar ook wel vaag. De provincie liet het onderwerp toen maar rusten, de tijd van structurele overheidssubsidies aan instituten als Huize Bergen was voorbij. Zelfs dreiging met sluiting van Huize Bergen in 1973 bracht de provincie niet op andere gedachten. Evenmin hielp een beroep op de Brabantse gemeenten om voor iedere cursist uit de betreffende gemeentes 2,50 gulden te doneren. Van de kerk hoefde Huize Bergen geen steun meer te verwachten. De afkalving verliep snel, het bisdom werd als toezichthouder geschrapt uit de statuten. Pas toen in 1979 de Pauw (een uit de periode Van Beuningen stammend bedrijfsgebouw dat eerder was verbouwd tot jeugdherberg) werd verkocht aan de nieuwe bure

▼ Taxatie van Huize Bergen voor de brand-verzekering in 1956.

instituut), kwamen er middelen vrij voor nieuwbouw. Trots werden de nieuwe kamers met een eigen douche en toilet aan de media getoond. Het eigen geld moest wel aangevuld worden met een forse hypotheek. In die tijd veranderde de ‘markt’. Het onderwijs als grootste klant bleef goeddeels weg. De kampeerboerderijen waren goedkoper. De cursus maatschappelijk werk verdween naar Den Bosch om daar verder te gaan als volwaardige sociale academie. Daarentegen groeide de vraag van organisaties die min of meer commerciële opleidingen en cursussen verzorgden. De Gestaltopleiding (later Multi

Di Mens) werd de beste klant. Langzaam maar zeker vond ook het bedrijfsleven de weg naar Huize Bergen voor bijvoorbeeld bijeenkomsten van de ondernemingsraad, strategiediscussies en trainingen. Begonnen als een rooms-katholiek vormingsinstituut was Huize Bergen een opleidings- en conferentiecentrum geworden dat opereerde in een concurrerende markt. Recent zijn daar de feesten en partijen en de hotelfunctie nog bijgekomen. Het ideologische aspect werd verplaatst naar de bestuurstafel van de overkoepelende Joannes Bosco Stichting, die daar pas handen en voeten aan kon geven toen er winst werd gemaakt.

HIER KAN ALLES

Inzegening van Huize Bergen in 1951

De eerste notulen van de Onze Lieve Vrouwenstichting waarin Huize Bergen figureert geven geen honderd procent zekerheid, maar waarschijnlijk heeft de bisschop van Den Bosch zich bij de familie Van Beuningen gemeld als koper. De openbare veiling van Huize Bergen werd hierdoor niet doorgezet. Bisschop Mutsaerts betaalde 250.000 gulden. De aanwezige 'Lips Brandkast' kon worden overgenomen voor

1.000 gulden. Deze kast staat nog steeds op Huize Bergen. De bisschop schoof het landgoed nog in 1949 voor hetzelfde bedrag door naar het lekeninstituut dat in Vught op Huize De Braacken cursussen gaf aan leidsters in de katholieke jeugdbeweging. Daar stopte het bisdom veel energie in met als motivatie dat de vorming van de jeugd voor een belangrijk deel afhangt van goede leidsters. Huize Bergen was een stuk moderner en er

◀ Warme woorden bij de opening van Huize Bergen in 1951

was meer ruimte, maar zij verkeerden zich op de stookkosten. Het werk op Huize Bergen kreeg van de stichting meteen een slogan mee: *Hier kan alles*. Echter, bestuurslid Lambooy (burgemeester van Waalwijk) vond dat er grenzen gesteld moesten worden. Jongens en meisjes konden volgens hem niet tegelijk op Huize Bergen verblijven, want *'als dit niet goed zou gaan, verliest het huis de goede naam.'* Zijn angst voor onzedelijke taferelen werd weggenomen door een pater, die gepokt en gemazeld was in het jeugdwerk. *'Deze mensen komen om hogere idealen samen. Ik heb op dit gebied nooit iets meegemaakt dat verkeerd was.'* In de volgende bestuursvergaderingen van de stichting werden knopen doorgemaakt over de verbouwing, zowel van de villa als van de oude bedrijfsgebouwen, waardoor slaapplekken werden gecreëerd. Dit werd

onder meer betaald door voor 4.500 gulden bomen te verkopen uit het park. Aanvankelijk wilde de stichting de moestuin en de kapotte kassen gebruiken als werkproject voor jonge werklozen. Dat bleek te duur. Het merendeel van de kassen werd verkocht, de moestuin werd een stuk kleiner. Het bisdom had eerder al besloten om over de 250.000 gulden voorlopig geen rente te heffen en aflossen hoefde ook niet. Intussen hadden de kraamopleiding en de volkshogeschool zich gemeld als vaste huurders. Voor de opening op 24 mei 1951 werd een lange lijst genodigden opgesteld. Natuurlijk de bisschop, maar ook plaatselijke bestuurders, provinciebestuurders en minister Rutten. Na warme toespraken over opvoeding en de *'redding van de jeugd'* genoten zij van het feestdiner.

'Als dit niet goed zou gaan, verliest het huis de goede naam'

▲ Bisschop Bekkers met zijn moeder bij zijn inhaling in 1957 als hulpbisschop.

Bekkers kwam regelmatig op Huize Bergen voor lezingen en andere bijeenkomsten

Bisschop Bekkers

Bisschop W. Bekkers (1908-1966) heeft in verschillende rollen een hechte relatie gehad met Huize Bergen. Zijn bisdom Den Bosch had een stevige vinger in de pap. Zo mocht er geen onroerend goed worden verkocht of gekocht en geen geldleningen worden afgesloten zonder toestemming van de bisschop. Bekkers gaf in 1962 zijn fiat aan de tweedeling van het terrein. Het westelijke deel werd afgegeven aan het lekeninstituut Maria Annunciatie voor de bouw van een klooster. Ook kwam de in Brabant geliefde bisschop regelmatig op Huize Bergen voor lezingen en andere bijeenkomsten. In zijn aanwezigheid werden discussies gevoerd over de houding van de Kerk tegenover het huwelijk en geboortebeperking. Zonder het woord 'anticonceptiepil' te gebruiken, benadrukte Bekkers dat ouders hun eigen geweten moesten volgen bij het bepalen van het kindertal.

Het volle leven

Dé cursus die op Huize Bergen werd gegeven was *Inleiding in het Volle Leven*. In 1951 reisden 1186 jonge vrouwen en mannen naar Vught af voor deze tweedaagse bezinning op 'ik en de samenleving'. Voor de veertienjarigen was er de cursus *Eerbied voor het Leven*. Daar deden in dat

jaar 164 meiden aan mee. Deze katholieke cursus was behoorlijk moraliserend. Een advertentie uit 1939: *In deze tijd van verwarring, nu allerwege de heiligheid van het huwelijk wordt neergehaald, is het een uitdrukkelijk verlangen van paus en bisschoppen dat de ware leer in deze aan eenieder wordt*

bekend gemaakt. Het programma bestond uit seksuele voorlichting, moederschap/vaderschap, de regels van het huwelijk en andere richtlijnen voor een goede katholiek. En natuurlijk ook gebed. Als 'diploma' kregen de meiden een mooi herinneringsprentje mee naar huis.

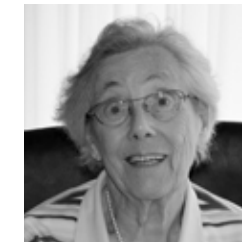
Interview met oud-directrice Mieke Beckers

DIENSTBARE ENGELN

Zij wilden zich geen religieuzen laten noemen, maar deden wat dienstbaarheid en inzet betreft niet onder voor echte zusters. Maria Annunciatie heeft 33 jaar lang Huize Bergen beheerd.

Juffrouw Mieke Beckers mag met recht de laatste der Mohikanen worden genoemd. Van de lekenorde Maria Annunciatie zijn nog vijf leden in leven. Van hen woont er bovendien één in de Verenigde Staten. De andere vier komen regelmatig bijeen in altijd dezelfde kamer van Huize Bergen. *“Bij mijn afscheid in 1983 heb ik een prachtig boek ontvangen met brieven van gasten van Huize Bergen. Ik was de laatste zes jaar directrice geweest en dat betekende een intensief contact met leveranciers en gasten. Dat boek heb ik erg gewaardeerd, want in Huize Bergen heb ik het belangrijkste deel van*

mijn leven doorgebracht. Afscheid nemen doet dan altijd een beetje pijn.” Juffrouw Beckers (geboren in 1923) kreeg een late roeping. *“Ik werkte bij textielfabriek Moonen&Leijten in Eindhoven, had ULO, avond-HBS en boekhoudcursussen gevolgd maar vond in*

1954 dat ik een nieuwe wending aan mijn leven moest geven. Ik wilde me dienstbaar maken. Voor mij was het een zekere toekomst want een relatie wilde ik niet. Maria Annunciatie had geen uitbundige religieuze uitingen. Het was erg sober allemaal. Wel werden we verwacht in de mis wanneer die er was, maar verder zorgde iedereen voor eigen gebed.”

Aan de westelijke rand van Huize Bergen werd het convent De Wingerd gebouwd.

Het verhaal van de annunciatie gaat over de engel Gabriël die Maria de geboorte van Jezus aankondigt. Naar deze gebeurtenis uit de Bijbel noemden de lekenwerksters het instituut dat zij in 1929 stichtten. De grondgedachte van het instituut was de ‘evangelische dienstbaarheid aan het volk Gods vanuit de toewijding aan Christus’.

De leden legden de geloften af van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid. Het waren geen religieuzen en noem hen vooral geen ‘nonnen’. Mien van Asseldonk kwam er op 1 mei 1954 bij. Uit het verslag over die gebeurtenis: *‘De familie maakte kennis met de nieuwe gemeenschap, waar Mien aan afgestaan en in opgenomen werd. Haar kamertje werd*

‘Alles is anders geworden, maar daar heb ik geen moeite mee’

bewonderd. Na het Lof in de kapel was het gezamenlijk feestsouper. De schone tuin werd rondgewandeld en rondgereden, tot het afscheid aan de poort.’ Mien was één van de vijf jonge vrouwen die in 1954 toetraden. Op het hoogtepunt had het instituut 60 leden. De leden van Maria Annunciatie hadden aanvankelijk vooral leidinggevende functies in jeugdverenigingen voor meisjes, maar gingen zich later bezighouden met vorming, zorgverlening en maatschappelijk werk. Zij kochten in 1950 Huize Bergen van het bisdom om hun vormingscursussen uit te breiden. Tegelijk wilden zij een eigen ‘convent’ maar daar was voorlopig geen geld voor. Het poortgebouw, nu Koetshuis, werd gezien als een geschikte tussenoplossing, maar omdat daar nog personeel uit de Van Beuningentijd woonde, gingen zij naar de bovenste verdieping van de villa. In 1954 bouwde het instituut op het afgesplitste terrein alsnog het eigen ‘moederhuis’ De Wingerd (verlaten in 1974). Het gezicht van het instituut was jarenlang overste (‘moeder’) Annie Aangenendt. De laatste directrice uit de Maria Annunciatie-stal was juffrouw Beckers, die Jet le Plais opvolgde. Beckers ging in 1983 met pensioen.

◀ Vier nieuwe leden doen hun geloften.

▲ ‘Moeder’ Annie Aangenendt

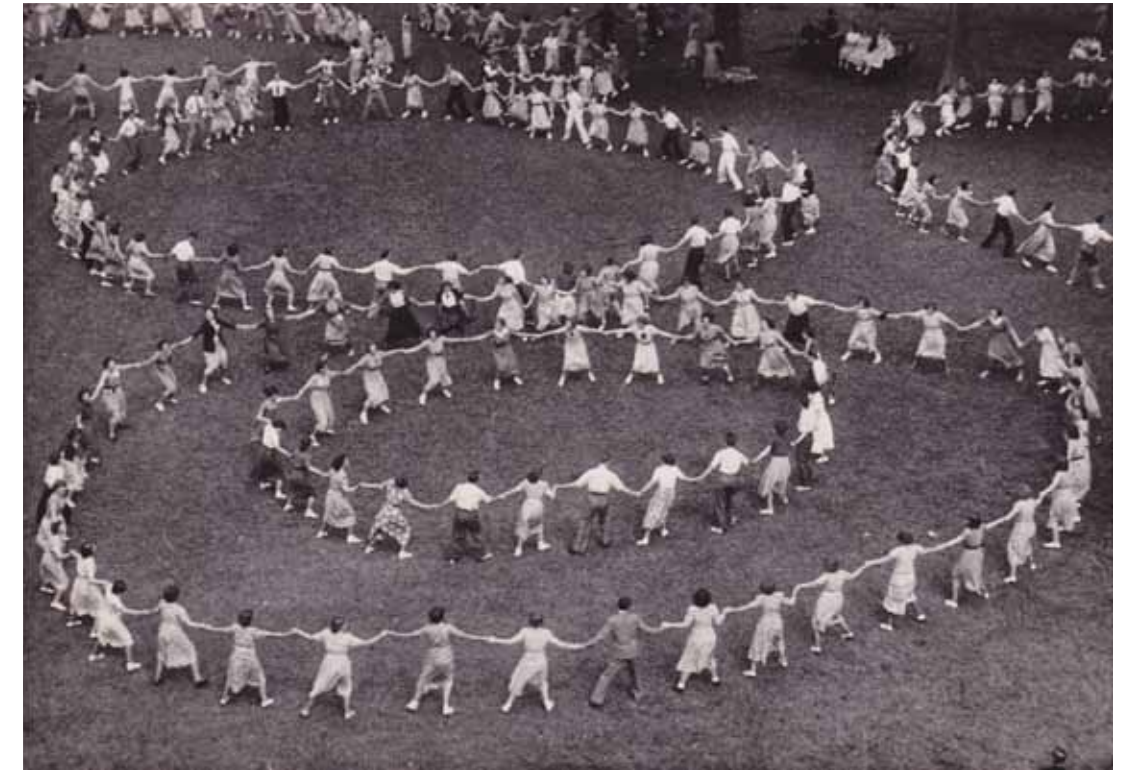
Haar opleiding en ervaring kwamen juffrouw Beckers goed van pas. Zij deed de hele administratie van Huize Bergen en van het lekeninstituut. *“Het was moeilijk om het financieel rond te krijgen. Je had een bepaald aantal overnachtingen nodig om alles te kunnen betalen. Huize Bergen had het zeker niet makkelijk, maar was geen uitzondering in de wereld van de vormingscentra. We moesten het hebben van de vaste klanten: kraamverzorging, jeugdbeweging, maatschappelijk werk. Alles is anders geworden, maar daar heb ik geen moeite mee. Het is geweldig dat de villa is teruggebracht naar de oude stijl.”*

Bisschop Mutsaerts met
'moeder' Aangenendt.

Met dank aan

Het was strijk en zet in het Rijke Roomsche Leven dat religieuzen belangrijke bestuursfuncties hadden in katholieke organisaties. Zij waren vaak de oprichter. Zo stond pater Gerlacus van den Elsen aan de wieg van de Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond (nu ZLTO) en van de Boerenleenbank (nu Rabobank). Onvergetelijke bestuurders/directeuren bij de stichtingen die betrokken waren bij Huize Bergen waren pater Antoon van Heijningen (overleden 1974) en pater Wim van Helden (overleden 1981). *'Huize Bergen heeft de beste herinneringen aan Van Helden, met zijn enthousiasme en vooruitziende blik'*, schreef directrice Beckers na zijn overlijden aan de familie. Correspondentie maakt duidelijk dat Van Helden de motor was achter veel veranderingen. Hij werd terzijde gestaan door Wim Pennings (overleden te Vught in 1977) die een kwart eeuw penningmeester was en voor zijn vele verdiensten voor het jeugd- en vormingswerk en het lokale bestuur verschillende keren is onderscheiden.

Dat moet een
mooi gezicht
geweest zijn!

In de maat

Volksdans en katholiek jeugdwerk waren één. Huize Bergen was amper geopend of er werden in 1951 in het park volksdansdagen gehouden. Soms voor de leiders en leidsters van jeugdverenigingen, soms voor de leden van met name de Katholieke Arbeiders Jeugd. Het gaf een kick om samen in

uniform op muziek door het park te zwieren en te draaien. Vooral Oost-Europese en Israëlsche dansen zoals de Hora waren populair. Ook de Jeugdkampen van de Nederlandse Katholieke Sportbond op Huize Bergen waren een begrip. Zo kwamen in 1953 honderden jonge voetballertjes naar Huize

Bergen voor een weekje voetballen. Ze werden ondergebracht in leger-tenten. *'Zij kregen alle gelegenheid voor wandeltochten door de natuur waaraan Vught zo rijk is'*, aldus dagblad De Tijd. Later werden er ook kampen gehouden voor meisjes die aan handbal en gymnastiek deden.

PROVO'S

Vanaf 1950 huurde de Brabantse Volkshogeschool het Koetshuis (toen nog Specht genoemd) voor 1.400 gulden per jaar. Voor het gebruik van de eetzaal en het park kwam er vijftig cent per 'mensdag' bij. *'De huisvesting was redelijk maar je kan niet zeggen dat ik me er thuis voelde. We sliepen op twee- en driepersoonkamers, de conversatieruimte was kaal'*, begint Johanna Sipman haar gearchiveerde verslag van de vijfdaagse

cursus die zij in 1967 volgde. Anderen vonden daarentegen dat er een 'heerlijke rust' heerste. In die tijd deed het groepsgesprek zijn intrede. Het eenrichtingsverkeer in de opleidingen maakte plaats voor discussie en zelfontdekking. Eén van de onderwerpen die Johanna Sipman in 1967 met haar medecursisten besprak was: 'Hebben confessionele partijen nog bestaansrecht?' Zij kreeg een vaag en onbevredigend antwoord:

Het eenrichtingsverkeer in de opleidingen maakte plaats voor discussie en zelfontdekking

'Hoewel men uit het spreken van de inleider een negatief antwoord kon halen, wees hij het toch niet radicaal van de hand.' De cursisten waren jonge, hoger opgeleide mensen uit het bedrijfsleven, bijvoorbeeld van Unilever. Zij kregen de kans om zich op deze manier te 'vormen'. Cursist G. Popma: *'Ik heb er veel mensen leren kennen en leren luisteren naar anderen. Ik geloof dat dit iets is dat voor veel mensen zeer nuttig kan zijn.'* Andere nog steeds actuele gespreksonderwerpen waren de Europese eenwording en de wijze waarop Nederland ontwikkelingssamenwerking moest invullen. Cursusdeelnemer L. Pijnaerts: *'Ontwikkelingshulp moet gegeven worden naar de behoefte die in dat land bestaat. Zijn er wel grondstoffen maar geen fabrieken, geef dat land dan machines. Is er kapitaal nodig, geef dan geld, maar stel er voorwaarden aan.'*

Een jaar later, december 1968, stond het hoogst actuele onderwerp 'provo' op het programma. Deze beweging was een ludieke heropleving van grotendeels geweldloos anarchisme en werd vooral zichtbaar door het provoceren van gevestigde autoriteiten.

De beginselverklaring luidde onder andere: *'Provo ziet zich voor de keus gesteld: desperaat verzet of lijdzame ondergang. Provo roept op tot verzet waar het kan. Provo ziet in dat het de uiteindelijke verliezer zal zijn, maar de kans deze maatschappij nog eenmaal hartgrondig te provoceren, wil het zich niet laten ontgaan.'* De overheersende mening bij de deelnemers aan de cursus was dat de beweging wel onrust veroorzaakte, maar geen oplossing bood voor de grote problemen in de samenleving. De volkshogeschool werd in de zestiger jaren een aparte stichting die in Oisterwijk een gloednieuwe accommodatie betrok.

In 1952 bracht een grote brand Regina Coeli en Huize Bergen bij elkaar

Uit de brand

De nonnen van Vught zijn een begrip. Regina Coeli werd opgericht als meisjesinternaat. Vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw is aan de school een talenpracticum verbonden, waaruit het huidige taleninstituut is voortgekomen. In 1952 bracht een grote brand Regina Coeli en Huize Bergen bij elkaar. Inzet van alle brandweerkorpsen uit de omgeving kon niet voorkomen dat de bovenverdieping van het gebouw aan de rijksweg Tilburg-Den Bosch uitbrandde. Met de hulp van 55 militairen kon nog wel de inventaris grotendeels worden gered. De tachtig leerlingen werden met vervroegde zomervakantie gestuurd, de veertig nonnen werden gastvrij ondergebracht op Huize Bergen. In de jaren tachtig schoot Huize Bergen opnieuw een instelling te hulp. De bovenste verdieping werd ter beschikking gesteld aan het Blindeninstituut Vught dat door een brand tijdelijk onbewoonbaar werd.

Vught de Pauw

ZWARTE LIJST 1961.			
R. van Aalst	Kerkweg 2	oud ZEVENAAR	23-04-37
M. Aarts	Cobeeek 14	ZEELST N.B.	09-10-41
T. van Acker	R. Claesenstr. 11	IJNHUIDEN	01-09-40
G.H.M. Aelbers	M.A. Spainkatr. 6	IJSSELSTEIN	27-02-43
A.M. Al	Meidoornstraat 41	ZRANDAM	30-08-42
S.H. Aldus	Conifeerstraat 17	ARNHEM	08-08-39
G.P. Aldus	Conifeerstraat 17	ARNHEM	19-10-40
A.J. Aldus	Conifeerstraat 17	ARNHEM	28-11-41
A. van Alen	Vegastraat 50	AMSTERDAM	19-06-36
J.M. Althof	Dr. Schaepmanstr. 77	HENGEL O.	31-07-40
W.A.M. v/d Anker	De Steeg 24	RAVENSWAAY	19-06-41
M. Assum	Hoofdstraat 138	KAATSHEUVEL	08-02-42
G. Arends	Hoeve 35	HUISSEN	07-09-40
H.M. Baas	Meendweg 87	EMMELIS	07-08-36
H. Bartels	Bogaardestraat 7	MAASTRICHT	01-09-43
J. van Beers	Brenstraat 20	ST. WILLIBRORD	17-04-40
A. van Berckel	Boxtelseweg 48	VUCHT	02-03-40
H.G.A. v/d Biggelaar	Gr. Ansfriedstraat 17	KERKDRIEL	20-12-43
J. Bloemenkamp	Oxo 24	COLMSCHATE	14-03-42
W.J. v. Bokhoven	Nommersteeg 60	HAARSTEEG	06-09-41
F. Bombeek	Pr. Ijkmanstraat 61	NIJCKERK	28-09-40
T.J. Bon	Molenland 11	WILNIS	14-11-36

Op de zwarte lijst

Waarschijnlijk heeft Wim van Bokhoven uit Haarsteeg er geen idee van dat hij voorkomt op de zwarte lijst van jeugdherbergen die in 1961 is opgemaakt. Ook jeugdherberg de Pauw op het terrein van Huize Bergen, geopend in 1953, kreeg de lijst met onverlaten toegestuurd. Je hoefde niet veel te doen om erop te komen. Beetje herrie schoppen in de nacht was voldoende. In het jaarboekje van de Nederlandse Jeugdherbergen-centrale werd De Pauw aangeprezen

als ‘rustpunt voor trekkers van noord naar zuid, oost naar west en vice versa. Zeer geschikt voor verblijf van meerdere dagen’. De herberg was open van 1 juli tot 31 augustus en bood plaats aan 35 meiden en 15 jongens. De Pauw werd om dezelfde reden gesloten als de kraamopleiding. Huize Bergen wilde alle beschikbare ruimte benutten voor andere groepen. Bovendien viel de bezetting van de Pauw tegen. In 1961 werden dertig boekingen per dag geregistreerd.

GEEN BEZOEK!

**‘Om je vrij
over de gang
te kunnen
bewegen, moet
je een peignoir
of een duster
meebrengen’**

De volledige naam was een flinke mond vol: het Centraal Internaat Voor Kraamverzorgsters van de Provinciale Wit-Gele Kruis Bond vond het midden in de babyboom de hoogste tijd voor een professionele opleiding. De opleiding duurde drie maanden. De meisjes gingen intern. Alles werd strak georganiseerd met een bijna legerachtige discipline. Een bedrijfsgebouw, dat toen Wielewaal heette en nu Bloembindery wordt genoemd, werd voor

een halve ton aan guldens verbouwd. De provinciale bond trok er op 1 januari 1951 in. *‘Voor je kamertje mag je wat leuke dingetjes meebrengen. Daarmee kun je de kamer waar je drie maanden in gaat wonen, gezellig maken’*, adviseerde de brochure die belangstellende meisjes kregen thuis gestuurd. Cursusgeld hoefde er niet te worden betaald. Iedereen droeg een bruin uniform met daar een witte, iets langere schort over. Een knippatroon om het zelf te maken werd graag ter beschikking gesteld. *‘Om je vrij over de gang te kunnen bewegen, moet je een peignoir of een duster meebrengen’*. De meiden bleven de volle drie maanden op Huize Bergen. *‘Alleen voor*

huwelijk van broer of zus of 25-jarige bruiloft van je ouders kan vrij gegeven worden. Geen bezoek!’ En zoals bij iedere katholieke opleiding werd het religieuze aspect niet vergeten. *‘Als je in bezit bent van een dag-missaal, moet je het zeker meebrengen’*. Addie Vermeer herinnert zich nog precies hoe het er aan toe ging. Een strak schema: allemaal tegelijk opstaan, ontbijten, pauze, lessen volgen en vrije tijd. *“Drie keer per week was er kookles op de huishoudschool. Onder politiebegeleiding liepen we door Vught naar de huishoudschool en weer terug”*, vertelt ze. In 1968 vertrok de kraamopleiding naar Berkel-Enschot.

Weg met de drank

Drankbestrijdersclub RK Matigingsbeweging Sobriëtas begon in 1961 in Huize Bergen een grote campagne om de veertigduizend alcoholisten die Nederland telde – het aantal komt van de beweging zelf – van de drank af te krijgen. Sobriëtas vergaderde vaker op Huize

Bergen. Dan kwam er altijd een pater preken en een dokter een lezing houden. In 1953 hield dokter Berger uit Heerlen een inleiding met als titel: *Preventieve en curatieve drankbestrijding*. Hij schatte toen de schade van drankmisbruik in Nederland op 100 miljoen gulden per jaar. En tijdens een andere

jaarvergadering hield een rechter de aanwezigen voor dat in vijftien procent van de misdrijven alcohol in het spel was. Vught kende zelf geen afdeling van de beweging, Den Bosch daarentegen een grote en zeer actieve, die zich met name rond carnaval en de kermis roerde.

Vakantiehuis

Wie in 1970 inging op het aanbod in de brochure van Huize Bergen om voor 125 gulden per persoon een week op vakantie te komen, moest zich daar zaterdags rond vier uur melden. *‘Het is de bedoeling om met een groep van 35 tot 45 personen samen een gezellige week door te brengen, waarbij het accent ligt op vakantie houden, zodat iedereen volkomen vrij is om aan de geboden programmapunten deel te nemen’*. Dat programma was gevarieerd: wenken voor de gezondheid, het geloofsleven, kamerplanten verzorgen en als hoogtepunt een bustocht door Brabant met stevast een bezoek aan de Oisterwijkse Vennen. Een jaarlijkse terugkerende vakantieactiviteit was ook het weekendkamp voor mindervalide verkenner. Een krantenverslag: *‘Terwijl de drumband in stram gelid over het grasveld defileerde, klapten kleine welpen en verkenner uit alle delen van het land, zittend in hun rolwagentjes of steunend op de arm van een leidster, enthousiast in de handen.’*

Diploma Huize Bergen

Op Huize Bergen zijn tussen 1950 en 1974 honderden maatschappelijk werkers opgeleid. Het was een door het Rijk gesubsidieerde driejarige parttime-opleiding. In 1954 verzocht Huize Bergen beleefd doch dringend aan de Brabantse gemeenten waar de deelnemers vandaan kwamen om vijftig gulden per persoon te doneren. *‘Immers, de cursus is bedoeld voor meisjes die financieel niet in staat zijn een dagschool te bezoeken, omdat de meesten hunner in hun eigen levensonderhoud moeten voorzien’*. Dagblad De Tijd drukte in 1969 een advertentie af voor een staffunctionaris bij de gezinszorg in Nijmegen die een *‘diploma Huize Bergen te Vught’* moest hebben gehaald. In 1974 verhuist de opleiding, toen onder leiding van Ciel Edelman, als volwaardige sociale academie naar de Papenhulst in Den Bosch. Later is zij opgegaan in Avans Hogescholen.

▼ De sociale academie aan de Papenhulst in Den Bosch.

▲ Deelnemers aan de eerste zomercursus in 1962

Vocale broedplaats

Een zomercursus voor vocalisten had weinig van doen met het katholiek vormingswerk, maar was wel een welkome aanvulling in de stille vakantiemaanden. 's-Hertogenbosch Muziekstad organiseerde al vanaf 1954 met groot succes het Internationaal Vocalisten Concours. De zomer-cursus op Huize Bergen kwam

daar vanaf 1962 bij. Zij stond open voor *‘beroepszangers en -zangeressen tot 40 jaar en omvat de interpretatie van enerzijds opera en anderzijds van oratorium en lied’*. De docenten kwamen uit alle landen, maar Herman Schey, de Nederlandse bas-bariton van Duitse origine, was vaste docent. De Telegraaf was lyrisch: *‘Het is een vreugde te*

weten dat er oases van harmonie als deze cursus in Huize Bergen in onze wereld bestaan, geschapen en behoed door ware idealisten’. Er zijn talenten ontdekt, zoals de Nederlandse altopraan Henriëtte Klautz en latere beroemdheden als Andrzej Saciuk (bas). In 1967 waren er 30 deelnemers met in totaal twaalf nationaliteiten.

Krabcocktail

Het jubileumdiner voor directie en personeel in uitspanning Dennenhof in Brasschaet bij Antwerpen opende met een krabcocktail en werd afgesloten met een Dame Blanche. Huize Bergen had in 1975 de 25 jaar gehaald, maar dat ging niet vanzelf. Vooral de laatste jaren waren lastig geweest. Maar met een toename van 4.000 naar 24.000 ‘mensdagen’ per jaar mochten

ze niet klagen. En dat deden ze dan ook niet. Op Huize Bergen zelf was het op 20 september groot feest. Met driehonderd mensen werd een behoorlijk gezelschap gefêteerd. Daar waren niet alleen broodjes en drank voor ingeslagen, maar ook sigaretten: Caballero, Peter Stuyvesant, Camel. Geen feest zonder inspirerende speech: daar was Jaap Kamphorst van

vormingsinstituut De Guldenberg uit Helvoirt voor gevraagd. Hij stelde vooral veel vragen en gaf weinig antwoorden. Moest Huize Bergen opnieuw zelf programma's bieden of slechts ruimte verhuren? Hij wist het niet, het antwoord kwam met de tijd.

Huize Bergen

*Oase van rust en ruimte
voor jeugd en jongeren
voor ouderen en bejaarden
in verenigingen en beweging.*

*Nimmer rust
steeds in beweging.*

*Door de jaren heen opgekomen
en weer verdwenen.*

*Ruimte voor nieuwe impulsen,
jeugdservice,
vormingswerk,
scholing en opleidingen,
sociale dienstverlening.
Gelegenheid voor openheid,
kritiek, inspraak
in samenleving,
bedrijfsleven,
overheid.*

*Een stukje geschiedenis
soms geboren
op Huize Bergen.*

En de toekomst?

◀ Gedicht ter
gelegenheid van
het zilveren feest
in 1975

GROETEN UIT

De familie stond toe dat er postkaarten van hun villa werden gemaakt, maar niet van de woonvertrekken

‘Veel groetjes, Els’, is de simpele tekst op de ansichtkaart uit 1983. Vanuit Huize Bergen zijn de afgelopen honderd jaar duizenden kaarten verstuurd, naar binnen- en buitenland, in vele talen. Met vooral de villa afgebeeld, maar ook vaak jeugdherberg de Pauw die bij Huize Bergen hoorde. De familie Van Beuningen stond toe dat er postkaarten van hun villa werden gemaakt, maar niet van de woonvertrekken. Maar als verhuurder van ruimten heb je daar

natuurlijk wél belang bij. Met een ansichtkaart laat je zien hoe mooi je bent. In vergelijking met andere organisaties was Huize Bergen wat laat met het ontwikkelen van een professionele presentatie. Soberheid was troef. Aanvankelijk bestond het brievenhoofd alleen uit naam en adres. In de zestiger jaren werd er grafisch gespeeld met letters en woorden (cursus- en vormingscentrum), maar van een echt beeldmerk was pas sprake toen tien jaar later

een foto van het landhuis werd gebruikt. Dat maakte in 1984 volgens de stijl van die tijd plaats voor iets abstracts, vier personen rond een tafel. Huize Bergen noemde zich toen een vormingscentrum en conferentieoord. Later kwam de villa weer subtiel terug in het logo: Landgoed Huize Bergen Conferentiehotel. Ook de verstuurde kerst- en nieuwjaarskaarten veranderden. Vroeger stond er stevast op: *‘Zalig Kerstfeest en Zalig Nieuwjaar’*.

Nieuwsgierig naar wat er zoal op deze ansichtkaarten stond?

HUIZE BERGEN IN FEITEN & CIJFERS

Wie bezochten Huize Bergen? Waar vergaderde het bestuur over en wat was de omzet?
Een kleine selectie.

Gasten in 1974

- Rank Xerox
- Nederlandse Vereniging voor Groepspsychotherapie
- Koninklijke Nederlandse Roeibond
- Nederlandse Volksdansbond
- De Vlashofschool uit Berkel-Enschot
- Huishoudschool Bladel
- Katholieke Plattelandsjongeren
- Nederlands Gidsen Beweging
- Stichting Contactcentrum Bedrijfsleven- Onderwijs
- Philips Eindhoven

Uit bestuursverslagen

- In 1951 **48.000** gulden aan exploitatielasten, in 1974 **560.000**
- Mei 1959: aanschaf **braadslee**
- Juni 1962: aanschaf **koffiezetapparaat**
- Oktober 1962: **3.850** gulden ontvangen voor verkoop kerstbomen
- Maart 1963: in bruikleen **Philips TV-toestel**
- Oktober 1963: aanschaf **sigarettenautomaat**
- Mei 1965: ombouw van de verwarming op **aardgas**
- In 1974 waren de pension-prijzen: jeugd met corvee **18,40** gulden, volwassenen zonder corvee **30** gulden
- In 1993 wordt het complex getaxeerd op **5 miljoen** gulden

1982 in cijfers

- Omzet voor het eerst meer dan **1 miljoen** gulden
- **25000** mensdagen
- **15** conferentiezalen, **179** bedden
- **21.691** warme maaltijden
- **343** groepen, **8644** personen

Cursus van het Wit
Gele Kruis in het park.

Interview met oud-voorzitter Noud Hermans

RUGZAKKEN VOOR DE LEVENSWEG

Noud Hermans trad toe tot het bestuur van Huize Bergen in een tijd dat de eindjes aan elkaar geknoopt moesten worden.

Vorming en opleiding waren speerpunten tijdens de wederopbouw van het door de oorlog lamgeslagen Nederland. Noud Hermans (geboren in 1932) heeft daar een grote bijdrage aan geleverd, wat in 1974 uitmondde in het voorzitterschap van de Joannes Bosco Stichting, de ‘moeder’ van Huize Bergen. Als zoon van een sigarenfabrikant uit Hapert in de Brabantse Kempen was het bijzonder dat hij districts-leider werd van de plaatselijke Katholieke Arbeidersjeugd (KAJ) en aan de wieg stond van de plaatselijke levensschool. Noud Hermans werd al snel directeur van de levensschool in Boxtel en later consulent van de levensscholen in Brabant. Via Wim

Pennings, die in het landelijk bestuur zat van de KAJ en ook bestuurslid was bij Huize Bergen, kwam hij bij ‘Bosco’ terecht. Hermans zat bijna twintig jaar in het bestuur en zag de samenleving en Huize Bergen drastisch veranderen. “*Wat Huize Bergen*

nu doet, kun je in principe ook ergens anders krijgen. Het verschil is gelukkig nog wel de uitstraling en de sfeer.” Huize Bergen vond zijn bestaansrecht in de grote behoefte aan faciliteiten voor opleidingen en grote bijeenkomsten. “*Bij de KAJ hadden wij werkweken en introductiedagen voor de afdelingen. Alle leiders en leidsters werden geschoold, de voorzitters nog eens extra. Daarnaast waren er grote kampen en sportdagen waar ook ruimte voor nodig*

was. Huize Bergen had die ruimte plus de cursusstaf.” Die behoefte was er ook bij de Katholieke Plattelandsjongeren, de verkennerij, scholen en vrouwenorganisaties.

“De gedachte was om iedereen op zijn levensweg iets mee te geven. Een rugzak vol. De levensscholen zijn daaruit ontstaan. Het grote studieaanbod van nu was er toen niet. De overheid was toeschietelijk met subsidies.”

Het bestuur liet groepen die slecht bij kas zaten wat minder betalen en andere groepen wat meer. Quitte spelen was genoeg.

“De cursusleiders deden het voor niks of voor de reiskosten. Dat veranderde in de jaren zestig en zeventig snel met de professionalisering van de cursussen en vormingsactiviteiten. Alles moest betaald worden, de docenten moesten een volwaardig salaris hebben. Daar kwam bij dat de overheid geen geld gaf aan organisaties die ideologieën verspreidden. Het moest allemaal maatschappijkritisch zijn.” Toen na de kaderopleiding ook de scholen wegbleven kreeg Huize Bergen het moeilijk. De scholen gingen liever naar Berlijn dan dicht bij huis

Behalve aan nieuwbouw was er grote behoefte aan professionalisering van de medewerkers

een introductieweek of slotweek te houden. In de bestuursperiode van Noud Hermans werden de activiteiten van de Joannes Bosco Stichting (die centra had in Boxtel en Westelbeers) in één organisatie samengevoegd met Huize Bergen. “Don Bosco was de overnemende partij. Vandaar dat die naam is blijven bestaan. Huize Bergen was een groot financieel gat in die jaren. De exploitatie werd met touwtjes aan elkaar geknoopt.” Pas na

de verkoop van de oude jeugdherberg aan de burens kreeg Hermans de middelen voor een nieuw modern paviljoen. Behalve aan nieuwbouw was er toen grote behoefte aan professionalisering van de administratie, de leiding en het personeel.

Er bleef geen geld over voor goede werken. In de jaren tachtig zocht het bestuur daarom naar andere manieren om de ideële doelstelling te verwezenlijken. “*Het bestuur vroeg zich af hoe we konden inspelen op de behoefte om kansarme jongeren een vak te leren. Wij bedachten een eigen programma dat aangeboden werd op onze locatie in Westelbeers. Particulier initiatief op dit gebied bleek echter niet haalbaar en vanaf dat moment boden we op onze accommodaties alleen de ruif en de stal.*”

DE JEUGD HEEFT DE TOEKOMST

Eigenaar van Huize Bergen is de Joannes Bosco Stichting. Een waardevol overblijfsel uit het Rijke Roomsche Leven met een bijzondere naamgever.

Giovanni Don Bosco (1815-1888) leefde in Turijn, Noord-Italië, waar hij zich met hart en ziel inzette voor jongeren. Hij deed dit op een nieuwe, revolutionaire manier, die nog steeds inspireert. Hij richtte scholen op en een internaat. Vanaf 1856 zorgde hij ook voor vakonderwijs: een leerwerkplaats zag het licht, evenals een boekbinderij, een meubelmakerij, een drukkerij en een smederij. Deze combinatie van leren en werken werd een doorslaand succes en is dat tot op de dag van vandaag.

De Joannes Bosco Stichting is in 1936 opgericht door een groep aan het bisdom gelieerde personen, voornamelijk priesters, uit de regio Den Bosch. Zij wilden de levensomstandigheden van jongens die opgroeiden in een

◀ Bij de Witte Bergen in Oirschot.

kwetsbare positie verbeteren door activiteiten voor hen te organiseren in een cursus- en vakantiehuis. Daartoe werd in Haaren een deel van het oude bisschoppelijke paleis Huize Gerra gebruikt en werd in Oirschot kamphuis De Witte Bergen gebouwd. Na de oorlog werden nieuwe locaties gezocht: Moorwijk in Boxtel en De Spreeuwel in Westelbeers, later De Spreeuwelse Heide en sinds kort Eigentijdserf genoemd. Begin jaren zestig volgde samensmelting met Huize Bergen en sindsdien is het de ‘moederstichting’ van alle activiteiten. Het doel van de Joannes Bosco Stichting is nog steeds om door persoonlijke ontwikkeling het toekomstperspectief van jongeren te verbeteren. Dat doet de stichting niet meer zelf door kampen en cursussen te organiseren maar door het financieel ondersteunen van projecten in de regio. Projecten voor jongens en meisjes van verschillende achtergronden, culturen of

Huize Bergen maakte eindelijk winst, maar wat moest de stichting daarmee?

religies. Het geld komt van de winst die gemaakt wordt bij Huize Bergen en De Spreeuwel. Die gaat voor 100% naar de stichting. De bakens werden twintig jaar geleden verzet, om precies te zijn op 21 mei 1996. Voorzitter Peter Smits vond dat het de hoogste tijd was om de doelstelling van de stichting onder de loep te nemen. Daar was in het bestuur al flink over vergaderd, maar hij wilde er een grotere groep bij betrekken. Mensen uit bestuurlijk Vught, mensen uit de wereld van de ideële doelen en mensen uit het bedrijfsleven. En zo schoven op die dag dertig mensen aan in een van de conferentiezalen van Huize Bergen. Smits schetste treffend de situatie. Huize Bergen maakte eindelijk winst, maar wat moest de stichting daarmee? Er is een woordelijk verslag van bewaard. Smits toen: *“Als we niet oppassen gaan we ook nog winstbelasting betalen. De laatste jaren is het zo dat wij nogal wat groepen ver onder de kostprijs hier huisvesten. Dat zijn groepen jongeren, schoolgroepen, mensen die het moeilijk kunnen betalen en die anders zo'n uitje moeten missen, gehandicapten, maar ook gasten van de Zonnehloem. Dat is op dit moment de*

▲ Huize Gerra aan de rijksweg Den Bosch- Tilburg ter hoogte van Haaren.

invulling van onze ideële doelstelling.” Met name werden de ouderenweken op De Spreeuwel ondersteund. Dat ging om flinke bedragen, tot 50.000 gulden per jaar. Er was eerder binnen het bestuur al eens gefilosofeerd over een project voor asielzoekers, maar tijdens de conferentie kwamen ook andere groepen aan de orde. Kwetsbaarheid werd het criterium, met een verwijzing naar het werk van de naamgever van de stichting. In de discussie werd uitgebreid stilgestaan bij jongeren in de marge van de samenleving

die zich niet aangesproken voelen door de officiële leerprogramma's. *“Het enige wat je nog uit hen kunt krijgen, is dat ze disco willen, maar het is een passieve manier om je bezig te houden in een tent gevuld met lawaai”*, wist dagvoorzitter G. de Graaf, burgemeester van Vught. *“Zoek eerst de groep en ga samen op zoek naar het doel en niet zoals vroeger andersom.”* De doelstelling werd later versmald met een voorkeur voor kleinschalige projecten. De stichting werkt voor heel Noord-Brabant.

► Bij de Witte Bergen in Oirschot.

Bijzonder gewoon

Zwemlessen voor kinderen met een beperking waren in het verleden niet zo gewoon. Dankzij steun van de Joannes Bosco Stichting aan stichting Bijzonder Gewoon in Den Bosch hebben veel van deze kinderen zwemlessen gekregen bij de Hoefse Vonder in Berlicum. Arine den Hartog van de stichting:

“Dat was dus bijzonder! Als ouder wil je het beste voor je kinderen. Je wilt dat ze hun talenten kunnen ontdekken en dat ze een eigen smaak ontwikkelen. Daarvoor is het belangrijk dat ze kennis maken met verschillende sporten en muziek en dat ze vriendjes ontmoeten.” Bijzonder Gewoon is opgericht door

moeders van bijzondere kinderen die bij reguliere (sport)clubs buiten de boot vallen. Zij vonden dat het aanbod aan activiteiten wel wat spannender en uitgebreider kon. De lessen worden gegeven door professionele vakdocenten, in een kleine groep en met een vaste structuur.

De kracht van meiden

Streetcats, een initiatief van stichting De Zebra uit Den Bosch, is een programma voor meiden van 12 tot 17 jaar. Door het volgen van creatieve workshops worden eigenwaarde en talenten ontwikkeld. De Joannes Bosco Stichting heeft Streetcats (de kracht van meiden) financieel ondersteund bij de uitvoering van workshops. Daarin gaan de meiden op zoek naar antwoorden op vragen zoals: Wie ben ik? Wat vind ik leuk? Waar ben ik trots op? En hoe ziet mijn toekomst eruit? Dit toekomstbeeld komt o.a. tot stand in een fotografisch zelfportret. Het zelfportret staat voor kracht en zelfvertrouwen en weerspiegelt het talent van een idool bij de ‘streetcat’: klaar voor de toekomst. Aan het eind van de rit geven de meiden een spetterende eindpresentatie en wordt het gemaakte werk voor het publiek tentoongesteld.

Het zelfportret staat voor kracht en zelfvertrouwen en weerspiegelt het talent

▲ Een zelfportret in de vorm van een collage.

De wensboom

Een leesboek, bezoek aan het Rijksmuseum of bijwonen van een dansvoorstelling. In de Wensboom van Huize Bergen hingen eind 2015 ruim veertig grote en kleine wensen van Vughtse jongeren uit minder draagkrachtige gezinnen, die betrekking hadden op hun persoonlijke ontwikkeling.

Het team van Huize Bergen ging vervolgens aan de slag om die wensen te vervullen. Met hulp van onder andere PSV Eindhoven, Natuurmuseum Brabant, Theater aan de Parade en Vughtse ondernemers is het gelukt alle wensen te vervullen. Op 22 december waren alle Wensboom-jongeren met

hun familie bij Landgoed Huize Bergen uitgenodigd om het geschenk op te halen. Ook Stichting Leergeld Vught, die heeft geholpen om Huize Bergen in contact te brengen met de jongeren, ging niet met lege handen naar huis: een donatie van de Joannes Bosco Stichting.

Peter Smits-boom

Tussen de paviljoens op het terrein staat goed beschermd door een smeedijzeren hek een nog jonge boom. Een boom met een verhaal. Hij staat er voor Peter Smits, voorzitter van de Joannes Bosco Stichting tussen 1986 en 1999, tot een hersenbloeding abrupt een einde maakte aan zijn leven. Peter Smits was een voorzitter van de nieuwe tijd. Als hoofd economische zaken bij de provincie en later als directeur van de Bedrijfsregio Den Bosch had hij een groot netwerk dat hij efficiënt aanwendde. Hij had oog voor het ondernemen maar wel binnen sociale kaders. Bovenal was Peter Smits een 'sociaal dier', wat hij combineerde met een enorme werklust en optimisme. Onder zijn voorzitterschap werd de Joannes Bosco Stichting gemoderniseerd. Het bestuur werd op afstand van de werkvloer gezet. Meerjarenplannen gaven voortaan de richting aan en er kwam een beleid voor de goede werken van de stichting.

 Interview met oud-voorzitter Bert Brunninkhuis

‘DAT HARDE COMMERCIEËLE HOEFT NIET’

De bijzondere bestuursvorm van Huize Bergen vraagt om bevlogen bestuurders. Bert Brunninkhuis leidde het conferentiehotel door de economische crisis. Huize Bergen kwam er sterker uit.

De uitdaging was groot in het eerste jaar van het nieuwe millennium. Hoe kan Huize Bergen het eigen ideële karakter behouden maar toch moderniseren en de greep op de lastige markt niet verliezen?

Na het plotselinge overlijden van voorzitter Peter Smits in 1999 werd in Bert Brunninkhuis een opvolger gevonden die de ervaring en de eigenschappen bezat om leiding te geven aan het proces van verandering. Brunninkhuis had veel ervaring in zowel de profit- als in de non-profitsector en ook het openbaar bestuur was bekend terrein. En ook het openbaar bestuur was bekend terrein. Enkele jaren later zou hij

benoemd worden tot gemeente-secretaris van Eindhoven.

“Ik heb thuis geleerd: je moet niet aan de zijlijn blijven staan van de samenleving. Het ideële sprak me aan. Het hoeft van mij allemaal niet zo hard commercieel te zijn.

Voorzitter van de Joannes Bosco

Stichting paste wel bij mij. De sfeer en de traditie spraken mij aan. De sfeer van: we gaan fatsoenlijk om met mensen”. Meteen na zijn aantreden stelde hij met het bestuur een toekomstplan op met als thema: het betere is niet de vijand van het goede. Allereerst kreeg het bestuur van de paraplustichting een andere structuur. Er werd geen onderscheid meer gemaakt tussen een dagelijks en een

Bij het afscheid van Bert Brunninkhuis als voorzitter werd bij de voordeur een zonnewijzer geplaatst.

Bert Brunninkhuis, voorzitter Joannes Bosco Stichting, bij het afscheid van directrice Loes van Eenennaam in 2006.

algemeen bestuur. Gewoon een niet te groot bestuur met een goede onderlinge taakverdeling. Zo kreeg de stichting meer slagkracht. Eerst werd De Spreeuwel in Westelbeers gemoderniseerd zodat het voortbestaan van deze locatie veilig werd gesteld. *“Daardoor kregen we meer vlees op de botten, zodat we daarna aan de slag konden met Huize Bergen. De vragen die rezen waren: wat willen we eigenlijk? Wat willen en kunnen we investeren? De Spreeuwel en Huize Bergen moeten complementair aan elkaar zijn, besloten we in 2002.”* In een tienjarenplan voor de gebouwen en het park werd vastgesteld dat de minder interessante gebouwen dateren uit de jaren tachtig. De vooroorlogse gebouwen

(Villa, Koetshuis en Bloembindery) spreken het meest aan. Het was logisch dat daar de investeringen naartoe gingen.

Brunninkhuis: *“Park en villa hebben precies de goede maatvoering. Niet protserig, niet over de top. Je voelt nog iets van het oude, van de sfeer van toen. Hier kun je onze koning maar ook een ondernemingsraad neerzetten. Van de gemeente Vught kregen we alle medewerking. Vught snapt dat Huize Bergen een flinke toegevoegde waarde heeft voor de gemeente. Ook tijdens de crisis die in 2008 begon bleven we investeren. Dat was best lastig. Je moet in onzekere tijden ook niet te ver willen springen. Ik ben er nooit vóór geweest om er een super-commerciële instelling van te maken.”*

De stichting heeft slechts één alternatief: alles verkopen en de opbrengst in een fonds stoppen waaruit de goede doelen worden betaald. Dat was, zegt Brunninkhuis, die in 2012 de voorzittershamer overdroeg aan Ruud Defesche, een stuk makkelijker maar hij wilde liever in het dagelijkse werk op Huize Bergen laten zien dat je méér bent dan een commercieel conferentiehotel. *“Dat geeft twee keer een goed gevoel. Bij de goede doelen en bij het besturen van Huize Bergen. De Don Bosco-houding zag ik ook bij de medewerkers en andere bestuursleden. Iedereen die bij Huize Bergen is betrokken heeft hart voor de zaak. Zij zijn ervan doordrongen dat anderen in de samenleving het slechter hebben. Als je die instelling hebt, dan gaat de rest bijna vanzelf en krijg je vanzelf veel vertrouwen in elkaar. Anders had ik het geen 12 jaar volgehouden.”*

EIGENTIJDSE

Maak kennis met de prachtige omgeving van EIGENTIJDSE.

Met de nieuwe naam Eigentijdserv wordt aangesloten bij duurzaamheid en natuurbeleving

Onder de paraplu van de Joannes Bosco Stichting schuilt niet alleen Landgoed Huize Bergen. In 1932 bouwde de rijksoverheid aan de weg tussen Diessen en Westelbeers een barakkencomplex waar werklozen uit alle hoeken van het land werden ondergebracht. Zij werden onder meer ingezet voor de ontginning van de omliggende heide. De Duitsers namen het in gebruik als arbeidskamp. Na de oorlog

kwamen er tijdelijk Ambonezen wonen. De voorouders van de krielkippen die nu rond de gebouwen scharrelen, stammen uit die periode. Vanaf 1959 werd De Spreeuwel door gemeente Middelbeers verhuurd aan de Joannes Bosco Stichting die het gebouw gebruikte voor opleiding en vorming. Onder meer de 'rijkspolitie' was er met haar trainingen vaste klant. Na aankoop in 1971 moderniseerde de Joannes Bosco Stichting het complex en kreeg het de naam De Spreeuwelse Heide. Sindsdien is het conferentiehotel zich blijven vernieuwen. Met de nieuwe naam EIGENTIJDSE

is aansluiting gevonden met de vele initiatieven in de directe omgeving (Hilvarenbeek, Oirschot) op het gebied van duurzaamheid, streekproducten en natuurbeleving. Vormingscentrum Moortwijk in Bostel hoorde er tot 1985 ook bij. Wie Moortwijk zei, noemde in één adem Jan en Miet Klis, het beheerderechtpaar dat op een bijzondere wijze leiding gaf aan het centrum. Hier waren jeugdorganisaties als Jong Nederland thuis. Het centrum is afgestoten omdat het niet meer voldeed aan de eisen van de tijd. Heel oud was het toen nog niet. Het is in de jaren vijftig gebouwd op het terrein van de directeur van Calvé.

▲ Optreden van Frans van Lith in een verzorgingshuis.

Clown kun je leren

Probeer een ander maar eens aan het lachen te krijgen. Niet als het spontaan gebeurt, maar als het móet, als het een opdracht is. Oud-docent, beeldend kunstenaar, clown, banjospeler, gitarist, tapdanser en clown Frans van Lith gaf in 1996 een zomercursus clown-zijn op Huize Bergen. De deelnemers hoefden geen komisch talent te hebben en beslist niet de leukste thuis te zijn. Iedereen heeft iets van een clown in zich. De een maakt anderen aan het lachen met subtiele mimiek, de ander heeft er een hoop kabaal en bravoure voor nodig. Het doel van de cursus was om die eigen unieke clown naar boven te halen. Het is vooral de kunst om jezelf te zijn. Frans van Lith: *“Sommige cursisten zijn na de cursus verder gegaan en hebben er een vak van gemaakt, anderen hebben gewoon veel plezier beleefd tijdens de cursus.”*

‘Het contrast tussen de oorlogsbeelden op tv en de jonge mensen bijeen in Vught kon niet sterker’

Het vuur bleef branden

Wanneer mensen die elkaar voor het eerst zien een paar dagen intensief met elkaar omgaan, ontstaat er soms een vuurtje dat nog lang blijft branden. Zo kwamen in mei 1999 op Huize Bergen 80 jongeren uit alle hoeken van de wereld bijeen om te praten over niet gewelddadige oplossingen van conflicten.

Jongeren uit de Balkan, Afrika, Midden-Oosten en Zuid-Amerika. De United Network of Young Peacebuilders (UNOY) is een netwerk van 60 vredesorganisaties voor jongeren. Op internet zijn nog steeds mooie verslagen te vinden van die twee dagen in Vught. Merlijn van Waas, die nu werkt bij

Care Nederland: *“Deze conferentie heeft een blijvende invloed op mij gehad. Het contrast tussen de oorlogsbeelden op tv en de jonge mensen bijeen in Vught kon niet sterker. Ik realiseerde me ook dat voor de meeste deelnemers vrede geen kwestie was van idealisme maar een noodzaak, stevig geworteld in de realiteit.”*

Klimgeiten

‘In deze boom zou ik wel eens willen klimmen’, zullen – vooral mannelijke – parkwandelaars wel eens gedacht hebben. Voor de boomverzorgers was dit in 2000 geen uitgestelde jongensdroom. De Kring Praktiserende Boomverzorgers hield bij Huize Bergen de nationale klimwedstrijden.

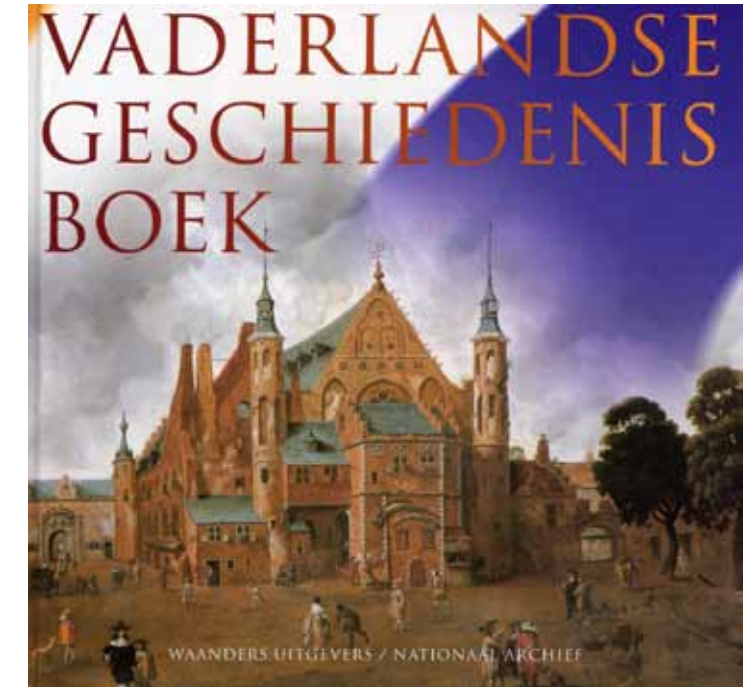
Waalwijker Ton Stokwielder (toen 32 jaar) werd de verrassende winnaar en mocht Nederland vertegenwoordigen bij het WK in de Verenigde Staten. Voor het finale-onderdeel was twintig minuten beschikbaar. Ton: *“Er waren al tien minuten voorbij voordat ik mijn klimtouw in de*

boom had geschoten. Uiteindelijk had ik maar tien seconden over. Mijn grote concurrent deed het bijna vijf minuten sneller, maar hij klom minder beheerst, brak enkele takken af en zijn lijn hing ook een stuk lager in de boom. Uiteindelijk won ik met een verschil van slechts vier punten op een totaal van 180.”

Elke les een feestje

Op de jaarlijkse conferentie voor geschiedenisleraren in 2003 bij Huize Bergen waren ze te vinden, de bevlogen leraren. Oude rotten in het vak, maar ook starters. Zoals Sandra van den Berg, die na een carrière in het bedrijfsleven koos voor het leraarschap. *“Omdat ik met mijn vak bezig wil zijn. En ik vind het geweldig. Ik probeer van elke les een feestje te maken.”* George van der Vliet en Willem Janssen, beiden werkzaam als geschiedenisleraar, vertelden tijdens de conferentie dat illustraties echte informatiedragers zijn geworden. *“Het rendement van je onderwijs is groot als je in je lessen dieper ingaat op afbeeldingen”,* zei Janssen.

Waarom wilden zij leraar worden? Voor alles heeft de liefde voor het vak de doorslag gegeven. *“Ik wil proberen de leerlingen zo enthousiast te krijgen dat ze ook iets van die liefde ontdekken”,* vertelde Marije Meijering (28), werkzaam op het Stedelijk Gymnasium in Arnhem.

Voor alles heeft de liefde voor het vak de doorslag gegeven

 Interview met oud-directeur Loes van Eenennaam

VOLDOENING BIJ BEZIELDE GROEPEN

Loes van Eenennaam heeft slechts twee woorden nodig om haar verbondenheid met Huize Bergen te omschrijven: ‘mijn kind’.

De hele Nederlandse samenleving en alle ontwikkelingen van de laatste decennia heeft Loes van Eenennaam (Terneuzen, 1946) op Huize Bergen voorbij zien trekken. Een voorkeur had zij ook. *“Gasten die met de vingers knippen als ze een nieuw glas wijn willen hebben, waren niet mijn favoriet. Ik hield meer van de bezielde groepen, die zich bij wilden scholen, die zichzelf wilden vormen.”* Die voorkeur past ook goed bij het gedachtegoed van Charlotte van Beuningen die met haar morele herbewapening een beroep deed op mensen om eerst zichzelf en dan de wereld beter te maken. In 1972 solliciteerde zij vanuit woonplaats

Terneuzen op twee banen, bij Rockanje in Rotterdam en bij Huize Bergen in Vught. *“De Brabanders had ik leren kennen op campings in Zeeland. Dat volk ligt me wel, dacht ik. Er was wel een probleempje: ik was hervormd en moest bij de ‘nonnen’ nog wel door de ballotage.”* Zij begon als hoofd van de huishouding. In de jaren negentig ging zij de bedrijfsleiding doen. *“Ik was niet autoritair maar gebruikte als het nodig was mijn autoriteit. Veel plezier had ik in het oplossen van problemen. Ik was een zuinige boekhouder en zat veel in mijn kantoorje. In die tijd kwamen er steeds meer parttimers werken. Er moest veel meer worden overgedragen.”*

Loes van Eenennaam voelt de kracht van de bomen in het park.

‘Prinses Irene liet ons spreken met de bomen. Ik voelde inderdaad de energie van bomen die in het park staan’

Wanneer je de hele week bij de receptie zit, weet je precies wie er in huis zijn en wat er is gebeurd”, weet Loes van Eenennaam die elf jaar in kamer 17 van Huize Bergen heeft gewoond. Na vijf jaar kreeg zij er kamer 16 bij. “We hadden 200 bedden. Wij konden dus grote gezelschappen plaatsen zoals Katholieke Werkende Jongeren, vakbonden, boerenbond, posterijen, en nog steeds de zomerkampen. Later kwamen er heel andere mensen, zoals de

workshop georganiseerd door Instituut De Baak waar ook prinses Irene te gast was en waar ik zelf ook aan deelnam. Prinses Irene liet ons spreken met de bomen. Ik voelde inderdaad de energie van bomen die in het park staan. Dat voel ik nu nog steeds als ik er loop. Het is uniek dat zo’n stil en mooi park zo dicht bij een snelweg ligt, maar je er amper iets van hoort. Ik houd van antiek en van monumenten, maar het park heeft bij mij een streepje voor.” Stukje bij beetje maakte Van Eenennaam Huize Bergen beter. Sanitair, slaapruimtes, werkplekken, vergadervoorzieningen en service. *“Bij een zomerkamp moet je zorgen dat er op tijd eten en drinken is. Meer niet. De top van een bedrijf verwacht veel meer. Nu Huize Bergen ook een hotel is, wordt service nog belangrijker. Daar moet je als medewerker echt*

Prinses ►
Irene.

◄ De broodkeuken
van Huize Bergen.

een opleiding voor hebben gehad.” Iedere groep had zo zijn eigen kenmerken en wensen. In de jaren zeventig vertoefden 200 moslims een week op Huize Bergen. *“Er mochten geen dames in de eetzaal komen. De gasten kwamen het eten ophalen bij het luikje in de keuken. En in de jaren tachtig werd hier een buddyconferentie over AIDS georganiseerd. Dat was toen een groot taboe.”*

Op haar zestigste heeft Loes van Eenennaam afscheid genomen, maar zij blijft er komen. Ze woont Vught Klassiek bij, geeft rondleidingen aan mensen die Huize Bergen op het oog hebben voor hun bruiloft en voor andere feesten en maakt af en toe zelfs nog gordijnen. *“De feesten werden in 2006 nog door mij in gang gezet, maar het meest spraken mij de groepen aan die aan zichzelf werkten.”*

Harrie Harrewar

Muzikanten en straatartiesten zorgden voor vrolijkheid. In de ene hoek van het park werd je naar een theater gelokt, onder een van de beukenbomen gaf Harrie Harrewar een koddige act met hond Tara. Huize Bergen was in september 2005 het toneel van een

festival dat helemaal werd verzorgd door mensen met een beperking. Zorginstelling Cello wilde de buitenwacht laten zien dat mensen met een beperking mooi werk kunnen leveren, op alle gebieden. Het gratis toegankelijke festival was gevarieerd van opzet met

muziek, dans, straattheater, zang, verhalen vertellen, schilderen, keramiek, toneel en andere kunst. *“Dit hoort echt bij Huize Bergen. Je voelt je hier meteen thuis. Dit festival mag hier vaker worden georganiseerd”*, aldus een van de begeleidsters toen.

King Jack

Een liefdesverhaal: man en vrouw op leeftijd vallen op een tuinfeestje voor elkaar. Nooit zullen ze elkaar loslaten, beloven zij. Nooit zullen zij een ander kiezen. Maar het liefdesverhaal krijgt al snel een andere wending. Verleiding en jaloezie komen om de hoek kijken. Is de liefde sterk genoeg om te overwinnen? Met dit script nam de Nederlandse rockband King Jack in 2009 bij Huize Bergen de videoclip op voor hun hit *Can't get my head around you*. King Jack bestaat uit voormalige bandleden van zangeres Anouk. *Don't let it slip away or let it go, did I crush your heart by mistake?*’, zingt de band in dit nummer.

Huize Bergen was een jaar eerder het decor voor het Net5-programma ‘Model in 1 dag’ en staat sindsdien in de locatie-database die gebruikt wordt door filmmakend Nederland.

De Nederlandse rockband King Jack nam hun videoclip op bij Huize Bergen

Landgoedfair

Op de landgoedfair die in 2010 en 2011 bij Huize Bergen werd gehouden, was er voor elk wat wils. Kijken, ruiken, proeven maar ook gezien worden en ontmoeten. De bezoeker met de mooiste hoed kreeg van een deskundige jury een prijsje. Om even bij te kletsen waren er her en der strobelen neergezet. De bezoekers genoten

van villa en park, van de bijzondere (streek)producten, workshops en shows: hondenraces, schaap kudde in toom houden met bordercollies, shows met roofvogels en ganzen drijven. En of er nog niet genoeg dieren waren: de huisdieren mochten mee naar Vught. Grote groepen ontvangen zit in het DNA van het landgoed.

De familie Van Beuningen liet in de jaren dertig groepen tuinliefhebbers de kassen en het park bewonderen en in de jaren vijftig en zestig werden er regelmatig grote kampen en sportevenementen georganiseerd in het park en op de weilanden die aan Huize Bergen grensden.

Expert-meeting

Het overgrote merendeel van de bijeenkomsten bij Huize Bergen speelt zich af in de conferentiezalen. Het infoscherm in de hal verraaft wie er die dag allemaal zijn. Als daggast ben je benieuwd wat die andere bedrijven en organisaties komen doen, wie de burens zijn. Even binnenkijken bij de *European Expert Meeting on Ageing People with Visual Impairment* in april 2011. Organisaties uit verschillende landen die zich bezighouden met opleiding en educatie van mensen met een visuele beperking waren naar Vught afgereisd. Thema: wat kun je doen voor ouderen met een visuele beperking? Hoe kun je hun situatie verbeteren? Projecten, programma's en methoden werden uitgewisseld, nieuwe samenwerkingsverbanden ontstonden. Een afgevaardigde uit Moldavië ging rijker geworden naar huis: *“De praktijkvoorbeelden die ik hier heb gehoord kan ik in mijn land toepassen.”*

Geniet van een uitvoering op piano door Sara Tjon.

De combinatie Landgoed Huize Bergen en muziek heeft een lange traditie

Jong toptalent uit Nederland en daarbuiten musicceert iedere laatste zondagmiddag van de maand bij Huize Bergen. Sinds 2014 spelen ze op de Bechstein C-vleugel die ter beschikking is gesteld door een familie uit Vught die Vught Klassiek een warm hart toedraagt. Het publiek geeft na ieder concert een waardering voor de optredende musici. De drie deelnemers met de hoogste score aan het einde van de serie doen mee in de finale

die in november wordt gehouden. Dan is het altijd nog weer extra genieten. De werkgroep Vught Klassiek en Huize Bergen tekenen samen voor de organisatie. Al die jaren is de kar getrokken door Isabella Boezeman met een enthousiaste groep vrijwilligers. Een veelzeggend fragment uit het verslag in het Brabants Dagblad van 26 juli 2015: *‘De 26-jarige pianist Christian Sanders uit Groningen schitterde zondagmiddag tijdens het muzikale evenement Vught Klassiek. In de volle zaal van Huize Bergen in Vught gaf hij een concert dat klonk als een klok en stond als een huis. De pianist speelde met verve, subtiel en veel gevoel allesbehalve makkelijke nummers van Brahms, Schubert en Listzt. Heel veel repeteren en doorzetten, antwoordde Sanders op de vraag hoe hij de vele en moeilijke noten kon onthouden’.* Voorafgaand aan het optreden van de Groningse pianist zong de 14-jarige Sofia Nadzharyan – aldus het verslag – zonder plankenkoorts met veel overtuiging en succes het nummer *Skyfall* van Adele. De Vughtse wethouder bracht bij de prijsuitreiking waarbij in totaal enkele duizenden euro’s verdeeld werden duidelijk naar voren dat Vught Klassiek de trots van Vught is en gekoesterd moet worden. De combinatie Landgoed Huize Bergen en muziek heeft een lange traditie. De vleugel die de familie Van Beuningen in de villa had staan werd vaak en goed gebruikt.

◀ De beste musici van Vught Klassiek in 2015

Wim van Beuningen, de zoon des huizes, bleek te beschikken over een uitzonderlijk muzikaal talent. Later ging hij in Parijs in de leer bij beroemde componisten zoals Ravel en Milhaud en groeide uit tot een componist met een uitmuntend muzikaal geheugen. In de jaren zestig kwam jaarlijks een dertigtal, vooral jonge vocalisten naar Huize Bergen om onder leiding van Herman Schey de zomercursus te volgen. Een vergelijkbaar concept werd in 2012 en 2013 toegepast bij het ZomerFestival, een vierdaags muziek-evenement met workshops en masterclasses die stevast op de laatste dag uitmondde in een klassiek muziekfeest.

Ontpoppen

Jaarlijks zijn honderden instellingen en bedrijven te gast bij Huize Bergen. Sollicitanten ontvangen, bezinning op de toekomst, plannen maken, een workshop volgen. Er is één ding gemeenschappelijk: de gang naar Huize Bergen moet iets veranderen. Een voorbeeld van een hedendaagse invulling van het oude vormingswerk is de brochure die De WerkBeweging

in 2013 rondstuurde voor vier tweedaagse workshops op Huize Bergen. Thema: verandkunde en persoonlijk leiderschap. Met als subtitel een uitspraak van Ghandi: *Wees de verandering die je in de wereld wilt zien*. De workshop was bedoeld voor mensen die een sleutelpositie hebben in een organisatie. Onderwerpen:

- Verandering begint bij jezelf

- Communicatie en het omgaan met verschillen
- Natuurlijke leiderschap
- Multidisciplinair samenwerken en integrale verantwoordelijkheid: de klant centraal.

De deelnemers kregen de opdracht mee om binnen hun organisatie oplossingen te zoeken *‘in beweging en verandering van binnenuit; de rups die zich ontpopt tot vlinder’*.

Schermen

Schermen doe je toch indoor en niet in een park? GH Events denkt daar anders over. Het organisatiebureau opgericht door Geert Hendriks heeft ontdekt dat het 7,5 hectare grote park en de diverse zalen van de villa zich perfect lenen voor een grote diversiteit aan workshops, teamactiviteiten, casinoavonden en zeskampen. Het park wordt onder meer gebruikt voor schermen en boogschieten. Na een korte inleiding gaan de deelnemers aan de slag met het voetenwerk. Ze worden in stelling gezet. Wanneer iedereen het voetenwerk een beetje onder de knie heeft, worden de wapens en beschermstukken uitgedeeld. Iedereen krijgt een sabel, masker, vest en een handschoen. Vervolgens komen een aantal aanvalstechnieken en verdedigingen aan bod en vanzelfsprekend wordt er stevig geduëlleerd. Niet individueel maar in teams, want het gaat altijd om ‘samen dingen doen’.

Iedereen krijgt een sabel, masker, vest en een handschoen

In de kuil

Een trouwe gast is Nicolette Hasper die al 25 jaar in het park outdoor-trainingen geeft op het gebied van persoonlijke ontwikkeling en communicatie. Nicolette: *“Waar mensen met elkaar in gesprek zijn ontstaan gemakkelijk misverstanden en/of conflicten. Om dit te vermijden worden gesprekken vaak aan de oppervlakte gehouden. We praten*

meer over elkaar in plaats van met elkaar. Het ophouden van de schijn is vaak belangrijker is dan op een open wijze met elkaar communiceren.” Om dit te doorbreken heeft zij een tweedaagse training ontwikkeld waarin actief luisteren, samenvatten, doorvragen, feedback geven en krijgen centraal staan. Het begon tijdens haar werk bij

het Humanistisch Verbond. *“De rode draad van alle activiteiten daar was het belang van waarden en normen, van eigen verantwoordelijkheid, van luisteren naar elkaar in plaats van oordelen over elkaar. Het belang ook van reflectie en zingeving. De volgende stap was om als zelfstandig gevestigd ondernemer trainingen te gaan verzorgen.”*

Helpen of weggijken

Een toepasselijkere locatie had Nationaal Monument Kamp Vught niet kunnen vinden voor de conferentie die in november 2015 op Huize Bergen werd gehouden. Aan de rand van Vught werd in 1942 een concentratiekamp gebouwd. Hoe reageerden de inwoners van het dorp? Hielpen zij de slachtoffers of keken zij de andere kant op? En als zij niets deden, maakt dat hen medeschuldig? Vanuit Huize Bergen werden de gevangenen van Kamp Vught een tijdlang dagelijks voorzien van voedselpakketten. Een van de initiatiefneemsters van deze moedige burgeractie was Charlotte van Beuningen. Weggijken of ingrijpen is een dilemma dat nog steeds actueel is. De vraagstelling op de conferentie werd toegespitst op Vught maar alle oorlogen kennen omstanders die soms wel, maar vaak niet hun angst opzij zetten en gaan helpen.

▲ Het kindermemorial bij Nationaal Monument Kamp Vught

Marjolein Schobben

“Landgoed Huize Bergen is een beetje mijn huis geworden, de helft van mijn leven. Ik kwam in 1981 binnen als assistent van het hoofd huishouding. Ik had geen idee waar ik terecht zou komen maar de klik was er meteen.

Dat is typisch aan Huize Bergen: je voelt je hier meteen thuis en welkom.

Het waren andere tijden, Huize Bergen fungeerde als herberg. De appelmoes en de doperwtten werden uit grote potten geserveerd.

Het grootste verschil met nu? Het is veel en veel professioneler geworden. De eenvoud van toen is uitgegroeid tot een mooi compleet product. Maar de kern, huiselijk en persoonlijk, is

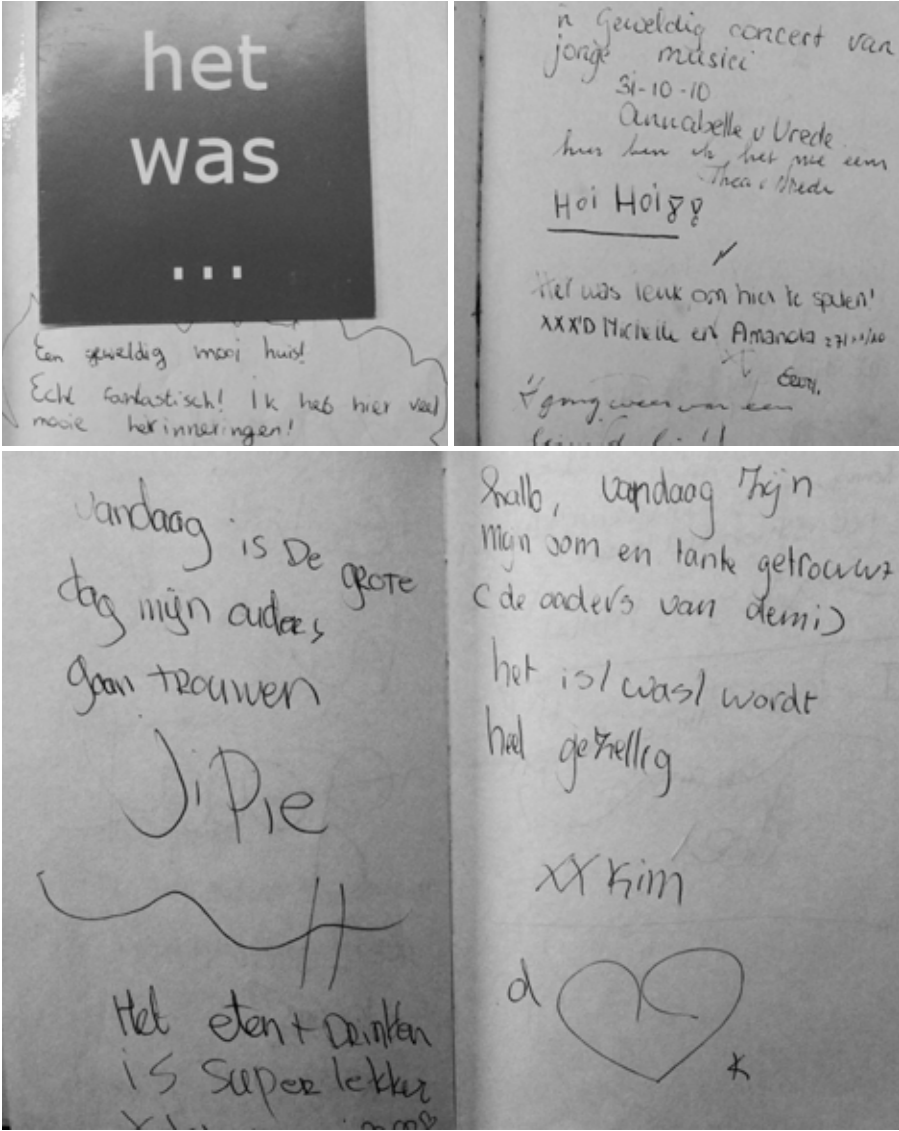
gebleven. Nu ben ik hoofd van de facilitaire dienst en komt dagelijks de gehele bedrijfsvoering langs. Als ik het terrein oprijd, kijk ik altijd eerst of er rommel ligt. Het gaat bij service soms om kleine dingen, het zijn de details, die net bij de gasten toch opvallen en blijvende indruk achter kunnen laten.”

Monique Kemps

“Mooi hé, deze oude tuinmanswoning? Mijn man en ik wonen hier vanaf 1993. Het huis kwam leeg en Huize Bergen moest op zoek naar een andere beheerder. Wij zijn er voor de hotelgasten wanneer zij 's nachts hulp nodig hebben, de nachtlefoontjes komen hier binnen en wij houden een oogje in het zeil. Wij zien in de vroege ochtend veel dieren in het park die je de rest van de dag niet ziet: reigers, een vos en ook wel een ree. Vanaf 1981 heb ik bij Huize Bergen gewerkt, het laatst als coördinatrice. Ruim tien jaar geleden ben ik aan huis een yoga-praktijk begonnen. Ik had in de Villa veel groepen voorbij zien komen die spiritueel bezig waren. Dat trok me erg aan. In mijn praktijk leg ik mijn ziel en zaligheid. Het is geweldig werk!”

‘Wij zien in de vroege ochtend veel dieren in het park die je de rest van de dag niet ziet’

‘Wohl gefühlt’

Mevrouw Van Beuningen hield ook een gastenboek bij, maar haar gasten kregen dat toen niet te zien. Nu zijn de gastenboeken van Huize Bergen min of meer publiek domein. Ze zijn bedoeld om anderen te laten weten hoe je het vond op Huize Bergen. Na een studiedag, na een bruiloft, na een korte vakantie of na een concert. De familie Jansen in 2007: *‘Wij hebben de tachtigste verjaardag van mijn man op fantastische wijze gevierd op Huize Bergen’*. Soms ook een kritische noot: *‘Kan die Brabantse kelner de laatste ronde voortaan svp wat later inzetten?’*

En vooral ook internationaal. *‘Der Arbeitskreis Popo der FGSV hat hier gut gegessen und getrunken en sich sehr wohl gefühlt’*. En: *‘It was wonderful to stay in so aristocratic and beautiful place’*. Er zitten ook romantische oprispingen bij: *‘Duizend keer heb je dit gevoel gegeven, blijf bij mij vannacht en ons hele leven’*.

Knalfeest

Huize Bergen is een populaire trouwlocatie. Janneke van Eekeren trouwde er 12,5 jaar geleden met haar Frits. *“Wij kenden Huize Bergen via mijn vader Philip van Eekeren die toen nog in het bestuur zat. De keuze lag niet alleen om die reden voor de hand. De huiselijke maar toch statige sfeer, de prachtige*

omgeving en de mogelijkheden om een knalfeest te houden en tegelijk gezellig te kunnen ‘hangen’ in de bar waren de elementen die de doorslag gaven. En voor de fotoreportage hoef je niet weg”. Het bruidspaar en nog enkele gasten blijven slapen. De volgende ochtend was het gezellig bijkomen en napraten.

“Bladerend door de fotoalbums zouden wij zo weer een feestje geven in deze gezellige en gastvrije setting.” Huize Bergen is een officiële trouwlocatie van de gemeente Vught. Van de inzegening onder een oude beuk tot en met overnachten in de bruidssuite.

Knalfeest?
Ervaar
het zelf!

Hotel

Het was een gedurfde stap naar hotel, want dat vereist toch een andere bedrijfsvoering. Individuele gasten die een paar dagen door Brabant fietsen of Den Bosch bezoeken stellen andere eisen dan een grote groep van één bedrijf of instelling. Je moet ook voor één

kop koffie klaarstaan. Alles moet kloppen, ook de kleinere dingen, want de beoordelingen op sites als booking.com zijn publiek domein en hebben meteen invloed op het aantal boekingen. Zowel positief (Mooie locatie, goed bed, goed verzorgd, heerlijk ontbijt) als

negatief (De kussens waren iets te hard en te hoog voor ons). De reviews houden iedereen bij Huize Bergen scherp. De deskundigen zijn het eens: door de ligging en de uitstraling is Huize Bergen uitstekend geschikt als locatie voor een tophotel.

Smaakmakend

Het was geen toeval dat Huize Bergen in 2010 door 's-Hertogenbosch Smaakmakend het keurmerk 'Erkend Smaakmakend' kreeg aangereikt. Het keurmerk ondersteunde het beleid om zo veel mogelijk te werken met (biologische) streekproducten. Chef-kok Marcel van Huize Bergen schroomt ook niet om 'vergeten groente' zijn keuken binnen te halen. En soms gebruikt hij recepten uit *Geheimen van achter het kolenfornuis* dat geschreven is door een telg uit de familie Van Beuningen en véél meer bevat dan recepten. Maar er is ook behoefte aan vastigheid. Zo levert Boulangerie Goossens uit Vught bijvoorbeeld al meer dan 35 jaar alle broodproducten en gebak. Zo zijn er meer vaste relaties met lokale bedrijven. De keuken is in de loop der jaren verschillende keren gemoderniseerd en heeft nu alle faciliteiten om grote gezelschappen culinair te verwennen.

Chef-kok Marcel schroomt niet om 'vergeten groente' zijn keuken binnen te halen

Duik de keuken in met Marcel voor de recepten uit *Geheimen van achter het kolenfornuis*.

◀ Marcel Jans aan het werk in de keuken.

Interview directeur Marc van den Broek

‘MET MOOIE PLANNEN NAAR DE TOEKOMST’

Onder de indruk van de gastvrijheid en de service nam Marc van den Broek de uitdaging aan. Als bezield directeur wil hij Landgoed Huize Bergen naar een zonnige toekomst leiden.

Het tekent Marc van den Broek: voordat hij het sollicitatie-gesprek inging, overnachtten hij en zijn echtgenote incognito bij Landgoed Huize Bergen. Gewoon zoals iedere gast boeken, ervaren, luisteren, kijken. *“Ik kende Landgoed Huize Bergen alleen van een receptie.*

Snel erin en eruit. Die eerste nacht maakte indruk. We hadden ’s avonds alle tijd om door het park te wandelen en alles goed op ons in te laten werken. We werden geraakt door de authentieke sfeer van de Villa, je ziet mevrouw Van Beuningen zo de trap aflopen. Maar het meest onder de indruk was ik van het personeel, van de gastvrijheid, vriendelijkheid en de

service. Dat was voor mij een belangrijk punt voor ‘hier wil ik werken’.” Hij werd in het najaar van 2015 door het bestuur van de Joannes Bosco Stichting aangesteld als directeur van Joannes Hospitality. Klaas van Leengoed ging hem vóór.

Marc van den Broek (geboren 1975) heeft ruime ervaring binnen de hotelsector.

Hij werkte in het buitenland, bij Hilton Amsterdam, Hampshire Eindhoven en de laatste zeven jaar in verschillende functies bij de hotelketen Sandton. *“Na genoeg jaren in de regio Eindhoven gewerkt te hebben en omdat ik niet stil wil blijven zitten, ben ik gaan rondkijken. Met Huize Bergen had ik meteen een klik.*

‘Huize Bergen is in potentie één van de mooiste hotels van Zuid-Nederland’

Juist de kwaliteit van onze medewerkers is in de markt waarin Landgoed Huize Bergen opereert een belangrijke voorwaarde tot succes. Gasten hebben dat meteen in de gaten en waarderen het. Ze komen er voor terug.” Maar is er méér. *“Het is in potentie één van de mooiste hotels van Zuid-Nederland. De goede bereikbaarheid is een groot voordeel. Er ligt een uitstekende toekomstvisie in de vorm van een masterplan. Hier gaat de komende jaren héél veel gebeuren.”*

Huib Vossen ► achter de bar.

In 2016 wordt het eerste deel van de bouwplannen uitgevoerd: een hotelvleugel met vier sterren die evenwaardig is aan de oude Villa maar in beleving wezenlijk anders. Daar is nabij de Brabantse hoofdstad plek voor gezien het overige aanbod. Nieuwbouw is een vereiste om te borgen dat Landgoed Huize Bergen een blijvende, prominente plaats blijft houden in de markt die snel verandert. Maar nieuwbouw alléén is niet genoeg. *“Het gaat ook over kwaliteit, beleving, service, uitstraling en samenwerking. Dit laatste is een belangrijk deel van mijn missie: partners zoeken waarmee wij aan de slag kunnen. Zoiets heeft tijd nodig.”* Als directeur voelt hij zich verantwoordelijk voor de overdracht van het honderd jaar

oude Huize Bergen naar volgende generaties. De Villa natuurlijk maar ook het park, dat extra onderhoud nodig heeft. *“Ik wil de beleving terugbrengen in het park. Meer terug naar het park uit het verleden. Het moet ook interessant zijn voor mensen die hier niet komen voor een conferentie of een overnachting. Dus voor de wandelaar die op het terras een kop koffie wil komen drinken.”* Plannen, inzet en enthousiasme worden bij Landgoed Huize

Bergen met elkaar verbonden door de ideële doelstelling van de Joannes Bosco Stichting. *“Ook dat was een reden om hier te komen werken. Het geeft extra voldoening. In december 2015 hadden we voor het eerst een Wensboom opgetuigd voor jongeren uit Vught die een beetje steun en hulp kunnen gebruiken. Als je de gezichten ziet van de jongens en meisjes als ze horen dat ze naar PSV of het theater mogen, dan denk je: hier doe ik het voor.”*

Verantwoording

Voor het onderzoek naar de geschiedenis van Huize Bergen is gebruik gemaakt van een groot aantal mondelinge en schriftelijke bronnen.

Vermeld dienen te worden:

- Diverse collecties Brabants Historisch Informatiecentrum, Den Bosch
- Collectie Nel van der Heijden-Rogier, Vught
- Collectie Hanneke Das-Horsmeier, Vught
- Fotocollectie familie Pijnenburg, Vught
- Collectie Henk Smeets, Vught
- Fotocollectie Fred Joustra
- Brabants Dagblad
- Familiearchief Van Beuningen, Utrechts Archief
- Familiearchief Van Rijckevorsel, Utrechts Archief
- Krantenbank Delpher
- Collectie Hanrath, Nederlands Architectuur Instituut Rotterdam
- Archief Huize Bergen, Vught
- Archief Onze Lieve Vrouw Stichting
- Archief Maria Annunciatie, Katholiek Documentatiecentrum Nijmegen
- Nel van der Heijden-Rogier, *Willem van Beuningen en Charlotte van Beuningen-Fentener van Vlissingen* in Vught VII, Vught Voorheen, pag. 108-124
- Nel van der Heijden-Rogier, *Charlotte Elisabeth van Beuningen Stichting*, 2012

Colofon

Tekst en samenstelling: Ton de Jong

Vormgeving: Koffievis

Druk: XXXXXX

©2016 Landgoed Huize Bergen

ISBN/EAN: 978-90-9029646-3

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze dan ook, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Contact

www.huizebergen.nl

LANDGOED HUIZE BERGEN
CONFERENTIEHOTEL

Wij heten u van
harte welkom.